

არსენალი

საქართველოს
არსენალი

123

№ 6 (35). ივნისი, 2007. „კვირის აალიზა“. სემბოლო-ანალიტიკური ჟურნალი. ფასი 1,5 ლარი

**გამანადგურებელი
გზები, მებრძო
არა ჩიხური „ალკა“**

**გამოუქვეყნებელი
ცნობები აფხაზური
დასახლის შესახებ**

1425
2007

**იბალიის
ანტიტერორისტული
ქვედანაყოფები**

**როგორ დაიღუპა
„შავი ქორი“**

**გერმანული
კუბისტის გამოცდა
ავღანეთში**

**აღლუმი-2007
სად გაიშარტება
შემდეგი?.**

ქართველი და
ამერიკელი
სამხედროების
ბოლო ჩანდევ
ქრანისში

12

„შეად ვერ
ვემსახურო
სამშობლოს
ყველგან, სადაც
დავჭირდები“...

10

აღლუები — 2007

პატივითი
სულიკვეთების
აქაღლუბა...

6

გვჭირდება თუ არა
ჩინური
გაენაღბურიკელი

16

გერმანული
პეპიბისა
ავღანულ
თალიბებზე
გამოცადეს

26

ჩით ვეხვლიან
ამოვერ ბოგეს

42

სარჩევი

- კალედოსკოპი
- 4 უცხოური ამბები
- დღესასწაული
- 6 ალტუმი - 2007
- საქართველო
- 10 „მზად ვარ ვემსახურო სამშობლოს ყველგან, სადაც დავჭირდები“...
- ნერთა
- 12 ქართველი და ამერიკელი სამხედროების ბოლო რანდევუ კონანისის პოლიგონზე
- საქართველოს ისტორია
- 14 დიდგორის ბრძოლა
- შეიარაღება
- 16 გამანადგურებელი გვჭირდება, მაგრამ არა ჩეხური „ალტა“
- გამოხმაურება
- 19 აფხაზური ტესანტის შესახებ...
- სპეცსამსახურები
- 20 რუსეთის სამხედრო დაზვერვა
- 23 მსტოვრობის ისტორია საქართველოში
- 24 სამხედრო ტექსიკონი
- კონსულტაცია
- კვალიფიციური რჩევები
- იარაღი
- 26 გერმანული ჰაუბიცა ავტანელ თათიბებზე გამოცადეს
- საკავიარი
- 30 „ვისია ცხრა ბედაური, ცხრა დარახტული ვისია?“
- საგანგებო ოპერაციები
- 33 შენყვებილი ფრენა – როგორ დაიდება „შავი ქორი“
- ფლოტის ისტორიიდან
- 37 გერმანული VII სერიის ნყალქვემა ნავები საბჭოთა „შჩუკების“ წინააღმდეგ
- ფლოტი
- 40 ესტონეთის სამხედრო-საზღვაო ძალები
- ტექნოლოგიები
- 42 „კეთილი“ ძველი ატომური ბომბი
- ელიტა
- 46 იტალიის ანტიტერორისტული ქვედანაყოფები
- კროსკორდი
- 51 არსენალტორიდი
- ქართული იარაღი
- 52 ქართული ხალხურ დანა _ მივიწყებული მეგობარი
- „არსენალის“ იარაღის მალაზია
- 54 „ქეხილი“ რუსულად, ანუ „კალამნიკოვი“ შებრუნებით

რედაქციის სვაში

„არსენალი“ პირველი ნომერი 2004 წლის 26 მაისს გამოვიდა, ასე რომ, უკვე სამი წლის ვართ. ეს, რა თქმა უნდა, ძალიან მცირე ხანია, თუმცა ამ მოკლე პერიოდში „არსენალმა“ მოასწრო თავდაცვის უწყებასთან როგორც კონსტრუქციული ურთიერთობის დამყარება, ისე სერიოზული დაპირისპირებაც.

დღეს ორივე წარსულს ჩაბარდა. ახლა ჩნდება პერსპექტივა თავდაცვის სამინისტროსთან ურთიერთობის გასაუმჯობესებლად, რითიც უპირველესად „არსენალის“ მკითხველმა უნდა მოიგოს, ისევე როგორც არმიამ, რადგან საზოგადოებას აუცილებლად სჭირდება ობიექტურად და პროფესიულად გაშუქებული ინფორმაცია ჩვენი ქვეყნის დამცველებზე.

ირაკლი ალადაშვილი
მიორბი შორაშოლიანი

ყურადღება!
ხშირია შემთხვევა, როდესაც ჩვენი მკითხველი სხვადასხვა მიზეზის გამო ვერ ასწრებს ჟურნალის ყიდვას პრესისა წიხურებში. ამიტომ გირჩევთ, გამოიწეროთ „არსენალი“ და მიიღოთ შინ, ყოველი თვის დასაწყისში.
ტელ: 42-43-40

რედაქციის დაუკითხავად მასალების გადაბეჭდვა აკრძალულია

ჟურნალ „არსენალის“ ძველი ნომრების შეტენა შეგიძლიათ რედაქციაში

გახეთ „კვირის ჰალიტის“ დამატება ©
რედაქციის მისამართია: თბილისი, იოსებძის ქ. №69.
ტელ: 38-37-47
email: arsenal@kvisripalitra.com
ჟურნალი გამოდის თვეში ერთხელ

საქართველოს
პარლამენტი
ქროსკორდი
საგანგებო ოპერაციები

თურქეთი F-16-ების დიდ პარტიას იყიდის

თურქეთმა გააფორმა შეთანხმება კორპორაცია LOCKHEED MARTIN-თან მოდიფიკაცია BLOCK 50+-ის გამანადგურებლის F-16-ების მიწოდებაზე. როგორც SOUTHEAST EUROPEAN TIMES იუწყება, კონტრაქტის ღირებულება 1, 8 მლრდ ევროს შეადგენს. საბრძოლო მანქანების მიწოდება 2011 წელს დაიწყება და 2012 წელს დასრულდება. მომავალი 20 წლის განმავლობაში თურქეთი 10,7 მლრდ დოლარად ღირებული მესამე თაობის F-35 LIGHTNING II-ის 100 გამანადგურებლის შესყიდვას გეგმავს. F-35-ების მიწოდება თურქეთში 2014 წელს დაიწყება. 2006 წელს თურქეთმა და LOCKHEED MARTIN-მა ხელი მოაწერეს შეთანხმებას ადრე მიწოდებული F-16-ებიდან დაახლოებით 117 საბრძოლო მანქანის მოდერნიზაციის შესახებ.

გამანადგურებელი F22A RAPTOR-ი მუზეუმში დაიღებს ბინას

2007 წლის 18 მაისს, რაიტ-ჰაბერსონის ბაზაში მდებარე აშშ-ის საშფერო-საჰაერო ძალების საავიაციო მუზეუმში ბინას დაიღებს მსოფლიოში მესამე თაობის პირველი გამანადგურებელი F-22A RAPTOR-ი. თვითმფრინავი 1999 წელს აიგო, ის საფრენი-სავამოცდო და ტექნოლოგიური ამოცანების გადასაწყვეტად იყო განკუთვნილი. 2001 წლიდან მუზეუმის ექსპონატებს შორის ბინა დაიღო გამანადგურებელ YF-22-ის პროტოტიპიც.

იაპონიას სისტემა AEGIS-ზე ინფორმაცია მოჰპარავს

იაპონიის პოლიცია და თავდაცვის სამინისტროს კომპლექტური ორგანოები იძიებენ სასწავლო ცენტრ უტაჯიმიდან ამერიკული წარმოების საზომადლო ბაზირების რაკეტასაწინააღმდეგო საიდუმლო სისტემა „იჯისზე“ ინფორმაციის გაჟონვის საქმეს. ეს სისტემა აშშ-ში შესყიდულ კლას „ორიდი ბარკის“ საესკადრო ხომალდებზეა დაყენებული.

როგორც რიოტერი იუწყება, ინფორმაცია ცენტრის 33 წლის თანაშრომელმა გაიზანა, მას ცოლი ჩინელი ჰყავს. მიმდინარე წლის მარტში ოფიცერი ცენტრიდან კომპიუტერული დისკის გატანის მცდელობისას დააკავეს, დისკი სწორედ AEGIS-ზე ინფორმაციას შეიცავდა, მოგვიანებით ანალოგურ გარემოებებში დააკავეს კიდევ რამდენიმე ოფიცერი.

ექსპერტთა შეფასებით, AEGIS-ი ყველაზე სრულყოფილი სისტემაა სადღეისოდ. სისტემაში შედის რადარი SPY-1, რომელიც უზრუნველყოფს 10-მდე ბალისტიკური მიზნის გაკონტროლებას, STANDARD MISSILE SM 0-2-ის რაკეტები, რომლებსაც ბალისტიკური სამიზნეების კინეტიკური განადგურება შეუძლიათ, რაკეტა MK 41-ის ვერტიკალური გაშვების სისტემა, ასევე შეარაღების მართვის სისტემა. AEGIS-ის პირველი სისტემა შეიარაღებამი 1983 წელს შევიდა. სულ გამოუშვეს 100 სისტემა, ამჟამად შეიარაღებამა 80. AEGIS-ში ჩადებულია დია არქიტექტურის იდეოლოგია სისტემის მოდერნიზაციის მაღალი პოტენციალით უზრუნველყოფის საშუალებას იძლევა. აშშ-ში შესყიდული საესკადრო ხომალდები ARLEIGH BURK-ები, ჯერჯერობით, არ არის აღჭურვილი SM-2 რაკეტების გამშვები სისტემით, მათ წლის ბოლომდე დააყენებენ სუთი საესკადრო ხომალდიდან ერთ-ერთზე.

ჩრდილოეთ კორეამ ირანში ახალი რაკეტა გამოცადა

სამხრეთ კორეისა და აშშ-ის სადაზვერვეო წყაროების მონაცემებით, ჩინეთმა ირანში უახლესი საშუალო რადიუსის მიწველების ბალისტიკური რაკეტა MUSUDAN-ი გამოცადა. რაკეტა სამხედრო ექსპერტებს პირველად ფეხნაინში წარუდგინეს 2007 წლის 25 აპრილის სამხედრო ავლუმის დროს. ვარაუდობენ, რომ მისი სიშორე 2,5 ათასიდან 4 ათას კმ-ს შეადგენს.

ავსტრალიაში იანკოვსკი წყალქვეშა ნავი იკოვებს

ავსტრალიის სანაპიროსთან ნაპოვნია ააზიური წყალქვეშა ნავის ნარჩენები, რომელიც 1942 წელს სიდნეის უტყვედა. ავსტრალიის მთავრობამ გადაწყვიტა, არ ამოიღოს ამ ნავის ბორცვი ნაპოვნის ორი მეზღვაურის ნეშტი. 1942 წელს სამხს ააზიურმა სუბმარინამ იერიში მიიტანა ნავსადგომში მდებარე ამერიული კონსერ „ჩიაკოვსკი“. მისი ჩაბრვა არ მოხერხდა, მაგრამ ტორპედოთაგან ერთ-ერთი ავსტრალიურ სამხედრო ხომალდ „კუტაუს“ მოხდა. დაიღუპა 19 ავსტრალიელი და ორი ბრიტანელი მეზღვაური. სამი წყალქვეშა ნავიდან ორი საპასუხო ცეცხლით ძალზე დაზარდა, ჩაიძირა მათი ეკიპაჟებიც. მესამე დღესასი ეფინით უზუსტული დაკარგული, მაგრამ ამ წლის ნოემბერში მოყვარულმა აკვადანგისტებმა მისი ნარჩენები ავსტრალიის სანაპიროებიდან 50 კმ-ში იპოვეს. ავსტრალიის მთავრობამ გადაწყვიტა, რომ სუბმარინის წყლიდან ამოღება მეტად ხარისხიანი და შრომატევადი იქნება, მაგრამ ის ადვილი, სადაც სუბმარინა ჩაიძვრილი, ისტორიულ ადგილად გამოცხადდეს.

ერაყის ომში 12 „პრინსი პარი“ იზრძოლებს?

იმ სამხედრო დანაყოფის ვერისკაცებმა, სადაც ამჟამად მსახურობს პრინცი პარი, სამეფო ოჯახის წევრს თანადგომა გამოუცხადეს და თვითმტყუნი წითური პარიკი შეიძინეს, რათა ერაყში ოპერაციის დროს ამოსეგულდებნენ ვერ გამოიყენონ ნამდვილი პრინცი. სადაზვერვეო ვაგემაკავალერიის პოლიკის დანაყოფმა BLUES AND ROYALS-ს, რომელიც 12 კაციდან შედგება (პრინცის ჩათვლით), მტრის გასაცურებლად და ცნობილი ახალწვეულის დასაცავად სავანებზე შეკრიბილი ფეხბურთის მაისურებიც, წარწერით „მე პარი ვარ“, მოიძარავა. 22 წლის პრინცი პარის, რომელსაც კავალერიის ლეიტენანტის წოდება უბოძეს, ეს სუბრობა მეტად ახალი სესეს უცნობია, ნამდვილ ბრიბოლებში მიახერხებს თუ არა პოლიკი ამ ენმაკური მეთოდის გამოყენებას. ვაგრეჯობით კი ვერისკაცებს აკრძალული აქვთ წითური პარიკების ტარება სამხედრო ოპერაციების დროს და ისინიც მხოლოდ თავისუფლად დროს იხურავენ გასართობად. დიდი ბრიტანეთის სამხედრო ძალების გენერლების მეთაურის რიზარდ დენარის თქმით, მოუხდევად სამშობრებისა, რომ შეიძლება სნაიპრების უპირველესი სამიხე შეიქნეს, პრინცი პარი ძალე ერაყის პროვინცია მისსანმ ვაგეზავრება მისის შესასრულებლად.

Kitty Hawk-ი უკანასკნელ ლაშქრობაში გაემართა

აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ძალების ავიამობილი Kitty Hawk თავის უკანასკნელ ლაშქრობაში გაემართა. როგორც წინარი ოკეანის ფლოტის ხელმძღვანელები თუწყება, ავიამობილ მსარდატკრის ხომალდებისა და წყალქვეშა ნავების თანხლებით სამხედრო-საზღვაო ბაზა ოიკოსუკის ნავსადგურთან გავიდა. ხომალდების დაჯგუფება წინარი ოკეანის ცენტრალურ და დასავლეთ ნაწილში მანევრებს ჩაატარებს, შედეგ კი აშშ-ის სანაპიროსკენ გაემართება. დიხულისძირავიანი ავიამობილი Kitty hawk-ი წყალში 1961 წელს ჩაუშვეს და მონაწილეობდა რამდენიმე მსხვილმასშტაბიან სამხედრო ოპერაციებში. 1998 წლიდან ის აშშ-ის ფლოტის ერთადერთი სამხედრო ხომალდია, რომელიც მუდმივად საზღვარგარეთ იყო დისლოცირებული. 2008 წელს მას შეცვლის ახალი ატომური ავიამობილი George Washington-ი. ავიამობილების ორტაკიამ პროტესტი გამოიწვია ააზიანაში. ამ ვეგების კრიტიკოსები დარწმუნებული არიან, რომ ააზიონის სანაპიროებთან ატომური ძალური დანადგარი ავტურული ხომალდის ყოფნა გაუარესებს ეკოლოგიურ მდგომარეობას და ხელს შეუწყობს რეგიონში დაძაბულობის ზრდას. ააზიონის მთავრობა, თავის მხრივ, მხარს უჭერს აშშ-ის სამხედროების განზრახვას ხომალდთა დაჯგუფების რეორგანიზაციის თაობაზე.

ერაყიანში. კერძოდ, ვიეტნამისა და ერაყის ომებში. 1998 წლიდან ის აშშ-ის ფლოტის ერთადერთი სამხედრო ხომალდია, რომელიც მუდმივად საზღვარგარეთ იყო დისლოცირებული. 2008 წელს მას შეცვლის ახალი ატომური ავიამობილი George Washington-ი. ავიამობილების ორტაკიამ პროტესტი გამოიწვია ააზიანაში. ამ ვეგების კრიტიკოსები დარწმუნებული არიან, რომ ააზიონის სანაპიროებთან ატომური ძალური დანადგარი ავტურული ხომალდის ყოფნა გაუარესებს ეკოლოგიურ მდგომარეობას და ხელს შეუწყობს რეგიონში დაძაბულობის ზრდას. ააზიონის მთავრობა, თავის მხრივ, მხარს უჭერს აშშ-ის სამხედროების განზრახვას ხომალდთა დაჯგუფების რეორგანიზაციის თაობაზე.

აღლუგი

ვისთვის შეღმეტობა ვისთვის კი —

კაბრიოლეტი სულისკვეთების ავალღება...

10396 ააცი და ქალი შეიარაღებული ძალებიდან, 3500 რეზერვისტი, 245 საბრძოლო და სატვირო მანქანა, 40-მდე საფრენი აპარატი – აი, ის მოკლე ჩამონათვალი, რისი ნახვაც შეიძლებოდა 2007 წლის 26 მაისს საქართველოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილ ატლუმზე.

თუმცა ამ მშრალი ციფრების უკან დიდი ჯაფა და ადამიანების ბედი იმალება. რა თქმა უნდა, არ შეიძლება დედაქალაქის ცენტრში ჩატარებული ატლუმებიდან

გამოიტარო დასკვნა ქართული არმიის უძლეველობაზე (როგორც ამას ხელისუფლების ზოგიერთი წარმომადგენელი აკეთებს), მაგრამ წელიწადში ერთხელ, ალბათ, მაინც აუცილებელია ვაჩვენოთ და საზოგადოების შეხვედრა.

ვინც ამბობს, რა გვევალუმებო, მათ ოპონირებას უწევს საზოგადოების ის ნაწილი, რომელთა პატრიოტულ გრძობას სიამაყით აღავსებს ატლუმზე ნანახი საქართველოს დამცველთა მწყობრი ნაბიჯი და შემართება.

ისიც აღსანიშნავია, რომ ატლუმზე პრეზიდენტის – უმაღლესი მთავარსარდლის წინაშე საქართველოს შეიარაღებული ძალების თითქმის ყველა დანაყოფის წარმომადგენელი ჩაივლის. მათთვის კი, ბრწყინვითი, გასასარია წელიწადში ერთხელ

საქართველოს დროშის ფერები თბილისის თავზე Cy-25-ების „შესრულებით“...

მაინც ტაშისა და მისაღმებების თანხლებით დედაქალაქის ცენტრში გავლა.

2007 წლის 26 მაისის ატლუმში წინამორბედებისგან ძირითადად იმით განსხვავდებოდა, რომ თითქმის მთელი ჯარი ერთნაირ კამუფლირებულ სამხედრო სამოსში იყო გამოწყობილი. საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენიდან 16 წლის განმავლობაში ეს ვერ მოხერხდა და ნამდვილად მისასაღმებელია, რომ პირველად ქართულ არმიას თავისი ფორმა და არა ნათხოვარი თუ ნაწუკარი აცვია. ახალი კამუფლაჟი ძალიან წააგავს ამერიკელი საზღვაო ქვეითებისას, თუმცა უდაბნოსფერის ნაცვლად მწვანეა და არცთუ ისე ცუდად ენაბება ჩვენი ქვეყნის ფლორას.

ეს პირველი ატლუმი იყო თავდაცვის მინისტრ კეხურაშვილისთვის და გაერო-თანებული შტაბის უფროსისთვის, პოლკ-

ქართული არმია წელს პირველად შეიმოსა ერთნაირი კამუფლირებული ფორმით

სამხედრო სატვირთო KpA3-ებში
პირველად გამოჩნდნენ
რუსთაველზე...

დედაქალაქში ჩამოყვანაც აღარ იქნება საჭირო, მათი მძლეობა-შეჭანისთვის და ქვეითებიც ვაზიანში იფარჯიშებდნენ, რაც ისედაც ხდება.

ტრიბუნების დადგმაც პრეზიდენტისა და საპატიო სტუმრებისთვის ვაზიანში უფრო ადვილია, ვიდრე ხალხმრავალ რუსთაველის პროსპექტზე. თუკ ალუმის ნახვის მოყვარულებიც საკმაოდ გამოჩნდნენ, არც მათთვის გაძნელდება ავტობუსების მოძებნა თბილისიდან (ან სხვა ქალაქებიდან) ვაზიანში მისაყვანად და წამოსაყვანად. გვერდში უფრო ვაზიანში ბევრად უფრო შთაბეჭდილი და სანახაობრივი აღლუმის მოწყობა შეიძლება, რომელიც დიდძალს დარჩება საზოგადოების მესხიერებაში.

ირაკლი ალადაშვილი

ოინგი გოგავასთვის. მართალია, აღლუმში მონაწილეობა რიცხვი ოდნავ ჩამოუვარდებოდა გასული წლისას, მაგრამ წლებგანდებლა აღლუმმა მაინც კარგად ჩაიარა, მთავარი ზომი გრანდიოზულობა არ არის.

„არსენალს“ ერთი მოსაზრება აქვს ჩვენი ურთავი აღლუმებზე. რუსეთი რომ რუსეთია, ბოლო 15 წლის განმავლობაში მასაც კი არ გამოჰყავს მძიმე ტექნიკა წითელ მიედანზე გამართულ აღლუმებზე.

მუხლებიან მძიმე საბრძოლო ტექნიკას რუსთაველის პროსპექტზე აღარც ქართული არმია აწევებს მისი გაფუჭების საშიშროების გამო.

თუკი ხელისუფლებას ხურს მაინცდამაინც ეფექტური და შთაბეჭდილი იყოს აღლუმები, ზომი არ აჯობებს მისი გამართვის ადგილის სხვაგან გადატანა? ამ მხრივ ყველაზე მისაღებია ვაზიანის სამხედრო ბაზა, რომლის აეროდრომის დამზნაერ ბუტონირებულ ბლიკზე უფრო ეფექტურად შეიძლება ქართული არმიის შეიარაღების ჩვენება, თანაც, აქ მუხლებიან ტანკებსაც გამოიყვან და თვითმავალ საარტილერიო დანაჯერებსაც, ისე, რომ საფრის დაზიანების შში არ გექნება. არც ათასობით უკმაყოფილო მძღილი გვეყვლება, რომლებიც იმ დღეს გაუცვალ საკობებში იდგნენ. ვაზიანის აეროდრომი ასევე მისწრება შთაბეჭდილი საპაერო შოუს მოსაწყობად, რაც გამორიცხავს შვეულმფრენებისა და საბრძოლო თვითმფრინავების დედაქალაქის თავზე დაბალ სიმაღლეზე გადაფრენას, რომელიც ყოველთვის საზიფათია. ასობით სატვირთო მანქანისა და საბრძოლო ტექნიკის

ჩვიანი დღისი: 2007 წლის
26 მისს რუსთაველის გამზორზე
1389 სამხედრო მოსამსახურის
გარდა, ჩაიარა 80-მდე მალა-
ლი გამაფლობის LAND ROVER-მა,
19 ჯავშანტრანსპორტიორმა ETP-
80-მა, 12-მა 152 88 კალიბრის
თვითმავალმა საარტილერიო
დანადგარმა DANA-მ, KamAZ-ის
ტიპის 14-მა და KpA3-ის ტი-
პის 120 საშხიდიანმა სატვირ-
თო ავტომობილმა. პარლამენ-
ტის შენობას გადაუფრინა UH-
1H ტიპის სა88ა, Ми-8 ტიპის
11-მა და Ми-24 ტიპის 7 სა-
ბრძოლო შეველმფრენმა, 6-მა
მოიერიშე Cy-25-მა და ოთხმა
სასწავლო-საბრძოლო L-39 „აღ-
ბატროსმა“.

იმედია, თვალი (ფოტობიეტივი) გვატყუებს და შვეულმფრენების საზიფათო დახალოება ადღუმის დროს თბილისის ცაში რეალურად არ მომხდარა...

DANA-ს გამორჩენის ადღუმებზე ქართველი საზოგადოება უკვე მჩივება

„მხად ვაჩი კეძსახსურო სამქოტლოს ყელენი. სადაც დაჯიოტეტი ...“

თითქმის ორი წლის განმავლობაში სამხედრო-ანალიტიკურ ჟურნალ „არსენალს“ და თავდაცვის სამინისტროს ხელმძღვანელობას შორის დაძაბული ურთიერთობა იყო, რასაც ობიექტური და სუბიექტური მიზეზები ჰქონდა. ამის გამო უპირველესად „არსენალის“ მკითხველი ზარალდებოდა, რომელიც საქართველოში გამოიშავა ერთადერთი დამოუკიდებელი სამხედრო ჟურნალში ვერ ეცნობოდა ქართული არმიის ცხოვრების ნუაზებს.

„არსენალის“ რედაქციამ გამოიჩინა ინიციატივა და თავდაცვის სამინისტროს დღევანდელ ხელმძღვანელობას თანამშრომლობის აღდგენა შესთავაზა. 2004 წლის 26 მაისიდან, როდესაც „არსენალის“ პირველი ნომერი გამოვიდა, 2005 წლის დისანციისამდე საქართველოს შეიარაღებული ძალები „არსენალის“ ათასზე მეტ ეგზემპლარს იღებდნენ ყოველთვიურად.

არმაში დამოუკიდებელი სამხედრო-ანალიტიკური ჟურნალ „არსენალის“ გავრცელების ინიციატივით 2004 წლის აგვისტოში თავად საქართველოს პრეზიდენტი — სამხედრო ძალების უმაღლესი მთავარსარდალი მიხეილ სააკაშვილი გახლდათ. როგორც მან „არსენალის“ რედაქტორთან შეხვედრისას აღნიშნა, ჟურნალი, რომელიც სამხედრო საკითხებს პროფესიულად აშუქებს, აუცილებელია საზოგადოებაში სამხედრო-პატრიოტული სულისკვეთების ასამაღლებლად.

როგორც მოგახსენებ, 2005 წელს, სხვადასხვა ობიექტური თუ სუბიექტური მიზეზის გამო, ჩვენდა სამწუხაროდ, კვშირი „არსენალის“ და არმიის შორის შეწყდა. მეტიც, თავდაცვის სამინისტროს ზოგიერთი მაღალჩინოსანი ოფიცრებს დაემუქრა, თუკი „არსენალის“ ნომრებს გიპოვით სამუშაო ითახებში ან ყაზარმებში, ჯარიდან გაგაგდებთო. არადა მეფრ ოფიცრის ითახებში რაკურული ჰქონდა „არსენალიდან“ ამოღებული ხუთჯვრანი დროშა, ქართული ტანკებისა თუ ავღანისმანქანების ფერადი პლაკატი...

დორნი მეფრებენ და არა მეფენი...

„არსენალის“ რედაქციამ თავდაცვის მინისტრ დავით კუჭერაშვილს შესთავაზა თანამშრომლობა. ჩვენი ინიციატივა შემდეგში მდგომარეობდა: „არსენალის“ ყველა ნომერში თავდაცვის სამინისტროს ვუთმოთბო რაკურენიმე გვერდს (მათი სურვილისამებრ), სადაც განთავსდება თავად თავდაცვის სამინისტროს მიერ მომზადებული საფურცლო მასალა. რედაქცია მასალას (ან მასალებს) შინაარსობრივი ცვლილებების გარეშე დაბეჭდავს და გავრცელებს. ამით ჩვენ თავდაცვის სამინისტროს საშუალებას ვაძლევთ თავიხი პოზიცია გააცნოს „არსენალის“ მკითხველებს, რომელთა რაოდენობა იმედა, მალე ერთ დივიზიას გაუტოლდება...

ამვერად გათავზობთ თავდაცვის სამინისტროს მიერ მომზადებული ინტერვიუს იმ ქართველ სამხედროებთან, რომლებმაც ერაცში იმსახურეს.

პირველი ცალკეული მსუბუქი ქვეითი ბატალიონი ერაცში იღან დაბრუნდა. ბატალიონი ერაცში კოალიციური ჯარების შემადგენლობაში სამშვიდობო მისიას 2006 წლის სექტემბრიდან ასრულებდა. ბატალიონის მთავარი ბესო ჯავახიანი მეტაურობდა და მას ენ. მენვერის ზონის დაცვა ევალებოდა. ზონის რამდენიმე კადრულ კოლონებზეა გადარჩიებული და ამ ტერიტორიაზე ერაცის მთავრობა, გავრის შტაბბინა და რამდენიმე სასივრცელოდ მნიშვნელოვანი ობიექტბა განლაგებული. პირველი ცალკეული მსუბუქი ქვეითი ბატალიონი ასევე ერაცის მთავრობის სახალისა და ქალქ ბაღდადში გავრის მისიის საკონტროლო-გამშვები პუნქტების უსაფრთხოებას უზრუნველყოფდა. ბატალიონი დაქარსებული მოვალეობას იმდენად კარგად ასრულებდა, რომ ამერიკის შეერთებული შტატების არმიის სარდლობამ დანადის შეიარაღებულმა ძალებმა სამადლობლო წერალები გაუტ ზენა.

მთებდავად იმისა, რომ 26 მისის ალფრისტის ერზადეობდა და ძალზე დაკავებული გახლდათ, მთავრი ბესო ჯავახიანი ინტერვიუზე დაგვთანხმდა:

— რამდენად რთული იყო იმ მისიის შესრულება, რომელსაც თქვენი ბატალიონი ასრულებდა?

— ბატალიონის ძალიან დიდი პასუხისმგებლობა დავისრა. ქართველი სამხედროები ტერიტორიის დაახლოებით 50-60%-ს ვაკონტროლებდით. მოსახლეობა ჩვენი კსყოფილი იყო. მისხრა და მეამყება, რომ მისიას კარგად გავართეთთ თავი და ბატალიონის ყველა ჯარისკაცი სამშობლომ უეჭველი დაბრუნდა. ამ გადასახედიან სხვა ყველა სირთულა, რომლის დაძლევაც მოეხდა, უმნიშვნელოა. ქართველი კაცი ყველაზე მეტად სამშობლოს სიმორეს ვაჩიძის, გვენატრებოდა ოჯახის წევრები, შვილები, მაგრამ ეს ინტერნეტისა და ტელევიზიის საშუალებით იილად არა, მაგრამ მაინც დაეძლიეთ.

სამშვიდობო მისიას ბაღდადში ვასრულებდით. მწვანე ზონა მაქსიმალურად არის დაცული. მიუხედავად ამისა, საფრთხე მაინც დიდია და ქალაქში ბაღდადის გარემო გადაადგილება შეუძლებელია. კოალიციური ჯარების შემადგენლობაში სამსახურმა ბატალიონის უდიდესი გამოცდილება შესძინა, რაც მომავალში ჩვენს ქვეყანას გამოადგება.

— რა მოგონებები ჩამოგვკვთა შორეული ქვეყნიდან?

— 23 ნოემბერს, ვიორუბას, ბრიფინგი მოვაწვეეთ, კოალიციური ჯარების თითქმის ყველა წარმომადგენელი მოვიწვიეთ, ვილაპარაკეთ საქართველოზე, ქართული კერძების დეგუსტაციაც გაუმართეთ. 19 იანვარს, ნათლისღებას კი ჩვენი ბატალიონის დაარსების მეორე წლისთავი დაემთხვა და ეს დღესასწაულიც ვიხიეთ.

ჩვენი ბატალიონი აქტიური სპორტული ცხოვრებითაც გამოირჩეოდა. თავისუფალ დროს კოალიციური ჯარების სამხედროები ფეხბურთის ჩემპიონატებსაც კმარა თვლიდით. ჩვენმა გუნდმა თითქმის ყველა თამაშში მიიგო, მხოლოდ ერთი მატჩი დავამთარეთ ფრედ. ჩვენს ნაკრებსა და ქართველ გულშემატკივარს ინგლისელების ჯარი არ გაეაყილეთ და მათ სამჯერ მოუგეთ. თითოეულმა ჩვენანამ უამრავი მეგობარი შეიძინა, ეს არც არის გასაკვირი, ქართველები ხომ მეტად კეთილშობილები ვართ.

— თქვენ მეტად რთული და ვაჟბატონი არჩე-

ვანი გააკეთეთ. სამხედრო კარიერაზე ბავშვობიდან ოცნებობდით თუ იყო რაღაც ისეთი, რამაც თქვენი არჩევანი განსაზღვრა?

— 33 წლის ვარ. საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში 1992 წლიდან ვმსახურობ. გულახდილად ვითხრათ, არასდროს მქონია დიდი სურვილი სამხედრო გაემხდარიყავი. თურთილედ ფაქულტეტზე ვსწავლობდი და კრიმინალური საქმეების გამოძიებაზე ვოცნებობდი, მაგრამ 1992 წელს სავალდებულო სამხედრო სამსახურში გამიწვიეს. ამ პერიოდს საქართველოში საბო-

ქალაქი ომი და ტერიტორიების დაკარგვა დაემთხვა, ბრძოლაწაგებულმა მუნდირმა და ლამის ვაუფასურებულმა ეროვნულმა ფასეულობებმა სამხედრო სამსახურისკენ მიმიბოძა. 1995 წელს პირველი სამხედრო წოდება — უტროსი ლიტენანტობა მივადე, მოგვიანებით თურქეთში ჯავშანსატანკო სასწავლებელ დავამთარე და რამდენიმე დონის სამეთაურო კურსი გავთარე. 2006 წლის 28 მაისიდან პირველი ცალკეული მსუბუქი ქვეითი ბატალიონის მეთაური ვარ. იმედი მაქვს, ოდესმე ოცნება ამხნდება და საქართველო გამოდიანდება.

— ოჯახი და სამხედრო ცხოვრება — როგორ ათავსებთ ერთმანეთთან, პროფესიას ხომ არ გინუნებენ?

— მეავს მეუღლე და ქალ-ვაჟი. ბავშვებს ჯარის სიყვარულს ვუნერვებ, ვაჟს მფრინავის პროფესიას მოსწონს და ეს ძალიან მსარებს. ბავშვებს საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში ჩატარებულ ყველა დონისძიებას ვასწრებ. მიმანია, რომ პატრიოტული სულისკვეთება ამათ უფრო გაულრმავდება. საქართველოს პატრიოტი ოფიცრები ნამდვილად სჭირდება. ჩემი მშობლებიც პატრიოტი ქართველები არიან. სწორედ მათ შეხსენებს ხელი, რომ სამხედრო პირი გაემხდარიყავი.

— საქართველოში დაბრუნებულს რა ბედებები გაქვთ?

— ვაგრძელებ სამსახურს საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში და მზად ვარ, ვემსახურო სამშობლოს ყველგან, სადც დავჭირდები.

**საბთია ყურაშვილი
თავდაცვის სამინისტროს
საზოგადოებაზე საკავშირ
დებარესამსახური**

სულ მალე დასრულდება საქართველო-აშშ-ის სამხედრო პროგრამა „სტაბილურობის შენარჩუნების ოპერაცია“, რომლის ფარგლებშიც დაახლოებით 3000 ქართველი სამხედრო მოსამსახურე გაინწინა. ერთმანეთს დაემშვიდობებიან ამერიკელი და ქართველი სამხედროები, რომლებსაც ორი წლის განმავლობაში ხშირად უხვებოდათ თვლის დეზა პოლიგონსა და სხვადასხვა ლაშქრობებში. დაემშვიდობებიან იმ იმედით, რომ მათი საბრძოლო მეგობრობა მომავალშიც გაგრძელდება.

14 და 20 აპრილს, კრწანისის სასწავლო ცენტრის პოლიგონზე, რომელსაც მოსახლეობა „აჭერიკულ ბაზასაც“ უწოდებს, ორი საზეიმო ცერემონია გაიმართა. პირველმა „სტაბილურობის შენარჩუნების ოპერაციის“ დასრულება თავდაპირველად მე-3 ქვეითი ბრიგადის 32-ე ბატალიონის აღნიშნა, ერთი კვირის თავზე კი შესანგრეთა ასეულმა. ორივე ღონისძიება ერთმანეთს ჰყავდა: ორკსტრიით, სააბათი სტუმრებით, საზეიმო მღერით, მოსასღებლები სიტყვებით, სამასსოფრო ფოტოგრაფი და სერტიფიკატებით, მაგრამ საზეიმო სცენარის შაბლონური ელემენტების მიუხედავად, ეს მაინც არ იყო ჩვეულებრივი ღონისძიება. მიზეზი მარტია: ორივე გამოშვების ქართველი სამხედროები პოლიგონზე შეებილ უნარჩევებს მსოფლიოს ყველაზე ცხელ წერტილში, ერთგვნი, გამოიყენებენ. „ეს არის შეგნებული არჩევანი, რაც აუცილებელი პირობა იყო ყველა რეკრუტისთვის საქართველო-აშშ-ის პროგრამაში მოსახვედრად“, – გვითხრა

ქართველი და ამერიკელი სამხედროების გოლო რანდევს ქრწანისის პოლიგონზე

კარალმა მამუკა ბანძულაძემ, ოჯახი შეეგუა ჩემს არჩევანს. სხვა გზაც არ იყო და, რა ვიცი. როგორც ამბობენ, საშიში არაფერია. იციან, რომ მივდივარ და დამილოცავენ გზას. გული იმაზე მწყდება, რომ ერთგვნი მივდივარ მშვიდობის დასამყარებლად და არა აფხაზეთში, მაგრამ ბრძანება ბრძანება და ჯარისკაცმა უნდა შეასრულოს“.

ქართველ სამხედროებს გზას, სავარაუ-

დოდ, ზაფხულში დაულოცავენ, რადგან ერთგვნი ქართული სამხედრო კონტინენტის მორიგი როტაცია მოხდება. მანამდე კი ქართველ შეიარაღებს გზა ამერიკელმა ინსტრუქტორებს დაულოცეს. ინსტრუქტორთა მეტაურმა, მათი რამდენიმე ვიზიტს მალე შეფასება მისცა ქართული ბატალიონის მომხდებს, ხოლო რამდენიმე გამარჯვებულ სერჟანტსა და ოფიცერს საზეიმო ვითარებაში პირადად გადასცა ქუჩის სერტიფიკატები. „თქვენ ხართ საუკეთესო ჯარისკაცი თქვენს ასეულში და ეს აუცილებლად უნდა ვაღიაროთ. იმედა, მოეწონათ ის სწავლება, რაც ერთად გავაერთო. ასე რომ, წარმატებას გისურვებთ ერთგვნი“, – ასე მომართა მათი ქართველ სამხედროებს.

ცერემონიის დასრულების შემდეგ, კრწანისის პოლიგონზე მათი რამდენიმე ვიზიტს მოხვდა. დღესასათებთან ქართული ბატალიონი. განსაკუთრებით გაინტერესებდა დისციპლინისადმი ქართველი სამხედროების დამოკიდებულება, რადგან სტრუქტურაში, რომ ქართველებს ყველაზე მეტად უკვირთ დისციპლინისთან შეგუება, ერთგვნი ყველაზე გავრცელებული და ხშირად არცთუ უსაფუძვლო შეფასებაა. გრეგ ვინსმა, რომელიც 10 თვის განმავლობაში ხელმძღვანელობდა ქართული ქვედანაყოფის წვრთნას, გვითხრა, რომ ამჟამინდელი ქართველი სამხედროების სიმამაცით და მათთან ერთად ერთგვნიც კი სამიწებები იმისა უნდა.

„როგორც ჩემს გამოცვლაშიც ვთქვი, იმ 10 თვის განმავლობაში, რაც ჩვენ აქ ვიმყოფებით, სასიამოვნო იყო ქართველი სამხედროების გაწვრთნა და მათთან მუშაობა“, — ამბობს გრეგ ჯონსი, — თქვენი ჯარისკაცები დისციპლინირებული არიან, ბევრს მუშაობენ და სწრაფად ითვისებენ. მათ შეიძინეს ის გამოცდილება, რაც ერავში მისის შესასრულებლად იქნება საჭირო“.

როგორი შთაბეჭდილება დარჩათ თავად ქართველ სამხედროებს ამერიკელ ინსტრუქტორებზე, დიდი ქვეყნის წარმომადგენლებზე, რომელთა ყაზარმები და საყოფაცხოვრებო პირობები ბევრად სჯობს ქართველებისას, ხელფასში სხვაობაზე რომ არაფერი ვთქვათ. თუ ქართველი პროფესიონალი ჯარისკაცის ხელფასი 500 ლარს აღწევს, მისი ამერიკელი კოლეგა, სამვილინეობ დანამატის ჩათვლით, სულ მცირე, 15-ჯერ მეტს იღებს. ასეთი სხვაობა ხშირად იწვევს დაპირისპირებას ადამიანებს შორის, თუნდაც ისინი ერთი ერის წარმომადგენლები იყვნენ. ქართველი სამხედროები, ვისაც აზრის გამოთქმა ვიზივი, ამერიკელ ინსტრუქტორებს ვუღელდა, შოინისტური გამოვლინებებისაგან თავისუფალ ადამიანებად ახასიათებდნენ. როგორც კაპრალიმა ემზარ დემეტრაძემ ვითხრო, ვოცელთვის სისარულით შეხვდებამ ამერიკელ მეგობრებს, რომლებიც მან წვრთნისას შეიძინა.

„გული გვწყდება, რომ უნდა დავცილო ერთმანეთს, აღარ გვეჩვენა კვლავ ერთად შეკრების შესაძლებლობა, — ამბობს ემზარ დემეტრაძე, — მაგრამ თუ კოლეგ

ჩამოვლენ, ძალიან გავცხარდებ. მათთან უკვე არა მხოლოდ საბრძოლო, არამედ პირადი მეგობრობაც გვაკავშირებს“.

სულ მალე მე-3 ქვეითი ბრიგადის შეიქმნა ახალ მეგობრებს და თანამებრძოლებს ერავშიც შეიძინენ და, არა მხოლოდ ამერიკელების სახით. საქართველოს ხელისუფლების გადაწყვეტილებებით, ზავხულში ერავში, ელ-კუმტა, ქართული ბრიგადა 2000 კაცის შემადგენლობით გაემგზავრება. როგორც საქართველოს გენერალური შტაბის უფროსის მოადგილემ, ვიკე-პოლკოვნიკმა ვლადიმერ ჩანბაძემ ვითხრო, ქართული ქვედანაწილის დაქვემდებარებაში შევა დაახლოებით ცხრა ქვეყნის კონტინგენტი და საკმაოდ ვრცელი ტერიტორია მდინარე ტიეროსის სანაპიროზე. მანამდე ვლადიმერ ჩანბაძემ, რომელიც 2005 წელს ერავში დისლოცირებული ქართული ბატალიონის მეთაური იყო, ქართველ ჯარისკაცებს ასეთი სიტყვებით მიმართა: „იბრძოლეთ ამყად, რადგან დღეს საქართველომ თავი გამოიჩინა მეგობრობაში, თანაფლობაში. როდესაც ჩვენს მეგობარს დასჭირდა გვერდზე დღეობა, ჩვენმა ხალხმა, ჩვენმა ქვეყნამ ამ გამოძახილს მხარდაჭერით უპასუხა და გაჭირვებაში არ მიატოვა“.

საქართველო „მეგობრულ ვალს“ ანტიერავულ კოალიციაში 2003 წლის აგვისტოდან იხდის და არცთუ ურიგოდ. თავდაპირველად, ქართული კონტინგენტი 79 კაცს ითვლიდა, ერთი წლის შემდეგ ქართული კონტინგენტის რაოდენობა 300-მდე გაიზარდა. 2004 წელს ეს რიცხვიც გაორმაგდა და 850 კაცს მიაღწია.

ამჯერად კი ლაპარაკია ქართული ქვედანაწილის 2000 კაცამდე გაზრდაზე, რთაც საქართველოს, შერეობული შტატებისა და დიდი ბრიტანეთის შემდეგ, ყველაზე მრავალრიცხოვანი კონტინგენტი ეწოდება ერავში. თანაც, იმ პროინციაში, რომელიც უკრაინის ბრიგადამ 2005 წლის დეკემბერში დატოვა. ნათლად ვიქტორ იუშჩენკოსაგან განსხვავებით, ასე ვადაწყვიტა საქართველოს პრეზიდენტმა მიხეილ სააკაშვილმა და ეს საქართველოს მოსახლეობას მარტის დასაწყისში, გორში მშენებარე სამხედრო ბაზის მონახულებისას აძენი.

„ჩვენ გვირბნა დავანახვით ყველას, რომ ქართველები არასდროს არსიადან არ გაიტყვევან. ჩვენ მზად ვართ გავაგრძელოთ სამხედრო მისია ერავში“, — განაცხადა შვიარაღებული ძალების უმაღლესმა მთავარსარდალმა.

ალბათ, ძალიან შორს წავივყვანს და არაკორექტულიც იქნება იმის გახსენება, რამდენჯერ უჩვენებიათ ზურგი ქართველ სამხედროებს თუ პოლიციელებს ბოლო წლებში მომხდარ „ერთულ სიტუაციებში“, მაგრამ როგორც იტყვიან, წილი ნაყარია და ქართული ბრიგადის გამგზავრებას ერავში უკვე ხელს ვერაფერი შეუშლის. ისღა დავტყენია, ერავში მშვიდობით ჩასვლა და შინ მშვიდობით დაბრუნება ვუსურვით ყველა ქართველ ჯარისკაცსა და ოფიცერს, რომელთაც ელ-კუმტაში მოუწევთ მეტად საბასუხისმგებლო სამხედრო მისის შესრულება.

კობა ლიკლიძემ

გრეგ ჯონსი: თქვენი ჯარისკაცები დისციპლინირებული არიან, ბევრს მუშაობენ და სწრაფად ითვისებენ. მათ შეიძინეს ის გამოცდილება, რაც ერავში მისის შესასრულებლად იქნება საჭირო

დიდგორის ბრძოლის გამორჩეული ადგილი უკავია საქართველოს ისტორიაში. ეს გამარჯვება დამოუკიდებლობისათვის და თავისუფლებისათვის ბრძოლის, ერთიანობის, ქვეყნისათვის თავდადების სიმბოლოა. იმავდროულად, დიდგორი ქართული სამხედრო წარმატებების ნიმუშსაცაა.

დიდგორის ბრძოლის გამორჩეული ადგილი უკავია საქართველოს ისტორიაში. ეს გამარჯვება დამოუკიდებლობისათვის და თავისუფლებისათვის ბრძოლის, ერთიანობის, ქვეყნისათვის თავდადების სიმბოლოა. იმავდროულად, დიდგორი ქართული სამხედრო წარმატებების ნიმუშსაცაა.

არ იქნებოდა დიდგორი, რომ არა დავით IV აღმაშენებლის 32-წლიანი მღვაწეობა. არ ექნებოდა საქართველოს „ოქროს ხანა“, დიდგორზე ბრწყინვალე გამარჯვება რომ არ მოგვეპოვებინა.

მსოფლიოს ნებისმიერი ერი ამყოფობს თავისი სამხედრო წარმატებებით. ხშირ-

ად დიდი პომპეზურობით აღნიშავენ ამ დღეს. ბუნებრივია, ქართველებსაც გვმართებს მოუფრთხილდეთ ჩვენს ისტორიულ მესხერებს და სათანადო პატივი ვცეთ სამშობლოსათვის თავდადებულ გმირებს.

1121 წლის 12 აგვისტოს დიდგორის ვიწროებში მდგარ ქართველ შემომრებს გაეთვინებოდათ ბრძოლა, რომ ეს დღე მათი სამშობლოსათვის, მათი ოჯახებისათვის უდიდესა გადამწყვეტი გამხდარიყო. შიდა და ბერი საგანგებოდ ემზადებოდა. სამეფო კარი ჯარს საბრძოლველად ამზადებდა. ეკლესიებში ქართველთა გამარჯვებისათვის ლოცვას აღავლენდნენ. სამწესიაროდ, წერილობით წყაროებს არ დაუტყვევს ცნობები, როგორ ემზადებოდა ქართველებმა დიდგორის ბრძოლისათვის, ეს ამბები საშუალოდ ჩაიკარგა ისტორიის ქარტეხილებში. რამდენ უდიდო ღამეს გაატარებდა დავით აღმაშენებელი ბრძოლის საბოლოო ვეგმის შემუშავებისას. მტერი საკმაოდ გამოცდილი იყო და ამიტომაც ყოველზე გათვლილი, დათვლილი უნდა ყოფილიყო.

მაჰმადიანთა კოალიციური ლაშქარი ნელ-ნელა მოიწვედა საქართველოს ხელმძისკენ. მტერი დიდ იმედს ამყარებდა ამ ლაშქრობაზე. ერთხელ და საშუალოდ „ჭკუარა უნდა ესწავლებინათ“ ქართველთათვის, რომლებმაც არა მარტო შეავიწროეს თურქ-სელჩუკები, არამედ ამიერკავკასიაში პირველობისათვის დაიწყეს ბრძოლა. 1020-1021 წლები ქართველთათვის მტედ წარმატებული იყო. დავით აღმაშენებელმა რამდენიმე დიდ გამარჯვებას მიაღწია თურქ-სელჩუკებთან ბრძოლაში. 1120 წლის 14 თებერვალს ქართველებმა ბოტორასთან დაამარცხეს თურქები. მალე ქალაქი ყაბალაც აიღეს და შირვანიდან განდევნეს მტერი. იმვე წლის ნოემბერში დავითმა აშორნასთან სასტიკად დაამარცხა სელჩუკები. ქართველთა წარმატება 1121 წელსაც გაგრძელდა. ამიერკავკასიაში ქართველთა სამხედრო უპირატესობა აშკარა იყო. ამით შემოფრთხილულმა განძელ-თბილისელმანქელმა ვაჭრებმა და ადგილობრივმა მაჰმადიანმა მმართველებმა სპარსეთის

სულთანს სთხოვეს დახმარება საქართველოს წინააღმდეგ ბრძოლაში. სულთანმა მაჰმედ მუჰამედის ძემ მიუღო მაჰმადიანურ სამყაროს მიმართა თხოვნით, შეეკრათ ბათ დიდი კოალიციური ლაშქარი ქართველთა წინააღმდეგ, სულთანის თხოვნას ბევრი გამოეხმაურა. უმოკლეს ხანში შეიკრიბა 300-400-ათასიანი არმია. მას მაჰმედ მუჰამედის ძემ სარდლად ნეჯმ ად-დინ ილღაზი უწავ. აღმოსავლეთში ილღაზის სახელი დიდების შარავანდელით იყო მოხილი. იგი ფლობდა ბაღდადს, მარდინსა და ალუპის ციხე-ქალაქებს. ილღაზმა განსაკუთრებით გამოიჩინა თავი ვერსიულ რანდენტთან ბრძოლაში. 1119 წელს მან მდინარე თორენტის ნაირბეთთან, ე.წ. სისხლიან ველზე, სასტიკი დამარცხება აგვის ვაჯორსწესა. ამ გამარჯვების გამო ილღაზს „ნეჯმ ად-დინი“ — „სარწმუნოების ვარსკვლავი“ უწოდეს.

ნეჯმ ად-დინ ილღაზთან ერთად ლაშქრობაში მონაწილეობდნენ ღუბაის ძეი იბნ-სადაცა, თორღულ მუჰამედის ძე, თულან არსლან კუხიანი, განძის ათაბაგი და სხვა მაჰმადიანი მმართველები. აგვისტოს დასაწყისში მაჰმადიანური კოალიცია საქართველოსაკენ დამიძრა. ილღაზი ჯერ არზრუმში მოვიდა. სწორედ აქ უნდა მოეყარათ თავი სხვადასხვა მხრიდან წამოსულ ილღაზის მთავარქურებს. თორღულ მუჰამედის ძე განძის მხრიდან, ხოლო თულან არსლან კუხიანი დენის მხრიდან მოემართებოდა. პაემანი თრიალეთში იყო დათქმული. დავით აღმაშენებლის ისტორიკოსის მიხედვით, მტერი „მოვიდეს თრიალეთს, მანგლისს და დიდგორთა, რომელიც თვით ფერხოს ზედა ვერ ეტეოდეს ამით ადგილთა“. დავით აღმაშენებელი დიდგორის ვიწროებში ელოდებოდა მტერს, რომელიც იყო „სიმრავლითა ვითარცა ქვიშა ზღვისა“. სრულიად სამართლიანად მეთუთიანს აკად. რიონ მტერეკელი, რომ დიდგორის მებრძოლობის სტრატეგიულმა მნიშვნელობამ განაპირობა დავით აღმაშენებლის მერ მისი ბრძოლის ადგილად შეჩვენევა. დიდგორის ვიწროები მტერს საშუალებას არ მისცემდა, ვაშლიდეს და თავისი რიცხობრივი უპირატესობა გამოეყენებინა.

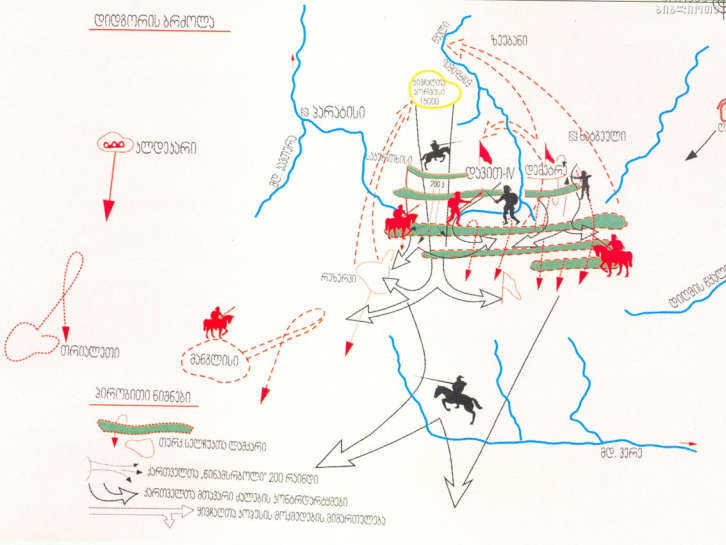
მაგრამ მაჰმადიანური კოალიციის დიდგორზე შემოტეუება არც ისე ადვილი იყო. ილღაზს ჰქონდა თბილისამდე მისაღწევი სხვა გზაც. დავითის წინაშე იდგა ერთი ამოცანა, მას სამხედრო ემზა-

კობით უნდა მოეტყუებინა მტერი და ისე უნდა მიეყვანა ქართველებისათვის საჭირო პოზიციებზე, რომ ის ვერაფერს მიხედარიყო. სხვაგვარად გეგმა ჩაიშლებოდა. მაშინდაინ ავტორს ქება აღ-დინს აქვს ერთი ცნობა, რომელიც ნათელს ჰყენს ქართველთა სამხედრო ხრიკს. ისტორიკოსი მოგვითხრობს: „მუსლიმანებმა, რომლებმაც თავდაპირველად დაამარცხეს ისინი (ე. ი. ქართველები) მძიმე ღმერთს და მოექცნენ მათ ზურგში მთის გადასასვლელზე (თარგ. გ. კუტაისისი)“. როგორც ვხედავთ, დიდგორი არ ყოფილა ქართველებისა და მამადაინური კოალიციის დაბრუნების პირველი პუნქტი. ამ სამხედრო კამპანიის ფარგლებში მათ მანამდე ჰქენიათ შეტაკება, მაგრამ ქართველები მასში დამარცხებულან. აქ ერთი რამაა გასარკვევი: ქართველები მართლა დამარცხდნენ თუ სტრატეგიული მიზნების გამო დამარცხების სცენა გაითამაშეს. როგორც ჩანს, ეს უკანასკნელი მოსაზრება უფრო მისაღებია, რამეთუ სწორედ ამ სამხედრო ხრიკის წყალობით დავითმა მტერი საფარში შეიტყუა. ეს, ვინც დიდგორზე ყოფილა, დამოიანხნება, ჰქვამდა და გამოცდილი სარდალი აქ ჯარის ნამდვილად არ შეუცვლია, მათ უშეტეს, თუ ჯარის რიცხოვნობაზე აკეთებს აქცენტს. ილღაზი საკმაოდ გამოცდილი იყო იმისათვის, რომ სამხედრო სტრატეგიის ეს ლოპუნტარული დეტალი არ სცოდნოდა. ჩვენი აზრით, ილღაზს ქართველები უკვე „დამარცხებული“ ვგონა, როდესაც დიდგორზე მივიდა. ამის იმიტაცია დავითმა შეუქმნა. ამდენად, საქართველოს საზღვრის გადმოლახვიანდნე ილღაზს ვგონა, რომ მოქმედებდა საკუთარი სამხედრო გეგმის მიხედვით, არადა ეს იყო ქართველი მხედართმთავრების მიერ წინასწარ შემუშავებული სტრატეგია.

1121 წლის 12 აგვისტო, გარიაფრა. დიდგორის ველზე ჯარ კიდევ სიწყინარა, მხოლოდ აბერის უღარუნი და ცხენების ფრუტუნი იმის. აქა-იქ მოძიებო გადასახებენ ერთობის. დავითმა ჯარის საბრძოლო მზადყოფნა ბრძანა. ხუცესები მოძიებენ ლოკავენ. ანტიოქიის სამთავროს კანცლერ გუტიეს ცნობით, ბრძოლის დაწყების წინ დავით აღმაშენებელს მგზნებარე მოწოდებით მიულოცავს შემობრუნებისა: „შეიმარნო ქიისცხენასი! თუ დავითის სჯულის დასაცავად თავდადებით ვიბრძობათ, არამც თუ ეშმაკის ურიცხე მიღვრიათ, არამედ თვით ეშმაკსაც აღ-

ლიდგორის ბრძოლა

ვილად დავამარცხებთ. და ერთს რასმე ვირჩევთ, რაც ჩვენი პატიონისებისა და სარგებლობისათვის კარგი იქნება. ჩვენ, ყველამ, ხელების ცისკენ აპირებთ, ძლიერ ღმერთს აღიქმას მიეცეთ, რომ მისი სიყვარულისათვის ამ ბრძოლის ველზე დავიხრცებთ და არ გაეცდევით. და რათა არ შეგვეძლოს გაქცევა, კიდევ რომ მოვიწოდოთ, ან ხეობის შესავალი, რომლითაც შემოვსვლავთ, ხეთა ხზირი ხირვეთის შეგვართო და მტერი, როცა მოგვიახლოვდება ჩვენზე იერიშის მოსატანად, მტკიცე გულთი დაუნდობლად შეუერთით.“

ბრძოლის წინ დავითმა საგანგებოდ შეიარაღა 200 მეომარი. მათ უდიდესი მისია დაეკისრა. ბრძოლის ბუდი ბეგრად იყო დამოკიდებული იმაზე, როგორ შესრულდებდნენ მეფის დაკვლევას. მათ თავიდანვე იცოდნენ, რომ სამშობლოს, რწმუნისა და მეფის ერთგულებისათვის სიკვდილზე მიდიდნენ. რაიდან გულდასასწევებია, რომ ამ 200 გმირი ქართველის სახელები არ ვიცი.

გაიგნდა. უეცრად ქართველთა ლაშქარს 200 მეომარი გამოეყო და ილღაზის ბანაკსავე დაიბრა. მორჩილები ნიშნად ხმლები მალა ჰქონდათ აწყობი. მტერმა იფიქრა, დაწყებას აპირებენ და კარვად ღრმად შეუშვეს ბანაკი. უეცრად ქართველებმა იარაღი იმიშველეს და მოწინააღმდეგეს დაერივნენ. ილღაზის მეომრები დაიბნენ. სანამ გონს მოევიდნენ, დავით აღმაშენებელმა მტერს რამდენიმე მხრიდან შეუტია. ლაშქრის ცენტრს დავითი ევგა სათავიშე. ფლანგებზე

ვიგნაღთა და დემეტრე უფლისწულის ჯარები იყო განლაგებული. ბრძოლის დაწყებისთანავე დემეტრე უფლისწული დიდგორის ერთ-ერთი მიდინ დაეშვა და ილღაზის არმიას გვერდიდან შეუტია. პირველივე შეტობილებისას მტრის ბანაკი შეიფრა. სარკინოზის არ ელდინენ ქართველთა ასეთ სწრაფ და ფართომასშტაბიან იერიშს. დავითმა მართლაც გენიალური სამხედრო გეგმა დაუპირისპირა ილღაზს. მტერი 300-400 ათასამდე იყო, ხოლო ქართველთა ლაშქარი 55600 მოლაშქრისაგან შედგებოდა. სარკინოზთა რიცხოზობი უპირატესობა იმდენად დიდი იყო, რომ ხანგრძლივ ომს ქართველთა ლაშქარი ვერ გაუძლებდა. ამიტომაც პირველ შეტევას დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა. ყველაფერი გეგმის მიხედვით წარიმართა. ბრძოლა სამ საათამდე გაგრძელდა. მტერმა ვერ გაუძლო ქართველთა იერიშს და უკუიქცა. ბრძოლის ბუდი გადაწყვეტილი იყო. ილღაზის არმიას ქართველებმა დიდგორიდან 70 კმ მანძილზე სდეს. ტყვე და ალაფი აუარებელი იყო. მართლაც, დიდგორზე ქართველთა მიმუდებელი შეძლო. მტრისხვევითი ერთგული დიდგორის გამარჯვებას „ძღვევი საკვირველს“ უწოდებს.

ქართველი ერთ ყოველთვის მოწინეებით იხსენებდა დიდგორის გმირებს. მათი ხსოვნის უკვდავსაყოფად კი ხალხმა ერთგული დიდგორისა და დიდგორის „დაწველა“ დაწვეს.

ჩეხეთის რესპუბლიკა ცდილობს L-159 Alca მოგვეიდოს...

L-159 ALCA

გამანადგურებელი ნაფლად გპჩირღვა, მებრემ არა ჩეხური „ალკა“

საქართველოს ხელისუფლებამ ფოვლეოვის ცდილობს, არ გაახშივანოს ინფორმაცია ამა თუ იმ სახის იარაღისა და საბრძოლო ტექნიკის მორიგე პარტიების შეძენის თაობაზე. ამის თავისი მიზეზები აქვს, პირველ რიგში კი ის, რომ მუშობელი რუსეთი, თავისი სპეცსამსახურებითა და დიპლომატიური ნოტებით, ეცდება ჩაშალოს ასეთი გარიგებები.

გეროს სპეციალურ რეესტრში წლის ბოლოს აუცილებლად იქნება მიითიებული, რა რაოდენობისა და ტიპის სამხედრო ტექნიკა შეიძინა საქართველომ (ასეთი მონაცემები ყველა იმ ქვეყანაზე ვრცელდება, რომელიც ყიდის ან ყიდულობს სამხედრო დანიშნულების პროდუქტს), სამაგიეროდ, მოგებული იქნება დრო.

აქედან გამომდინარე, თავად საქართველოს ხელისუფლებისთვის და უპირველესად თავდაცვის სამინისტროს ხელმძღვანელობისთვის სრულ მოულოდნელობად იქცა თბილისიდან პრღაღში დაბრუნებული ჩეხეთის ოფიციალური დელეგაციის ზოგიერთი წევრის განცხადება.

კერძოდ, დელეგაციის წევრმა, ჩეხეთის რესპუბლიკის თავდაცვის მინისტრის პირველმა მოადგილემ მარტინ ბარტოკმა საინფორმაციო სააგენტოს განუცხადა, რომ საქართველო ორ თვეში გადაწყვეტს, შეიძინოს თუ არა ჩეხეთის შეიარაღებული ძალებისგან L-159 Alca-ს ტიპის ათი გამანადგურებელი თვითმფრინავი.

„არსენალის“ ინფორმაციით, ჩეხ მინისტრის მოადგილეს მართლაც ჰქონდა

ამ საკითხებზე მოღალატარაება ქართველ კოლეგებთან, მაგრამ მისთვის არავის მიუცია პირობა, რომ აუცილებლად ვიყიდდით „ალკებს“. როგორც ჩანს, ეს თავად ოფიციალური პრღადის ინიციატივა უფრო იყო, რადგან ჩეხეთი ბოლო წლებში ძალდონეს არ იშურებს, „ალკები“ რომელიმე ქვეყანას მაინც მიჰყიდოს, თუმცა უშედეგოდ.

„ალკა“ ცნობილი ჩეხური სასწავლო-საბრძოლო თვითმფრინავის L-39 „ალბატროსის“ შემდგომი მოდიფიკაციაა და მისი საბრძოლო ფუნქციები შემდგენიარადა განსაზღვრული: – მიიერიშე, ტაქტიკური დაზერვრა, ბერამდელი სიქართი მფრენი საჰაერო სამიზნეები ჩამოღღება, საზღვრების პატრულირება და საბრძოლო მოქმედებისთვის პილოტების მომზადება.

„ალბატროსისგან“ განსხვავებით, „ალკა“ ერთადღილიანია, ანუ არ აქვს სასწავლო ფუნქციების შესრულების შესაძღვღებლობა, სამაგიეროდ, ცხვირში პატარა რადიოლოკატორი აქვს დაყენებული. საბორტე რადიოლოკატორი მას საშუაღღებას აღღევს დამოუკიდებლად აღმოაჩინოს საჰაერო სამიზნე და მასზე იერიში მიიტანოს.

გამოღის, რომ „ალკას“ შეუღღია შეასრულოს ის საბრძოლო ამოცანა ქართულ ცაში, რაც არ ძალუქს არც მიიერიშე Cy-25-ს (თუნდაც მოღღინებულ „სკორპიონს“), არც L-29 „დღღეფონსა“ და არც L-39 „ალბატროსს“.

გამანადგურებელ-გზაგადამჭრული თვითმფრინავების ორი რღღლი (6-8 თვითმფრინავი) მაინც ვღღვირღება, რომ აღმოსავღღეთ და დასავღღეთ საქართველოს ჩრდილოეთი საზღვრები გავაკონტროლოთ, რადგან მხოლოდ საზღინტო-სარაკეტო კომპღღესებითა და საზღინტო არტილერიით ქართული ცის ჩაქტვა ძაღღან ძღღელია, შეუღღებელი თუ არა.

L-159 ALCA

L-39ZA

ჩემი დროსი: L-159 Alca-ს
 71 ეგზემპლარი არის ჩეხეთის სამხედრო-საჰაერო ძალების შეიარაღებაში (ერთმა „ალკა“ 2002 წელს კატასტროფა განიცადა). თვითმფრინავის ფრთაგაშლილობა 9,54 მ-ს აღწევს, სიგრძე — 12,72 მ, სიმაღლე — 4,77 მ-ს. ცარიელი გამანადგურებელი 4,1 ტონას ინონის, მაქსიმალური ასაფრენი მასა კი 8 ტონას შეადგენს. ფრენის მაქსიმალური სიჩქარეა 936 კმ/სთ, ფრენის „ჭერი“ 13,2კმ. „ალკას“ 2200 კმ საერთო მასის რაკეტებითა და ბომბების ტარება შეუძლია.

ჩეხური „ალკა“ შედარებით იაფვანადი გამანადგურებელია, რომელიც ჩვენარი, ე.წ. მესამე ქვეყნისთვისაა გათვალისწინებული. მისი ექსპლუატაცია უფრო იაფი ვალდა, ვიდრე სხვა სრულფასოვანი გამანადგურებლისა. ამასთან, ჩვენს პილოტებს არ გაუჭირდებათ მისი ათვისება, რადგან თითქმის ყველა მათგანს ნაფრენი აქვს „დეფინისა“ და „ალბატროსზე“. „ალკა“ კი მათგან არც ისე დიდად განსხვავდება პილოტირების მხრივ.

გარდა ამისა, „ალკას“ აქვს დასავლური წარმოების შედარებით თანამედროვე რადიოელექტრონული აპარატურა, რომლის ინტეგრაცია NATO-ს სტანდარტებში მწელი არ არის.

ამ სამი მისაღები არგუმენტის მიუხედავად, ჩეხური მსუბუქი გამანადგურებელი თვითმფრინავი L-159 Alca მაინც ნაკლებად გამოიყენება საქართველოს სა-

ჰაერო სივრცის სრულყოფილად გასაკონტროლებლად. ჩვენ უფრო სერიოზული გამანადგურებელი თვითმფრინავი გვჭირდება, თუნდაც MiG-29 ტიპის.

მაგალითად, ორი წლის წინ შუა აზიის ერთ-ერთი პოსტსაბჭოური რესპუბლიკა 3,2 მლნ დოლარად დიდი საფრენოსანი რესურსის მქონე MiG-29-ებს კეთავაზობდა. თითოეულ თვითმფრინავზე თანამედროვე დასავლური რადიოელექტრონული აპარატურის დაყენება ერთ მილიონ დოლარამდე დაგვიჯდებოდა (როგორც ეს ერაულმა „ეილიტმა“ „სკოპიონის“ შემთხვევაში განახორციელა), შესაბამისად, დაახლოებით 5 მლნ დოლარად მივიღებდით საბჭოთა-დასავლურ ნავჯარ გამანადგურებელ თვითმფრინავს, რომელსაც არც NATO-ს სტანდარტებთან ექნებოდა პრობლემები და რუს პილოტებსაც დააფიქრებდა კავკასიონის ქედის გადმოლახვისას.

ეს ავტორის პირადი მოსაზრებაა და მას შეიძლება ზღერი არ დაეთანხმოს, ისევე როგორც კიდევ ერთ ნიუანსს, რომელიც ფართო საზოგადოებისთვის უცნობია.

ყოფილი თავდაცვის მინისტრის დროს

24903

L-39C „ალბატროსი“ და L-29 „დეფინი“

თავდაცვის სამინისტროს ადრინდელმა ხელმძღვანელობამ არჩევანი უკრაინისა და L-39C-ზე შეაჩერა და არა ბულგარეთისა და უფრო მეტის შემთხვევაში L-39ZA-ზე...

საქართველო
საჰაერო ძალები
მარტის
ბიბლიოთეკა

„აღმატროსისგან“ განსხვავებით, „ალკა“ ერთადგილიანია, ანუ არ აქვს სასწრაფო ფუნქციების შესრულების შესაძლებლობა, სამაგიეროდ, ცხვირში პატარა რადიოლოკატორი აქვს დაყენებული. საბორტე რადიოლოკატორი მას საშუალებას აძლევს დამოუკიდებლად აღმოაჩინოს საპერო სამიზნე და მასზე იერიში მიიტანოს.

უკრაინაში შექმნილ იქნა ექვსი ცალი ორადგილიანი სასწრაფო-საბრძოლო L-39C „აღმატროსი“. „არსენალის“ ინფორმაციით, ისინი L-39C მოდიფიკაციისაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ მაიტი გამოყენება სასწრაფო მიზნებით თუ შეიძლება. საბრძოლო ფუნქციის შესასრულებლად L-39C-ზე ორი პილოტი იკიდება (თითო-თითო ფრთის ქვეშ), ორ პილონზე შეიძლება ჩამოიკიდოს ორი 100 კგ-იანი საავიაციო ბომბი ОФАБ-100 ან ორი სითბური დამიზნების „ჰაერი-ჰაერი“ კლასის მოძველებული რაკეტა P-3V ან ორი 16-ლულიანი უნივერსალური ბლოკი УБ-16-57У, რომლიდანაც 16 ცალი 57 მმ-იანი С-5 უმართავი რაკეტის გაშვება შეიძლება (თითოეული ბლოკიდან). ავიაციაში ნაკლებად გათვითნებურებულმა მკითხველმა შეიძლება თქვას: თქვე

დალოცვილებო, მეტი რა გინდათ სასწრაფო-საბრძოლო თვითმფრინავისგან!
მეტი ის გვინდა, რომ გასულ წელს გვექონდა დიდი შანსი, შეგვეძინა „აღმატროსის“ უკეთესი მოდიფიკაცია თითქმის იმავე ფასად.
თავდაცვის სამინისტროს იმდროინდელ ხელმძღვანელებს ბულგარელებმა შესთავაზეს „აღმატროსის“ სხვა მოდიფიკაცია L-39ZA. ეს მოდიფიკაცია შეიძლება გამოყენებულ იქნეს როგორც სასწრაფო მიზნებისთვის, ისე მსუბუქ მოიერიშედაც.
თავად განსაკუთრებით, L-39ZA-ს უკვე ნაყიდი L-39C-სგან განსხვავებით შეიარაღების ჩამოკიდების ორი კო არაა, ხუთი წურჭილი აქვს და შესაბამისად უფრო მეტი ბომბები და რაკეტები მაქვს, ამასთან, L-39ZA-ის ფიუზელაჟის ქვეშ დამონტაჟებულია

საშტატო 23 მმ-იანი ორლულიანი საავიაციო ქვემეხი ГШ-23 150 ჭურვის მარაგით. პილონებზე შეიძლება ჩამოიკიდოს ორი 500 კგ-იანი ბომბი ან ოთხი 250 კგ-იანი საავიაციო ბომბი, ან ორი ასეთივე ბომბი, ორი უნივერსალური ბლოკი უმართავი რაკეტების გასაშვებად, ერთი კონტეინერი ტყვიამფრექვეით და ა.შ. საბრძოლო დატვირთვის საერთო მასა ოთხ პილონზე 1100 კგ-ს აღწევს, რაც არცთუ ისე ცუდი მაჩვენებელია სასწრაფო-საბრძოლო თვითმფრინავისთვის.
თავდაცვის სამინისტროს მამხინდელმა ხელმძღვანელომ არჩევანი უკრაინასა და L-39C-ზე შეაჩერა და არა ბულგარეთსა და უფრო მეტის შემდეგ L-39ZA-ზე. რამდენად სწორი იყო ეს გადაწყვეტილება, მომავალი გვიჩვენებს.

ირაკლი ალაღაშვილი

ჩვენ უფრო სერიოზული გამანადგურებელი თვითმფრინავი გვჭირდება, თუნდაც МиГ-29 ტიპის, მაგრამ ეს ავტორის პირადი მოსაზრებაა და მას შეიძლება ბევრი არ დაეთანხმოს...

პატივცემულ რედაქციავ!

ჟურნალ „არსენალის“ №5-ში (37-40 გვ.) დაბეჭდილია თქვენი ჩანაწიბის სტატია – „სადესანტო ოპერაციები ძველი დროიდან დღემდე“, სადაც ნახსენებია აფხაზების (რუსების) დესანტის გადმოსხმა ტამიშთან:

„ქართული ფორმირებისთვის მოულოდნელი აღმოჩნდა 1993 წლის 2 ივლისის სოფელ ტამიშთან 400-კაციანი დესანტის გადმოსხმა“. ამის შესახებ შემიძლია და ვაღიარებდიც ვარ მოგახსენით შემდეგი:

1992 წლის 1-ელი ნოემბრიდან 1993 წლის 26 სექტემბრამდე მე ვიყავი სოხუმი რადიოტექნიკური საგუშაგოს მეთაური. მიუღო მისი განმავლობაში სოხუმის რადიოტექნიკური საგუშაგო რადიოლოკაციური საგურების „MP-10“-სა და „DON“-ის მეშვეობით საზღვლობას რეგულარულად აწვდიდა ინფორმაციას ზღვაზე არსებული ვითარების თაობაზე. 1993 წლის 1-ელი ივლისს, შტაბინდებისას, გახსნილ იქნა რადიოლოკაციური ვახტა. რადიოტექნიკა 21 საათსა და რაღაც წუთებზე (ზუსტად არ მახსოვს) აღმოაჩინა გუდათიდან გადმოსული ორი სახაოსნო ერთეული, რაც მაშინვე მოხსენდა კორპუსის შტაბის ოპერატიულ მორიგეს დროისა და კოორდინატების მითითებით.

მოსხენებები აღმოჩენილ სახაოსნო ერთეულებზე შტაბში უწყვეტად, ყოველ 10 წუთში მიდიდა. გეგმი ვერ სამხრეთ-დასავლეთით გაივინენ, ხოლო შემდეგ აიღეს კურსი სამხრეთისკენ.

00.00 – 2 ივლისის დღეობისას ვახტა ჩაბარა მეორე რადიოტექნიკსტამ. გუდათიდან გამოსულ გეგმზე კოორდინატების გადაცემა მიმდინარეობდა უწყვეტად. დაახლოებით 02.00 საათისთვის გეგმი გაივინენ საკონტროლო ზონიდან და მიეფარნენ კონცხ სკურჩას. ასე რომ, სოხუმის რადიოტექნიკური საგუშაგოს რადიოტექნიკსტამს გეგმი „მიჰყავდათ“ თითქმის 4 საათის განმავლობაში, რომლის დროსაც მათი კოორდინატები რეგულარულად გადაეცემოდა შტაბს.

მეორე დღეს ცნობილი ვახტა დესანტის გადმოსხმის ახვავი. რატომ აღმოჩნდა დესანტის გადმოსხმა სრული მოულოდნელობა, ჩემთვის გაუგებარია. რადიოტექნიკური საგუშაგოს პირადმა შემადგენლობამ თავისი მოვალეობა სრულად და პირნათლად შეასრულა.

სხვადასხვა წყაროდან ჩემამდე მოსული ინფორმაცია ვახტად შემდეგი სახ-

ისა: ა) 1-ელში, დესანტის გადმოსხმის წინა საღამოს, ტამიშში განლაგებული ჩვენი ქვედანაყოფის პოზიციებზე აფხაზი და რუსი ქალები საბავშვო უბოკებით დადიოდნენ და არავსა და ღვივის (ალბათ, უკვე „დამუშავებულს“) ვივინენ; ბ) აფხაზები (რუსები) ორი ვეგიდან გადმოსხინენ: ერთი იყო კატამარანი „ДАГОМЫС“ სოვიდან, მეორე არ ვიცი (ჩვენი მონაცემებით, ეს იყო პატარა სადესანტო რაოდენობა „გუშა“. – რედ.); ვ) საღმის ხაოდენობაზე სხვადასხვა ხმა ვრეკლდელობა.

შემდეგ რ/ტ საგუშაგოზე მოვიდა ერთი ახალგაზრდა ლეიტენანტი (სახელი და გვარი არ მახსოვს). შევარდახის სავანგებო საგამოძიებო ვგუფივინ. შეპოქნა სავანტო ჟურნალი; მე მისი თხოვინთ ჟურნალიდან 1-2 ივლისის მოვლენების ამინაწერი ვაკავივინ. მერე

აფხაზი სეპარატისტები სადესანტო ოპერაციის დროს და ოლექსანდრე ვოინსკი, კაცი, რომლის სახელთანაც დაეკავშირებულა, როგორც ტამიშის დესანტი, ისე ზღვის მხრიდან 3 სამგზავრო თვითმფრინავის ჩამოგდება ბაბუშერის აეროპორტში...

კატამარანი „დაგომისი“

დაეკავშირდი ოპერატიულ მორიგეს და ვკითხე, მასთან ხომ არ შეჩერებულა მიდებული ინფორმაცია. როგორც მიახსენა, ასეთ რამეს ადვილი არ ჰქონია, სარდლობას მოხსენებები რეგულარულად მიეწოდებოდა!

რაც შეეხება შემდგომ პერიოდს, ამ საკითხზე ჩემთან არაფერ არ მოსულა და არც არავისგან ვამიგია არაფერი.

სოხუმის რ/ტ საგუშაგოს ყოფილი მეთაური: ტ. დანელია 12.05.07.

რედაქციისგან: დიდ მადლობას მოვახსენებ ბატონ ტ. დანელიას წერილისა და თანამშრომლობისთვის. ჩვე ყველთვის მოხარული ვიქნებით თუ შეითხველი ასეთ ვერაღებლას გამოიჩინე ჟურნალში ვასული ინფორმაციის მხმართ.

დამატებით ვთავაზობთ კატამარან „დაგომისის“ ფოტოს, რომლითაც ვახტისას დესანტი და მეორე, ჩვენი ახრით, საინტერესო კადრს...

რუსეთის სამხედრო დაზვერვა

დასასრული დასაწყისი იხ. „არსენალი“ №4-5

გრუს შვედი აგენტები, რომელსაც ტამაზი ცხოვრება უყვარდა

ზავხულის უღრუბლო და ცხელი დილა იდგა, როცა ჯვრის მონასტერთან ავტომობილი შეჩერდა, საიდანაც ორმოცდაათ წელს მიტანებული წყვილი გადმოვიდა. ქართველი გიდი რუსულად უხსნიდა უძველესი მონასტრის ისტორიას, სტუმრების ყურადღებით უსმენდნენ. მამაკაცი ხშირად იფერებოდა სათიზე და ოდნავ ნერვიულობდა. სტუმრების გარეგნობა, ჩაცმულობა, მეტყველება და მხარზე გადაკიდებული ფოტოაპარატები ცხადყოფდა, რომ ისინი უცხოელები იყვნენ და საქართველოს ღირსშესანიშნაობებს ათვალიერებდნენ. ექსკურსია გაცილებით დიდხანს გაგრძელდა, ვიდრე გიდი ვარაუდობდა. სტუმრებს, მისდა გასკვირად, ყველა წყურბლანი ანტერესებდა და უამრავ კითხვას სვამდნენ. განსაკუთრებით დიდხანს დავეყვით ომ ავდილას, საიდანაც მტკვრისა და არაგვის შესართავის მშენებელი ხედი იშლებოდა. ქართველი გიდი გაკვირვება კიდევ იმან გამოიწვია, რომ ამ ექსკურსიაზე, როგორც არც ხდებოდა, მეორე, კა-გებუს „ვიდი“ მეფა-დღურედ არ მოქმენიათ. უცხოელი სტუმრები, რომლებსაც ასე ანტერესობდათ ჯვრის მონასტრის მდებარეობა, საბჭოთა კავშირში შედგენის სამხედრო ატაშე, პოლკოვნიკი სტივ ვენერსტრიომი და მისი მეუღლე იყვნენ. სტივი ამერიკის დაზ-

ვერვის აგენტი იყო და იმ დღესაც დაველებას ასრულებდა – უნდა დაედგინა თბილისში დამზადებული ახალი რეაქტიული გამანადგურებლების საცდელი ფრენების ზუსტი დრო და ხანგრძლივობა.

თბილისის საავიაციო ქარხანა მწკობრში შესვლის დღიდანვე იქცა მრავალი ქვეყნის სექსამსახურების დანტერესების ობიექტად. განსაკუთრებით აქტიურობდნენ ამერიკელები, რომლებმაც გასული საუკუნის 50-იანი წლების დასაწყისში თურქეთში განლაგებული სარადიო სადგურების მეშვეობით დააფესქირეს უახლესი რეაქტიული თვითმფრინავების ფრენები თბილისის მახლობლად. დამატებითი ინფორმაციის მოსაპოვებლად ამერიკის დაზვერვამ თავის აგენტს დაავალა განსაზღვრულ დროს თბილისის დასავლეთით რეაქტიული გამანადგურებლების გადაყრნის ზუსტი დროისა და კოორდინატების დადგენა.

სტივმა დავალება წარმატებით შესასრულა და ამერიკელებსაც კეთილნი ანაზღაურებაც მიიღო. შედეგ პოლკოვნიკი მოძალებზე ასეთივე წარმატებით აწვდიდა აშშ-ის დაზვერვას საიდუმლო ინფორმაციას საბჭოთა კავშირის შეიარაღებული ძალების შესახებ, თუმცა არც თავის პირდაპირ მოვალეობას იფარებდა და აგენტურულ ცნობებს შეფასების და დავის საშინისტროსაც უგზავნიდა.

ამ როლს საქმეშიც და ემხარებოდა... საბჭოთა სამხედრო დაზვერვა, რომლის აგენტიც ის 1948 წლიდან იყო (თერატული ფსევდონიმი „ორიოლი“, ხოლო მისი თერატორი მაიორი ნიკიტუსშევი იყო).

თბილისში შესრულებული „მიმი“ სამუშაოსთვის (რეალურად კი ამერიკელითვის დეზინფორმაციის მიწოდებისათვის) მან ანაზღაურება გრუსანაც მიიღო, რისთვისაც მოსკოვში საბანკო ანგარიში ჰქონდა გახსნილი. სტივ ვენერსტრიომი 14 წლის მანძილზე იყო საბჭოთა აგენტი, თავდაცვის მინისტრის დაზურული ბრძანებით მიანიჭეს საბჭოთა არმიის გენერალ-მაიორის წოდება, და-

ვილილეს ორდენებით. შედეგში მისი თერატორი პოლკოვნიკი ვიტალი ნიკოლსკი იყო, მაგრამ ყველაფერს აქვს დასასრული. 1963 წლის 20 ივნისს სამსაგი აგენტი, მასში უკვე შედგენის თავდაცვის სამინისტროს მაღალჩინოსანი, პოლკოვნიკი სტივ ვენერსტრიომი დააპატიმრეს და სამუდამო პატიმრობა მოუსაგეს. სტივის ჩავარდნა გრუს პოლკოვნიკის, იმავდროულად დიდი ბრიტანეთის დაზვერვის (მი-6) აგენტის ოლეგ პენკოვსკის დამსახურება იყო.

სამხედრო დაზვერვა აგონიაში მყოფ საბჭოთა კავშირში

მიხეილ გორბაჩოვის რეფორმებმა და „პერესტროიკამ“ ტრადიციულ საბჭოთა იმპერიას საბოლოოდ მოურიყნა საფუძვლი. სამხედრო დაზვერვა აქტიურად ჩაერთო იარაღთ ვაჭრობის პროცესში. თავდაპირველად იარაღის გაყიდვა იმ სექციონაციების ნაწილი იყო, რომელიც ემსახურებოდა საბჭოთა გულენის ზრდას აზიის, აფრიკისა და სამხრეთ ამერიკის ქვეყნებში. საბჭოთა სამხედრო დაზვერვა შენიღბულად, ხან კი სრულიად ფარულად მონაწილეობდა ამ რეგიონებში მიმდინარე ომებსა და სამხედრო კონფლიქტებში. ზოგ შემთხვევაში გრუს-ს მონაწილეობით იარაღი მიეწოდებოდა ორივე მთხმარ მხარეს. სტოკოლმის შედეგობის პრობლემების სერთაშორისო ინსტიტუტის მონაცემებით, 70-იანი წლების დამლეუვან საბჭოთა კავშირი იარაღით ფარულად მარაგებდა სამხრეთ და ჩრდილოეთ იემენის ორივე მებრძოლ მხარეს, რითაც ხელს უწყობდა კონფლიქტის კიდევ უფრო გაღვივებას. იგივე განმეორდა ირან-რაფის ომის დროსაც, ერთი საბჭოთა ოპერების სტრატეგიული პარტნიორი იყო და ყოველწლიურად მილიარდობით დოლარად ღირებულ იარაღს ყიდულობდა. ამიტომაც ამ ომში მას უფრო თანამედროვე შეიარაღება ჰქონდა, ვიდრე

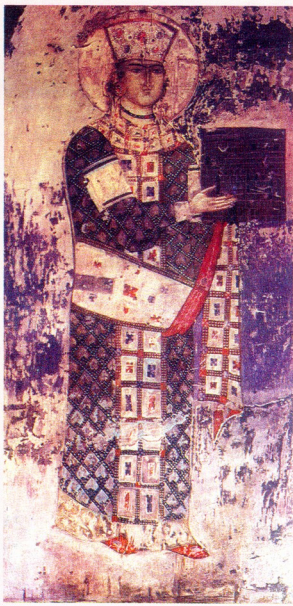

სამხედრო ტექსიკონი

მოგეხსენებათ, ხშირია შემთხვევები, როდესაც ქართველი სამხედრო თუ სამოქალაქო პირები რუსულ სამხედრო ტერმინოლოგიის იყენებენ. ეს იმიტომ ხდება, რომ მათ ამ სიტყვების ქართული შესატყვისი არ იციან. ამ ხარვეზის გამოსასწორებლად „არსენალი“ ადრე ძეგლებს ქართული სამხედრო ტერმინების რუსული შესატყვისების გამოცეცენებას.

- линия – ხაზი
- линия боевая – საბრძოლო ხაზი
- линия бросания – ტყორცნის ხაზი
- линия воздушная – საჰაერო ხაზი
- линия демаркационная – საღმარკაციო ხაზი
- линия исходная – ამოსვალი, საწყისი ხაზი
- линия наблюдения – სათვალთვალო ხაზი
- линия прицельная – დამიზნების ხაზი
- линия радиосвязи – რადიოკავშირის ხაზი
- линия фронта – ფრონტის ხაზი
- линкор (линейный корабль) – სასაზღო ნომადლო
- любовой – პირდაპირი, საშუალო
- ловушка – მავთ, ზაფანგი
- ловушка противотанковая – ტანკსაწინააღმდეგო მავთ
- ловушка тепловая – სითბური მავთ
- ловушка световая – შუქური მავთ
- ложись! – დაწეკი!
- ложный – ცრუ
- лопасть (винта) – ფრთა (ზრახნისა)
- лопата – ნიჩაბი
- лопата пехотная – საქეითი ნიჩაბი
- лопата саперная – შესანგრის ნიჩაბი
- ЛОТ – ლოტი, საძირავი
- лошадь – ცხენი
- лошадь выючная – სასააღწე ცხენი
- люк – ზუფი, ლოუკი
- люк башни – კოშკის ლოუკი
- люк смотровой – სამზერი ლოუკი
- магазин – სავაზნე კოლოფი
- магазин барабанного типа – დოლისებრი სავაზნე კოლოფი
- магазин подствольный – ლულისსტეკმა სავაზნე კოლოფი
- маневр на поле боя – მანვერი ბრძოლის ველზე
- маневр отвлекающий – ყრადღების ვადამტანი კოლოფი
- маневренность – მანვერულობა

ყოფილ-არსლანის (რაც თურქულად „ბედნიერ ღოღოს“ ნიშნავს) მიმხრეთა გაფიცვა და სამხედრო აჯანყების მუქარა იყო. იძულებითი საკადრი ცვლილებების შემდეგ თამარ მეფის ის მნიშვნელოვან პოლიტიკურ-ადრე ძეგლებს არამოსასა და მსტორებში, რაც სახელმწიფოს სტაბილური მართვისთვის იყო აუცილებელი. ამიტომ ყოფილ-არსლანის დინასტიის გაფიცვა და სამეფო ხელისუფლების მართვითი შეცვლის მკვეთრი პოლიტიკური მოთხოვნები ახალგაზრდა მეფისთვის სტაბილური მოლოდინი და გამაღვივებელი აღმოჩნდა. თამარის ისტორიკოსის თქმით, ყოფილ-არსლანს ამბრსასადარის პოსტი და სომხეთის მეფობა სურდა. ურჩი ფინანსთა მინისტრის სასწრაფოდ დასტყობრება პრობლემს ვერ გადაჭრა, რადგანაც ყოფილს მრავალრიცხოვანი მომხრე თამარ მეფის წინააღმდეგ ფართომასშტაბიანი სამხედრო აჯანყებით დაიბურქნენ. ახალგაზრდა მეფე იძულებული გახდა ამ მორიგე მანტაუსაც დაეკლოდა და ყოფილ-არსლანი გაეთავისუფლებინა.

ამ მოვლენების შემდეგ თამარის ხელისუფლება ძალზე შესუსტდა. იგი ვაგაიშვილის აზრით, დიდგვაროვან აზნაურთა გაფიცვა და ყოფილ-არსლანის დასის მეფის საწინააღმდეგო გამოსვლებს „უბედური რუსის“ ჩამოსიქმამდე, ანუ 1184-1186 წლებამდე მოხდნა.

„ვერა განაყენეს, დაღაცოთუ ფრიად იღვანეს“

წლების გავლასთან ერთად ახალგაზრდა მეფის ვასილიძეობა და სიბრთე ემატებოდა. თამარი მალევე მიხვდა, რომ ქვეყანაში რეალურად არსებული ორხელისუფლებიანობის, პოლიტიკური ქაოსის და დიდებულ აზნაურთა ზღვარგადასული თვითნებობის სათავე კათალიკოსი და მწინდელ-მწიფინობართუცვისის მიქაელ მორაინისის პიროვნული ამბიციები იყო. ამიტომ თამარ მეფემ პირველი ვაზირის პოლიტიკური და საეკლესიო პოზიციების დასუსტება დაიხსნა მიზნად. უპირველესად მიქაელს საქართველოს ეკლესიის მეთაურიდან გადაყენება გადაწყვედა, თუმცა ვაზირიბიდან მიქაელის გათავისუფლება თამარისთვის უფრო იოლი გადასაწყვეტი

კი დღეშე. მიუხედავად თამარის მომხრე საეკლესიო პირების დიდი მცდელობისა, ემშაკი და მკვიანი კათალიკოსები გადაყენება ვერ მოახერხეს („ვერა განაყენეს, დაღაცოთუ ფრიად იღვანეს“ – ასე წერს თამარ მეფის ისტორიკოსი).

ეს ფაქტი დავით აღმაშენებლის მერ 1103 წელს რუს-ურბნისის საეკლესიო კრების მოწვევასა და დასახული მიზნის მიღწევისთვის ჩატარებულ შზადებასთან უზურ პარალელს ავლებს. ვაგაიშვილი, საქართველოს ეკლესიის უდირის პირებს განსაზღვრდად მამინე იღვანეს დავით მეფის მსტორებმა.

თამარ მეფის მარცხი მალევე ასისა საქართველოს შინაურ პოლიტიკურ ცხოვრებაზე ქვეყანაში პოლიტიკური ქაოსი ბატონობდა, თამარს სულ უფრო მეტ კომპრომიზზე უწევდა წასვლა. მისი მიწინააღმდეგეების ყველაზე დიდი ვერავითარ პირველი ქმრის – „უბედური რუსის“ ჩამოსიქმების სუაგმობება.

ახალგაზრდა მეფის საქმის კანდიდატურა მიქაელისა და მისი ერთგული ხალხის მერ იყო შერჩეული. თამარის ნაჩქრევად გაითხოვება მის წინის გარეშე ერთმორწმუნე თუმცა უცხო ერის კაცზე, თამარ მეფის ხელისუფლების კიდ უფრო დასუსტების მიზნურ დღეებულების ვრავული გეგმის წაწლი იყო. ამის შესახებ „არსენალის“ შემდეგ ნომერში მოგთხრობთ.

ტი უნდა ყოფილიყო თამარ მეფე და მისი მომხრე საეკლესიო კრების მოწვევის საზრდის შეუფერხ. იმ რუსულ დამიდან საქართველოს ყოფილი კათალიკოსი, მიქაელის მთავი ვერავითარია და ცხიერებით ჩამოგდებული ნიკოლოზ გუდალაბრისძე მიიწვიეს, დასავლეთ საქართველოდან ცნობილ საეკლესიო პირს, ანტონ ქუთათელს უხმენ. ისინი თამარ მეფის ერთგული მიგაშინი იყვნენ მიქაელის წინააღმდეგ დაეკვლინ სათვალთვალო აპერაციამო. თუმცა მათი ფრული მიზნები მიქაელის მსტორებობისათვის უშუალოდ ხდებოდა ცნობილი. საეკლესიო კრებაზე კათალიკოსი და პირველი ვაზირი მიქაელი არც

კი დღეშე. მიუხედავად თამარის მომხრე საეკლესიო პირების დიდი მცდელობისა, ემშაკი და მკვიანი კათალიკოსები გადაყენება ვერ მოახერხეს („ვერა განაყენეს, დაღაცოთუ ფრიად იღვანეს“ – ასე წერს თამარ მეფის ისტორიკოსი).

ეს ფაქტი დავით აღმაშენებლის მერ 1103 წელს რუს-ურბნისის საეკლესიო კრების მოწვევასა და დასახული მიზნის მიღწევისთვის ჩატარებულ შზადებასთან უზურ პარალელს ავლებს. ვაგაიშვილი, საქართველოს ეკლესიის უდირის პირებს განსაზღვრდად მამინე იღვანეს დავით მეფის მსტორებმა.

თამარ მეფის მარცხი მალევე ასისა საქართველოს შინაურ პოლიტიკურ ცხოვრებაზე ქვეყანაში პოლიტიკური ქაოსი ბატონობდა, თამარს სულ უფრო მეტ კომპრომიზზე უწევდა წასვლა. მისი მიწინააღმდეგეების ყველაზე დიდი ვერავითარ პირველი ქმრის – „უბედური რუსის“ ჩამოსიქმების სუაგმობება.

ახალგაზრდა მეფის საქმის კანდიდატურა მიქაელისა და მისი ერთგული ხალხის მერ იყო შერჩეული. თამარის ნაჩქრევად გაითხოვება მის წინის გარეშე ერთმორწმუნე თუმცა უცხო ერის კაცზე, თამარ მეფის ხელისუფლების კიდ უფრო დასუსტების მიზნურ დღეებულების ვრავული გეგმის წაწლი იყო. ამის შესახებ „არსენალის“ შემდეგ ნომერში მოგთხრობთ.

კანდიდიური რჩევები

„არსენალი“ აგრძელებს რუბრიკას, რომელშიც კვალიფიციურ პასუხს გავცემთ ყველა დაინტერესებულ პირს მათთვის საინტერესო საკითხებზე. კითხვებზე უპასუხებს ასოციაცია „სამართალი და თავისუფლება“, რომელიც უფასო ონლაიდულ მომსახურებას სთავაზობს წვევამფლობელსა და სამხედრო მოსამსახურეებს. საკონტაქტო ტელეფონი: 95-89-80

1. სავალდებულოა თუ არა სამხედრო-სარეზერვო სამსახურის გავლა?

სამხედრო-სარეზერვო სამსახურის გავლა სავალდებულოა ყველა მამაკაცისთვის 27-დან 40 წლამდე, ასევე აკრედიტებული უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტებისთვის ერთჯერადად.

2. ვარ სტუდენტი და გავალი მაქვს სამხედრო-სავალდებულო სამსახურში, მეკუთვინის თუ არა სარეზერვო სამსახურში განწვევა?

სტუდენტი, რომელსაც გავლილი აქვს სამხედრო-სავალდებულო სამსახური ან სამხედრო კათედრა და აქვს სამხედრო ბილეთი, მაინც ექვემდებარება ერთჯერადად სარეზერვო-სამხედრო სამსახურის გავლას.

3. წელიწადში რამდენჯერ ხდება სტუდენტების სარეზერვო სამსახურში განწვევა?

გაწვევის კონკრეტული ვადები არ არის განსაზღვრული. სტუდენტების გაწვევა ხდება მიუხედავად წლის განმავლობაში, სასესიო პერიოდის გარდა.

4. ვცხოვრობ თბილისში, რომელ ბაზაზე უნდა მოვიზიარო სარეზერვო სამსახური?

სარეზერვო სამსახურის გავლა ხდება ტერიტორიული პრინციპის მიხედვით, ქალაქებისა და რაიონების მიხედვით, ანუ პირი სარეზერვო სამსახურს გადის იქ, სადაც ჩაწერილია.

რეზერვისტთა მომზადება მიხდება შემდეგ ოთხ ბაზაზე:

1. თელავის ბაზა პასუხისმგებელია კახეთის მხარეზე;
 2. სენაკის ბაზა პასუხისმგებელია სამეგრელო-ზემო სვანეთის, იმერეთისა და გურიის მხარეებზე, აჭარის არ.;
 3. კოჯრის ბაზა პასუხისმგებელია ქართლის მხარეზე;
 4. მუხრანის ბაზა პასუხისმგებელია თბილისის რეგიონზე.
- აღნიშნულიდან გამომდინარე, თქვენ იმსახურებთ მუხრანის ბაზაზე.

5. სარეზერვო სამსახურის

რა ვადაა დაწესებული უმაღლესდამამთავრებელთათვის?

სარეზერვო სამსახურის ვადა ყველასთვის შეადგენს 18 თვეს.

6. ჩემი შვილი სწავლობს რუსეთში, მის სახელზე მოვიზიარო უწყება სამხედრო-სარეზერვო სამსახურში განწვევის შესახებ, როგორ უნდა მოვიქცე?

საზღვარგარეთი საშუალოდ ან სასწავლებლად მყოფი პირები თავისუფლებიან სამხედრო-სარეზერვო სამსახურისგან. სამობილიზაციო განყოფილებაში უნდა წარადგინოთ აღნიშნული ფაქტის დამადასტურებელი ცნობა.

7. მყავს მცირეწლოვანი შვილი, შესაძლებელია თუ არა სარეზერვო სამსახურის გადავება?

მცირეწლოვანი შვილის ყოლა არ წარმოადგენს სარეზერვო სამსახურის გადავადების პირობას.

8. არ გამოვცხადდი სარეზერვო სამსახურის მოსახდელად უწყებაში მითითებულ დროს, რა სახის პასუხისმგებლობა დამეკისრება?

თუ სამობილიზაციო განყოფილებაში გამოუცხადებლობა გამოწვეული იყო საპატოო მიზეზით (ახლო ნათესავის გარდაცვალება, ავადმყოფობა, სტუდენტური უბედურება ან სხვა სახის დაუძლეველი გარემოებები) პასუხისმგებლობა არ დაეკისრება, ხოლო, თუ გამოუცხადებლობის მიზეზს წარმოადგენდა სარეზერვო სამსახურისთვის თავის არიდება, აღნიშნული ითვისისწინებს ჯარიმას 500 ლარის ოდენობით.

9. ვინ გადამიზიდს ხელფასს სარეზერვო სამსახურის გავლისას?

რეზერვისტ ფონისას თქვენ შეინარჩუნდებთ საშუალო ადგილი და ხელფასს, რომლის გადახდას უზრუნველყოფს საშუალო ადგილის აღმინისტრაცია.

10. შეუძლია თუ არა ქალს

გაიაროს სარეზერვო-სამხედრო სამსახური?

ქალი თავისუფლება სარეზერვო-სამხედრო სამსახურისგან, მაგრამ სურვილის შემთხვევაში შეუძლია ნებაყოფლობით იმსახუროს.

11. ვსწავლობ ინსტიტუტში, რომელმაც ვერ გაიარა აკრედიტაცია, მეკუთვინის თუ არა სარეზერვო სამსახურის გავლა?

არაკრედიტებული უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტს არ ეკუთვნის სამხედრო-სარეზერვო სამსახურის გავლა.

12. ვარ მეთხევ კურსის სტუდენტი, გავიარე სარეზერვო სამსახური ერთჯერადად, შემიძლია თუ არა უნივერსიტეტის დამთავრების შემდგომ დამატებით ვიმსახურო ორჯერ, რომ სავალდებულო-სამხედრო სამსახური მოხდეს ჩამეთვლიოს?

სავალდებულო-სამხედრო სამსახური მოხდეს ჩაეთვლება სტუდენტს, რომელიც სწავლის პერიოდში სავალდებულო-სარეზერვო სამსახურის გარდა დამატებით ორჯერ გაითვის სარეზერვო სამსახურს. ვინაიდან თქვენ ბრძანებით დამამთავრებელი კურსის სტუდენტი, შესაძლებელია აღარ გემდგინოთ დამატებით ორჯერ იმსახუროთ სარეზერვო სამსახურში. თუქცა ამჟამად განიხილება კანონპროექტი, რომლის მიზლის შემთხვევაში, თქვენ მოეცემათ საშუალება სწავლის დასრულების შემდეგ გაიაროთ კიდევ ორჯერ სარეზერვო სამსახური.

13. რა საგნები უნდა წავიღო ბაზაზე სარეზერვო სამსახურის გავლის დროს?

სარეზერვო-სამხედრო სამსახურის გავლისას თან უნდა იქონიოთ პირადი სარეზერვობის შემდეგი ნივთები:

1. პირბრუნავი ტანსაცმელი და ფეხსაცმელი;
2. პირადი ჰიგიენის საშუალებები: კბილის ჯავრისი, კბილის პასტა, საპირის საშუალება, საპირი.

14. შემიძლია თუ არა ვისარგებლო სარეზერვო სამსახურის გავლისას მობილური ტელეფონით?

რეზერვისტს უფლება აქვს იქონიოს მობილური ტელეფონი, რომლითაც შეუძლია ისარგებლოს სამხედრო მომზადებისგან თავისუფალ დროს.

გერმანული ჰაუზისა

ავლანელ თალიზაზზე

გამოსადგ

2006 წლის 4 სექტემბერს ავღანეთში დისლოცირებულმა პოლანდიელმა არტილერიისტებმა ზუსტი ცეცხლი გაანდგურეს თალიზების გამაგრებული პოზიცია. ეს ეპიზოდი არაფრით არ იქნებოდა საინტერესო, რომ არა ერთი გარემოება — იმ დღეს საბრძოლო ნათლობა მიიღო გერმანული წარმოების თანამედროვე ტიპის თვითმავალმა საარტილერიო დანადგარმა PzH2000-მა. სულ ავღანეთში პოლანდიელ სამხედროებს სამი ასეთი თვითმავალი ჰაუზიცა აქვთ, რომლებიც ყანდაარის რაიონშია განთავსებული. ისე საბჭოთა „ავიზიკების“ და „აკაციბის“ ჭურვები ავღანეთის მრავალტანჯულ მიწას არც 1979-89 წლებში დაკლებია, მაგრამ გერმანული PzH2000 მართლაც ახალი სიტყვაა საარტილერიო საქმეში.

ერთი წლის წინ გერმანელმა კონსტრუქტორებმა თავიანთი თვითმავალი ჰაუზიცა სამხრეთ აფრიკაში გამოცადეს. სწორად ახალი ჭურვებით წარმოება, რომელშიც მთავსებული იყო მაღალენერგეტიკული დენით. გასროლის მანძილმა 56 კმ შეადგინა და ისიც იმიტომ, რომ პოლიგონის სივრცე შეზღუდული იყო, თორემ ჭურვი 60 კმ-მდე გაფრინდებოდა.

ასეთი შედეგი 155 მმ ჰაუზიცისთვის, რომლის ლულის სიგრძე 52 კალიბრია, მართლაც ფანტასტიკურია, რადგან 60 კმ-მდე აქამდე მხოლოდ ტაქტიკური

რაკეტები თუ მიფრინავდნენ. ამერიკული თვითმავალი ჰაუზიცის M109A6 Paladin-ის სწორის სიშორე 30 კმ-მდეა, რუსული 2C19 MCTA-C-ის კი 24,7 კმ-ს თუ აღწევს.

ჩვეულებრივ 155 მმ-იან ჭურვს გერმანული PzH2000 დაახლოებით 30 კმ-მდე ისვრის, ხოლო 41 კმ-მდე „ავდებს“ იმ ჭურვს, რომელსაც დამატებითი ამპარტები აქვს დაყენებული.

PzH2000-ის უნიკალურობა მართო სწორის სიშორე არ გახლავთ. იგი ასევე გამოირჩევა საუკეთესო სწრაფსროლით და მიზნისკენ ერთ წუთში 10 ჭურვის გაშვება შეუძლია.

გამოცდების დროს PzH2000-მა 3 გასროლა 9,2წმ-ში მოასწრო, 8 ჭურვი 42,3წმ-ში გაისროლა, 10 კი 56,2წმ-ში 20 ჭურვის გასასროლად მას არა უმტეს 2წთ და 10წმ დასჭირდა. მიღერბზების შემდეგ მას შეუძლია ერთ წუთში 12 გასროლის გაკეთება.

სწრაფსროლას ჭურვებისა და გამოზიდები მუხტების მოღულების ავტომატური დატენვა უზრუნველყოფს. ჭურვების მარაგი 60-ს აღწევს, გამოზიდები მუხტების მოღულებისა კი 288-ს. გამოზიდები მუხტის მოღული განსხვავდება საარტილერიო ჭურვის პილზისგან და გასროლისას თითქმის მთლიანად იწვის, ამიტომაც აღარ იხარავება დრო მის გამოსადგებად — საბრძოლო კომპლექტის ხელახლა შევსებას II წთ-ზე მეტი არ სჭირდება.

გერმანული PzH2000 გამოირჩევა

**თვითმავალი
ჰაუზისა PzH2000
დღეს ერთ-ერთი
ყველაზე
სრულყოფილია
თავის კლასში**

პოლიგონის მახლობლად მცხოვრები მოსახლეობა რომ არ შეანუხონ, გერმანელებმა პაუზიციონ რეჟიმის „ფესხაცმელი“ ჩაატეს და უზარმაზარი მაცურეც გაუკეთეს...

ასფალტზე PzH-2000-ი 65კმ/სთ სიჩქარეს ავიტარებს

კიდევ ერთი რამით – მას ერთ წუთში 10 ჭურვის ერთი სამიზნისთვის ერთ-დროულად მიხვედრა შეუძლია! ეს შემდეგნაირად მიიღწევა: პირველი გასროლისას ლულა ვეღლაზე მაღლა აწეული და ყოველი გასროლის შემდეგ ნელ-ნელა ქვემოთ იწევა. გამოდის, 10 ჭურვი ერთ-დროულად, ოდინდ სხვადასხვა ტრაექტორიით მიფრინავს ერთი სამიზნისკენ...

ასეთი ელვისეური და უზუსტესი დაბომბვის შემდეგ (დაბომბვის სიზუსტეს თანამდროვე ელექტრონული აპარატურა უზრუნველყოფს) PzH2000-ს შეუძლია სწრაფად დატოვოს საცეცხლე პოზიცია, რათა ვინისისული მოწინააღმდეგის საპასუხო საარტილერიო ცეცხლის ქვეშ არ აღმოჩნდეს. პოზიციას სწრაფად დატოვებს კი თვითმავალი ჰაუბიცის 1000 ცხ.კ-ის სიმძლავრის დიზელის ძრავა უზრუნველყოფს. ის მძიმე, 55-ტონიან შეჯავშნულ საბრძოლო მანქანას ასფალტობულ გზაზე 65 კმ/სთ სიჩქარის განვითარების საშუალება აძლევს. საწვავის მარაგი 420 კმ-ის გასავლელად ჰყოფნის. თვითმავალი ჰაუბიცის ეკიპაჟი 5 კაცისგან შედგება, მათგან მხოლოდ სამი ისრვის.

გერმანულ PzH2000-ს გარეწრულად, და გარკვეულწილად შესაძლებლობებით, საბჭოთა, ამჟამად რუსულად წოდებულ 2C19MCTA-C ჰგავს. MCTA-C მართალია 13 ტონით უფრო მსუბუქია გერმანულ PzH2000-ზე, მაგრამ გადაადგილების სიჩქარით (60 კმ/სთ-ში) ვერ აჭარბებს, რადგან მხოლოდ 780ცხ.კ-ის სიმძლავრის დიზელის ძრავა აქვს. იგი სწრაფსროლითაც (7-8 გასროლა წუთში) ჩამოუვარდება გერმანულ „კოლეგას“, ისევე როგორც სროლის მანძილით (მხოლოდ 24,7კმ). სხვათა შორის, ერთი 2C19MCTA-ს ტიპის თვითმავალი საარტილერიო დანადგარი ითიქებს 10 წელია ქართული არმიის შეიარაღებაშიცაა, მაგრამ მისი სრული საბრძოლო მზადყოფნა საეჭვოა.

PzH 2000

„ვისია ცხრა ბედაყური, ცხრა დარახცყული ვისია?“

დიდმის ძმათა სასაფლაოზე ერთნაირი, ოთხკუთხა მარმარილოს ქვების ქვეშ ქართველი მეომრები განისვენებენ. მათ შორის ერთადერთი ქალია. ქალს ვამბობ, თორემ სინამდვილეში 19 წლის გოგონაა. მაგის თანატოლებს ჯერ ბავშვობაც კი არ დაუბრუნებიათ. ის კი მეომარი იყო. მის საფლავს იების კონა დასტკნობია ზედ... მისი ძმა იქნებოდა ამოსულიო, — მეუბნებიან და ათას ამბავს მიამბობენ, ფოტოებს მაჩვენებენ, ალბომებს მათვალისწინებენ.

ჩემი მასპინძლები აფხაზეთის ომში შვილდაკარგული მშობლები არიან. შვილებით ვაყვაცები ყოფიან ღედებიც და მამებიც... სასაფლაოზე დავდივართ. ყველა საფლავს დელიბრევი და მამობრევი სიყვარულით დასცქერიან, სტენდებთან მივდივართ და... ხმის აკანკალების გარეშე მაჩვენებენ ეს ჩემი შვილია, ეს — იმისი, ესენი აქ დაიხოცნენ, ისინი — იქო. ვუსმენ, ხმის ამოღება არ შეიძლება, მაღიან მივირის, ქართველი ღელა აფხაზი უკზო-უკლოდ დაკარგული ბიჭების სტენდთან ჩერდება, რომელსაც აწერია: „ჩვენ მათაც ვეძებთ“... სიყვარულითა და ტკივილით მისწის, რომ დაკარგული აფხაზების ბედი ისევე აღელვებს, როგორც საკუთარი შვილისა.

შერე პატარა, თეირ შენობაში შევიდვართ. აი ეს მშვენიერი ნახატი მეომარს დაუხატავს, ეს — სხვა მებრძოლის ხელით გაკეთებული კომპოზიციია, „მოლოდინი“ ჰქვია. ყველანი პატარონის მოსვლას მოვლიან... „მაინც ეს ერთი — თეთრონი, რა გულსაკლავად ჭიხვინებს, ბეჩაო, შენი პატრონი, ვაი, რომ ვეღარ იხილე“ — თითქოს პაერში ტრიალებს ლაღო ასათიანის სიტყვები. აქ არის მებრძოლთა ხელნახლები ნივთები, ზოგიერთის — საპოსი, ზოგის — ხელნაწერები...

მაყიდავ, ალბომების გვერდით, ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის ტომი დღეს. აფხაზეთში ბიბლიოთეკა იწვილა. გარეთაც ყვარა წიგნები, მათ შორის ეს ტომიც. ბრძოლით გათავსულ ქართველ მეომარს არ გამოჩენია ეს — წიგნი აუღია და ამსიძმები ტომი (ალბათ, ყველა იცით, რამხელაა ქართული განმარტე-

ბითი ლექსიკონის ტომები) და აფხაზეთიდან თბილისამდე უტარებია. მერე ხელმეორედ წასულა ომში და უკანასკნელად გაუხურია სახლის კარი. მისმა შვილებმა წიგნი მუხუშუმს აჩუქეს...

ალბათ, შეაძნეოთ, რომ ვერჯერობით არაეინ დამისახლებია. ქართველი ღელა — ქართველი ღელაა, მოდი, თქვენც განაზოვადეთ. ქართველი მებრძოლი — ქართველი მებრძოლი... ყოველი მათგანი ფიქრობდა, უყვარდა, თავს სწირავდა. მაგრა, ვინც უნდა ყოფილიყო, შეიძლება ის ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის ტომი აეღო და გადაერჩინა. ისინი ჩვენი ძმები და შვილები იყვნენ! მათ, „ვეფხისტა და მოყმისა“ არ იყოს, დასტირის ქართველი ღელა... დასტირის ისევე, როგორც მისგან მოკლულ აფხაზს ან მის მოკლულ აფხაზს. ეს ჩვეის გენეტიკაა...

წუწუნი და დანიღლება რა მოსატანია... მხოლოდ ის წამოსცდა დედას — ამ მუხუშუმში აფხაზეთის ომში დაღუპული ბიჭების ხსოვნისთვის რომ აშენდა, თავდაცვის სამინისტროს წარმომადგენლები არასოდეს მოსულან...

ეკლესია დაუმთავრებელია. სწორედ ტადრის კედლების შემხედვარი ვხვდები, ვეროვან ყურადღებას ვეღარ ვაქცევთ ამ დედებსა და შვილებს, თითქოს იმისი შემკითხავიც აღარ დარჩა ჩვენ შორის, „ვისია ცხრა ბედაყური, ცხრა დარახცყული ვისია“ — შესძახოს, როცა მხედრების გარეშე ომიდან მობრუნებულ ცხენებს შეხედავს.

ეს მშობლები კი, ვისაც შვილი სამშობლოსთვის შეუწირვია, თვითონ მხედრებითი არიან — უმშობლები და თავგანწირულები. თვითონვე ჩასდგომიან

სათავეში უპატრონოდ დარჩენილი ნემტების გადმოსვენებასაც უცნობი გარდაცვლილების ამოცნობასაც...

ემოციები ემოციებად და საქმეზე ხომ უნდა გვესაუბრა... არ დაშვარდნენ. ყველაფერი მაიმუხეს:

ვლადიმერ დობოროვიჩიძე – საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისთვის ბრძოლაში უზო-უკვლოდ დაკარგულ მებრძოლთა მოძიების სახელმწიფო კომისიის თავმჯდომარის მოადგილე:

— აფხაზურ მხარესთან პირველი ოფიციალური შეხვედრა უზო-უკვლოდ დაკარგულია საკითხებზე მდინარე ფსოუსთან შედგა, რუსების საკონტროლო-გამშვებ პუნქტთან, 1994 წლის 8 მარტს. მას შემდეგ უწყვეტი უსიოიერთობა გაუქვს. უზო-უკვლოდ დაკარგულები ჩვენც გვყავს და მათაც... პირველივე შეხვედრისას შეეთანხმით, რომ ერთმანეთს არ აღვიკამდით მტრებად. ჩვენ ხომ ერთი და იგივე მიზანი გვექონდა — დაკარგული მეომრების მოძიება. პირობა დადელი, არ მოგვეტყუებინა ერთმანეთი, არ დაგვედანაშაულებინა და კომპრომისზეც წავსულიყავით. ჩვენ ორ კომისიას შორის 1994 წლიდან დღემდე არ ყოფილა შემიხვევა, არ შეგხვედრებიო. ორივე მხარე ასრულებს პირობას. 1996 წლის პრეზიდენტის 218-ე განკარგულებით დაფინანსებულ მივიღეთ. მას შემდეგ ჩვენ ვაფინანსებთ როგორც ჩვენი მებრძოლების საფლავების გათხრას, ისე აფხაზი მებრძოლებისას. ისინი არ გვთხოვდნენ ამას, მაგრამ ჩვენ ვესმარებოდით.

— როგორ პოულობდით მემორათა საფლავებს?

— გვექონდა მონაცემები. ერთად გავდიოდით შესაძლო საფლავზე. როცა დავაგდენდით, სად იყო საფლავი, ვიწყებდით გათხრას. 12 წლის განმავლობაში გადმოვასვენეთ 165 კაცი, აფხაზებს — 49 მეომრის ნემსები უკოვლეთ. აფხაზეთიდან ცოცხლად გამოვიყვანეთ 236, იქით გადავიყვანეთ 87 აფხაზი. ეს ცოტა არ არის.

გვაქვს კოლექტიური სამარხებიც, ინდივიდუალურიც. სამუშაო ძალიან ბევრია. ერთმანეთს ვაგუცვალეთ სიები მონაცემებით, ფოტოსურათებით...

— რამდენი უზო-უკვლოდ დაკარგული გვყავს დღეს?

— 2000-მდე, საერთაშორისო ორგანიზაციებში კი დაფიქსირებულია 1763 დაკარგული ქართველი მეომარი, აფხაზებისა 120-კაცამდე იქნება.

— რამდენი კოლექტიური სამარხი გაქვთ აღრიცხული?

— ოცამდე, აფხაზების კოლექტიური

საფლავი ჩვენთან არის...

— აფხაზი მეომარი თუ არის საქართველოს ტერიტორიაზე დაკარგული?

— ამბობენ, ზუგდიდში ჩვენები არიან დაკარგული. საფლავიც გვაჩვენებს, აღ უნდა იყოს...

— მხოლოდ აფხაზეთის ომში დაკარგული მეომრების ძებნა და გადმოსვენება ხდება?

— არა, გასულ წელს, მაგალითად, სამოქალაქო დაპირისპირებისას დაღუპული სამი უცნობი ქართველი მეომარი გადაგვასვენეთ. ერთ-ერთი ტაბატაზე აღმოჩნდა.

— გენეტიკური ანალიზი ძალიან ძვირი ჯდება, როგორ ხდება ცხედრების იდენტიფიკაცია?

— ყველა გარდაცვლილის იდენტიფიკაცია დნმ-ის ანალიზით არ არის აუცილებელი. ამას მსოფლიოს ათ ცნობად ექსპერტთა შორის ერთ-ერთი — ბილი უილიამ პაკლონი და მისი კოლეგებიც ადასტურებენ. პაკლონიდმა გვიამო: სერბეთში ათასობით კაცი დაღუპა. ეძებდნენ ერთ-ერთი მოხუცის ცხედარს. რაკი სახეების აღქმა აღარ შეიძლებოდა, მისი ოჯახის წევრებს შესთავაზეს, სისხლი აეღოთ ნათესავისთვის. 9 წლის გოგონამ დაიჩემა, მე შემამეით, ბაბუსას ამოვიცნობო. რაკი არ დამაშლა, შეუშვეს. დახედა ფეხსაცმელებს და იცნო, ესა

ბაბუეჩემო. საიდან მიხვდით, — კითხეს. ამ ფეხსაცმელს მე ვუწმენდი ყოველ დღით. ასე რომ, ვიზუალურადაც შეიძლება ამოცნო ცხედარი. გვექონდა საეჭვო ცხედარი — ვაზო დეკანიიძისა, რომელიც ჟოული შარტავას დაცვის უფროსი იყო. აფხაზეტმა გვაჩვენეს, სად დახვრიტეს და დამარხეს ის და მისი კოლეგა. ჩამოვასვენეთ. დღამ დნმ-ის ანალიზი მოითხოვა. გაგვზავნეთ ფრაიბურგში და დავკვიდასტურეს, დეკანიიძის ნემსები იყო მართლაც. მეორე ცხედრის ვინაობაც დაგვადგინეთ. მისი მუეღლეც და დაც უარს ამბობდნენ, ჩონჩხითაც ვიცნობთ, ანალიზი არ გვეჭირდება. რომ ჩამოვასვენეთ, დამ ფეხსაცმელი მოითხოვა. აჩვენეს. ჩემე მისისაო. თურმე ცუდი ხმარება იცოდა, ფეხსაცმელს შგნით ბრეცდა და ამის გამო მშობლები ხშირად საყვედურობდნენ...

— რა მდგომარეობაში გხვდებით აფხაზეთში ის ადგილები, სადაც საფლავებს გაიყვენენ, შემოღობილი მიინცთ თუ აქვთ?

— ზოგზე სარია დასობილია. ბაბუეჩრის სასაფლაო კოლექტიურია, შემოღობილია, მაგრამ ის არა, რომ ვერაფერი შევდეს. იქ ბატარა ფირფიტებიც ენახო. სამაგიეროდ მეორე კოლექტიურ სასაფლაოზე ერთ წარწერასაც კი ვერსად ნახეთ.

— როგორ ფიქრობთ, რატომ არ ეძებენ აფხაზ მეომრებს თავად აფხაზეთის დამოუკიდებლობის თქვენგან მომადგენლები?

— ამბობენ, ჩვენ რაც ვიპოვეთ, გადავსვენებთ უკვე... ერთობლივად ვეძებთ მათ, ვინც ვერც მათ იპოვეს და ვერც ჩვენ.

— აქ ვინც მუშაობთ, თურმე ყველანი მშობლები ბრძანდებიან უზო-უჰკლოდ დაკარგული შვილებისა.

— ასეა. ან მშობლები ვართ, ან ნათესავები...

— თქვენთან მომუშავე მშობელს თუ უპოვია შვილი?

— დეკანოზის დედა მუშაობს ჩვენიან, ის ერთადერთია, ვინც შვილის ცხედარს მაგენს.

— საუბრის დასაწყისში ახსენებ ციფრს 1763, ამდენი უზო-უჰკლოდ დაკარგული მეომარი გვყავს?

— არა, მებრძოლი მათ შორის მხოლოდ 876-ია, დანარჩენი მოქალაქეები არიან.

— დღეს სად მიმდინარეობს ძიება?

— ჯერჯერობით ბაბუშერის კოლექტიური საფლავის გათხრა არ დავკვირულებთ.

— აფხაზური მხარის კომისიაშიც მშობლები არიან?

— პირველ კომისიაში მშობლები არ იყვნენ. ახლა შემადგენლობა იცვლება

და ალბათ, მშობლებსაც შეიყვანენ. მისის შუა რიცხვებში ვეკლოდებიან აფხაზები...

ნიწოლა ანდრიაძე, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისთვის ბრძოლებში უზო-უჰკლოდ დაკარგული მებრძოლთა ძიებების სახელმწიფო კომისიის წევრი, ფონდ „მოლოდინის“ გამგებთა თავმჯდომარე:

— ჩვენ დიდ სამუშაო ჩავატარეთ. შეკვდიეთ ისე სიკვდილისწინაურ ანექტები, რომელშიც აღნუსხულია უზო-უჰკლოდ დაკარგულია სიმაღლე, თმის, კბილების თავისებურებები. 12 წლის შემდეგ არსებული მოტეხილობები... გადატანილ დაავადებას ჩამინათვლი, მიღებული წამლების შესახებ ინფორმაცია. მთელი საქართველო შემოვიარეთ და ისე შევაგროვეთ ოჯახებში ინფორმაცია. ხშირად მშობლები სიცოცხლურად დაუცველები არიან, ისიც კი არ შეუძლიათ, შვილის თანამებრძობლები მოძებნონ. ჩვენი „წითელი ჯარის“ დახმარებით შეიქმნა ოცკაციანი გჯგუფი, რომელიც თავად ჩავიდა ამ ოჯახებში და თერაპეუტურული ანექტები შეადგინა. აქვეა აღნუსხული, რა ეცვა მეომარს, რომელ ნაწილში იბრძოდა, ვინ ნახა, თუ ჩამოიტანა მისი დამკარგვის ამავე; თუ ვინმე დაასაფლავა, სად და როგორია იმ ადგილის მონახაზი. ამ მონაცემების მიხედვით ვიწყებთ ძიებას და ხდება დენტოფიციტები. ვითარება გვაჩვენა, რომ უნდა შეიქმნას სისხლის ბანკი, პირველ რიგში მებრძობებისთვის, და შემდეგ საერთოდ მთელი მოსახლეობისთვის. ეს ძალიან გაკვირვებულს უცნობი ცხედრების დენტოფიციტებას.

169 მეომარი გადმოვასვენეთ. მათგან აფხაზეთის ომის მსხვერპლი 69 კაცია, დანარჩენები 1998 წლიდან პარტიზანულ შეტაკებების დროს დაღუპულნი. მათი დენტოფიციტება შედარებით ადვილია. ჩვენ პროფესიონალი ექსპერტები გვყავს, სრულიად უსასყიდლოდ გვემსახურებიან.

— რამდენი ხნის წინ გადმოასვენეთ ბოლო ცხედარი აფხაზეთიდან?

— 2001 წლის შემდეგ ბაბუშერიდან აღარაფერ გადმოვასვენებთ. ავსტრიიდან კი ქუთაისელი მებრძოლები გადმოვასვენეთ. აფხაზებსაც გადავსვენებთ დაკარგულები. თავიდან არც კი გვეუბნებოდნენ, რა ნიშნებით უნდა ამოგვეცნო მცვალებულები. ისიც კი ვგითხრეს, ჩვენ გვენი უკვე გადასვენებული გვყავსო. ეგონათ, ვატყუებდით. ვთხოვეთ, თვითონ ჩამოსულიყვნენ და ენახათ. მართლაც ვაჩვენეთ საფლავები. მათი თანდასწრებით გავცხ-

ენით და პატრონებმა ამოიცნეს ნეტები. მაგალითად, ეთერ ადლიევა ორმეტრიანი ქალი ყოფილა. დაღუპული დიმიტრი კოვბას ძმა კი ყველაზე მეტად იყო დანიტრესებული. არც კი ვთხოხრა, რომ თავის დროზე ძმას თვითმკვლელობა მასთან და ნენსებ ნატყვიარი დაჩრქვინა. უცნაური ხელით გასხნა კუბი... და ჩემი ძმაო.

— რატომ შეჩერდა გადმოსვენების პროცესი?

— მოხუციანი პოლიტიკური სიტუაციის დაძაბვამ შეაფერხა ეს საქმე. შარშან 9 სექტემბერს უნდა შეგვედროდინ აფხაზებს და ბაბუშერაში მოხდებოდა დავკვირულებინა. უნდა მივკეთოთებინა ექვსი აფხაზის საფლავი, რომელია საფლავები ერთ-ერთმა პარტიზანმა გვაჩვენა. გვაჩვენებოც კი იცოდა მათ... გაკვირვებით მივაკვლიეთ თვითმხედველს.

ხშირად მსმენია, რომ ამბობენ, ისინი აფხაზები არიან და ჩვენ რატომ უნდა ვეკვიბოთო. აფხაზეთი განუყოფელია საქართველოსგან. ჩვენ საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო კომისიის წევრები ვართ და ვოლდებულები ვართ, მივიძიეთ აფხაზებიც.

— პირდაპირ შეხვედარიობა აფხაზ მებრძოლებს, ვისაც შვილები მოუკლეს?

— თავიდან ორნავ აეროსიულები იყვნენ, თავდასხმელები ხართო, მერე დამშვიდნენ. ჩვენ ტკბილუულით, ყვავილებით ჩავყვით. თავიდან არ გვაჩვენეს, მაგრამ მერე შეგვიყვანეს ოთახში, სადაც სუფრა იყო გაშლილი. დღეებმა სერომაწიფის გაშუშეთ.

— ცხინვალის რეგიონში თუ ექიმთ უზო-უჰკლოდ დაკარგულებს?

— რაც კოკოთი დაღა, ყველაფერზე უარს ამბობენ. არ ვიცი, რა მოხდა. ცხინვალის საზღვარზე გავკარგერეს და რომ დაღუპაპარაკობდით, იმის საშუალებაც არ მოგვეცეს.

— იქ რამდენი გვყავს დაკარგული?

— ჩვენ - 8, ოსებს - 160-ზე მეტი მებრძოლი. ძალიან გვირდა გადმოვასვენეთ ჩვენი ბიჭები ძმთა სასაფლაოზე. დღეს 13 წელი შესრულდა, რაც პირველი ექვსი ქართველი მეომარი ჩამოვასვენეთ, კუკაზე დავკრძალეთ, მაშინ არ გვექონდა ძმთა სასაფლაო. მაშინ დავთქვი, ყველა მცვალებულის დღეს აღვნიშნავთ. დღესაც ავღი იქ. ჩემს უფლებს დამებდებებ, მისი თანამებრძობლების საფლავები ჩემთვის უძვირფასესია.

ლელა ჯიჩავაძე

2001 წელს გამოვიდა რიდლი სკოტის ერთ-ერთი საუკეთესო ფილმი ომის შესახებ, სახელწოდებით „შავი ქორის დაღუპვა“. ფილმში მოთხრობილია იმ წარუმატებელი საგანგებო სამხედრო ოპერაციის ამბავი, რომელიც ამერიკელებმა 1993 წლის ოქტომბერში ჩაატარეს. თავად ოპერაციის მონაწილეები აღიარებენ, რომ ფილმში ისტორია დამაჯერებლადაა გადმოცემული, თუმცა იმასაც ამბობენ, რომ ბევრი ფაქტი ეადრებს მდგმა დარჩა. ჩვენს პუბლიკაციაში ოფიციალურ მასალაზე დაყრდნობით შევცდებით ალვადგინოთ გარდასულ დღეთა მოვლენები და გავაანალიზოთ სპეცოპერაციის დროს დაშვებული შეცდომები.

გაგრძელება, დასაწყისი
იხ. „არსენალი“ №5

ბაღრაგის მისვლიდან ხუთი წუთის შემდეგ ჩამოაფეხს „სუპერ 61-ე“ სკენობარის მქონე ერთ-ერთი „შავი ქორი“ (პილოტები: კლიფტონ პ., უილკინსონი და დონოვან ბრილი) შეველმფრენი მოგადიშოს ქუჩაში სტერკაზმელების დაკავებული შენობიდან აღმოსავლეთით, 270 მეტრის მანძილზე დაენარცხა მიწას.

ეს ოპერაციის დამამთავრებელ ეტაპზე მოხდა, როცა ამერიკელ სტერკაზმელებს მშვიდად და უდასკარგოდ უნდა დაეხი-ათ უკან დისლოკაციის ადგილისკენ, მაგრამ მათ არ შეუძლიათ ბედის ანაბარა მიეტოვებინათ შვიდი თანამებრძოლი, რომ-

შეუცხვობილი ფრენა, ანუ როგორ დაიღუპა "შავი ქორი"

ცხვრების ჯარი, რომელსაც ლომი სარდლობს, ყოველთვის დაამარცხებს იმ ლომების ჯარს, ვისაც მეთაურად ცხვარი ჰყავს.

ნაპოლეონ ბონაპარტი

ლებიც ჩამოვდებულ შეველმფრენში იყვნენ. ამიტომ მეომრების გადასარჩენად სახმელეთო ქვედანაყოფების ხელმძღვანელობამ ბრძანა, შეველმფრენის ჩამოვდების ადგილისკენ გაგრძელებული საიერიშო ჯგუფები, შეველმფრენებს კი დესანტი გადაესხა მათ დასასმარებლად.

მაღელ კატასტროფის ადგილის ახლოს კეტ ოინესისა და კარლ მაიერის მიერ პილოტირებული შეველმფრენი დაღუდა. ისინი ჩამოვდებული შეველმფრენის პილოტების ევაკუირებას შეცადნენ, მაგრამ ისინი ცოცხლები აღარ იყვნენ. იუნკერს შეეცადა, ცოცხლად გადარჩენილ

ორ ჯარისკაცს დახმარებოდა. ამ დროს მაიერი მას ცეცხლით იფარავდა. ინტენსიური ცეცხლის ქვეშ პილოტებმა გადარჩენილ ორ მეომართან ერთად მანქანის აფრენა მოახერხეს, დაღუპულები კი ჩამოვდებული შეველმფრენის ბორტზე დარჩნენ.

შემდეგ კატასტროფის ადგილას შეველმფრენ MH-60-დან თოკებით გადასხეს რენჯერთა ჯგუფი და საძიებო-სამშველო სამსახურის რაზმი (მთლიანად 15 კაცი), ისინი „სუპერ 61“-ის ნამსხრევებზე დაემყნენ. მებრძოლებმა ძლიერ მოასწრეს მიწაზე ფეხის დადგმა, რომ მათი მიმართულებით მოწინააღმდეგის ხელი არსებული ყველა სახის იარაღიდან მასირებული ცეცხლი გაიხსნა. შეველმფრენს ნაღმსატყორცის ჭურვი მოხვდა და დაზიანა, რის შემდეგაც ძლიერ და მძალური ბაზამდე.

კატასტროფის ადგილზე ჩამოსხდარმა რენჯერებმა გაარკვიეს, რომ უილკინსონი და ბრილს აღარაფერი ემუღებოდათ, ხოლო შტაბს-სერჟანტი რეი დოული და შტაბს-სერჟანტი ჩარლი უორენი ჯერ კიდევ ცოცხლები ნანგრევებში იყვნენ.

უილკინსონი და ბრილს გვაგების ნანგრევებიდან ამოთრევას თითქმის ერთი

MH-60

საათი დასჭირდა. მებრძოლებმა შეეუღლებინათ ჩამოვარდნის ადგილის პერიმეტრის გაკონტროლება დაიწყეს. ამდენობის რეინჯერების მიერ ბლოკირებული ტერიტორიის გაკონტროლება დაიწყეს, სადაც ბოევიკთა დამატებითმა ძალებმა მოიყარეს თავი. რეინჯერები დიურსელდე იცადნენ თავს, ბოევიკებს კი ძალები ყოველ წუთს ემატებოდათ, მათ შორის იყვნენ შვიდრაიფიანი ბავშვები და ქალები. ამერიკელთა ბადაგი ჩამოვარდნილი შეეუღლებინეს ვაგრას შეეცადა, მაგრამ დივივიანეს, — მოწინააღმდეგის ძლიერი ცეცხლის გამო ამოცანის შესრულება ვერ შეძლეს. მანინ გენერალ-მაიორმა პარსონსმა მკე ნიტტს უბრძანა, დატყვევებული იღივრეს ბაზაზე მიეყვანა, რათა ოპერაციის მიზანი ნაწილობრივ მანკე ჩათვლილიყო მიღწეულად. დაიწყო ურ არა „ჰამბერგმა“ მოძრაობა, ბრძოლის ველის თავზე მფრინავ შეეუღლებინეს („მე ჟირს“ საცინაბარო „სუპერ-64-ი“), რომელსაც მაკელ დიუანი და უილიამ კლივლენდი მართავდნენ, ნაღმბეჭდვითის ჟურე მოხვდა და კუდის როტორი დაუზანა. პილოტებს ბაზაზე დაბრუნება ებრძანათ. ბრძანებას, რა თქმა უნდა, დაემორჩილნენ, მაგრამ ფრენის დროს კუდის როტორი მოიანად დაშალა, მანქანა პიკში შეეცადა და ჩამოვარდნილი შეეუღლებინიდან ორი მილის მოშორებით დაეზარცა მიწას.

შეეუღლებინის ჩამოვარდნის შემდეგ ხმელეთზე მებრძოლი პირადი შემაღენლობის ევაკუაცია შეუძლებელი შეიქცა. საათი კი უკვე 17:00-ს აწვინებდა.

დაახლოებით ამ მომენტისათვის ოპერაციის მთავარ შტაბში გენერალი პარსონსი პოდალოკიევი ბილ დედდს შეეუღლებინის ჩამოვარდნის ადგილზე სამბერო-სამშველო ოპერაციის ჩატარების ამოცანას აძლევდა. პოდალოკიევის განკარგულებაში გამოიყო შტაბის ტაქტიკური ჯგუფის „რეინჯერთა“ რაზმი და მსუბუქი ფეს-სონანა ასეული, რომლებიც ოცდარო „ჰამბერგ“ ანთავსდნენ. დედდმა სწრაფად შეაფასა მდგომარეობა და უკვე 17:45 საათზე კოლონა ბრძოლის ველისკენ დაიძრა. ერთი კილომეტრიც არ ჰქონდათ გავლილი, რომ ჩასაურებას გადაეყარნენ, საიდანაც ვეცლა სახის იარაღიან შეუეუღლები იხროდნენ. დაზიანდა რამდენიმე მანქანა, რის გამოც კოლონა იძულებული შეიქნა, გაეჩრებულიყო. ჯარისკაცებმა სასწრაფოდ დაიკავეს დაცვითი პოზიციები იერიშზე გადმოსული მტრის მოსაჯერიებლად, რომელთაც უკვე მოესწროთ მათთვის ალყის შემორტყმა.

ალყიდან გამოსასვლელად ამერიკელებმა 60 ათასი ტყვია დახარჯეს. დევი-

დმა სარდლობას გადასცა, რომ ალყაშემორტყმულია და შეეუღლებინის ჩამოვარდნის ადგილისკენ გაჭრა არ შეუძლება. 18 საათის და 21 წუთზე პარსონსმა ბადაგს დისლოკაციის ადგილზე დაბრუნება უბრძანა, რისი გაკეთებაც ამ უკანასკნელმა მანძევე ვერ შეძლეს. მოწინააღმდეგე იხინი ბრძოლაში ჩაითრია და ალყიდან თავდასაღწევად მათ დაახლოებით ერთი საათი დასტყირდა.

შეიარაღებული სომალელები „სუპერ 64-ის“ ჩამოვარდნის ადგილისკენ მიიწვედნენ. მას შემდეგ, რაც ნათილი გახდა, რომ ბადაგი ჩამოვარდნილი შეეუღლებინის ეკიპაჟის ევაკუირებას ვერ მოახხენდა, ბრძოლის ველზე შეეუღლებინი MH-60 (საცინაბარო „სუპერ-62-ი“) გაიგზავნა, რომლებმაც ბრძოლაში „დეტას“ ორი სნაპერი ჩააბეს. „სუპერ-62-ი“ სპირტზე მყოფმა პირველი კლასის სერჟანტმა რენდელ შუარტსმა და ოსტატ-სერჟანტმა პარი კორდინმა ჩამოვარდნილი შეეუღლებინის ეკიპაჟის დასაცავად დესანტირება გააღწვედნენ.

შეეუღლებინმა იხინი კატასტროფის ადგილდან ასი მეტრის მოშორებით ჩამოსვა და ის იყო, აფრენის აპირებდა, რომ პილოტის კაბინას რეაქტიული ჟურე მოხვდა. წარმოუდგენელი ძალისხმევის შედეგად პილოტმა შეძლო მანქანა აეროდრომამდე მიეყვანა, რომლის მახლობლადც დაეზარცა მიწას. გაირკვა, რომ დიურანსა და ფრანკის შეეუღლებინის ჩამოვარდნისას ფეხები მოსტეხნათ და რამდენიმე ადგილასც დაიჭრნენ. მიუხედავად „დეტას“ სნაპერთა გმირული თავგამოდებისა, ბოევიკთა მრავალიცხონა ჯგუფმა მანკე შეძლო დაჭირების პილოტებისთვის ალყის შემორტყმა და განადგურა იხინი. მხოლოდ დიურანი გადარჩა, რომელიც დაატყვევეს, ციხეში მყოფი აიღიდას მოშორებე გასაცვლელად. ამასობაში სახმელეთო შენარებებს სა-

ბრძოლო მასალის მარაგი ამოწურეს და პარიცადი მხარდაჭერას მიწვევტილი ცოცხალი ძალის დანაკლისი განიციდა. მზე სწრაფად ჩადიდა და ქალაქი თანდათან სიხნელში იძირებოდა. სახლდახლოდ საფარში ჩაწოვლილი დაახლოებით 80 რეინჯერი ქალაქ მოგადმოში გამეფებული სადამოს სიციხესა და ზგატში მიღივდა სუნთქავდა. მათ შტაბში გადასცეს, რომ წყელი, საბრძოლო მასალა და მედიკამენტები უთავდებოდათ. შექმნილ კრიტიკულ სიტუაციაში, რომელიც პარსონსა და მონტკომერის უიქმდლო მიანქნად, ერთადერთი გამოსავალი მიიძებნა — დასმარებისთვის გაერთიანებული ძრების ორგანიზაციის სამშვიდობო ძალები სიების მიმართვა. ქალაქში ვაგრას პაკისტანისა და მალაიზიის სამშვიდობო ნაწილები იმყოფებდნენ, რომლებსაც თავიანთი ზალისა და ჯგუშანტეიციის მიყვანა შეეძლოთ საბრძოლო მოქმედების ადგილზე. მოცემულ სიტუაციაში მშვიდობის-მყოფელები იყვნენ ერთადერთი, რომლებსაც აწერიკელები შეეცა შეეძლოთ, მაგრამ ამისთვის თითქმის მიუღო ქალაქი უნდა გავლდოთ, რაც უზრალლო საქმე არ იყო. უფრო ძნელი ამოცანა გადარჩნელი ამერიკელებთან ერთად ქალაქ მოგადმოიდან გასვლა იყო.

დასამბერებლად შეიქმნა ქვედანაყოფი კოლონა, რომელიც სამოცდაათამდე ჯგუშანტეიციას შეიცავდა. მასში შედიოდა ითიხი მსუბუქი პაკისტანური ტანკი და ოცდაათიხი მალაიზიური ჯგუშანტრანსპორტი. მასზე განლაგდნენ ქვეითთა ორი ასეული და დაახლოებით ორმოცდაათი რეინჯერი.

დაახლოებით 23 საათის და 30 წუთზე კოლონა მიზნისკენ დაიძრა, მაგრამ მალე წააფედა სომალის მიღიციის წინააღმდეგობას. მშვიდობისმყოფელების თითოეული ტქისის თუ უნის ბრძოლით გაელა უხლებოდა, გზადაგზა ანადგურებდნენ წინააღ-

დრო აკადემიებში მიიღო;

მეორე – დაზვერვის სუსტი მუშაობა. ოპერაცია ჩატარდა არასრული, არასწორი და შეუძრავი სადაზვერვო მონაცემების საფუძველზე. ტაქტიკური ჯგუფის ხელმძღვანელობა ცერნობოდა ადგილობრივი ავენტების არასრულ მონაცემებს, რომელთა სამიწილობა საცქივი იყო. ამ ავენტების უმრავლესობა აიღიდას მოწინააღმდეგე კლანებიდან იფენენ გადმოირებული. მათი ამერიკელების სასარგებლოდ მუშაობის ფაქტები საკმაოდ მალე იმიფრებოდა, რის გამოც მათ უმოწყალოდ ხოცადენ. არც ცენტრალური სადაზვერვო სამმართველოს ოფიცრების მუშაობა ყოფილა მაღალპროფესიული. ოპერატული ფარის გამოცენების მოუხდავად, მათი საქმიანობა საკმაოდ სწრაფად მდევანდებოდა. ასეთ პირობებში ავენტების ინფორმაციის ხელმძღვანელებმდე მატარა არ შეეძლო. შედარებით სარწმუნო მონაცემები ამარაგებდა შტაბის ავიადაზვერვა. თვით გენერალ-მაიორი ჰარისონი წერდა თავის რაპორტში: „გამომდინარე შედეგად, ჩვენი ოპერატული მუშაობა, საკმაოდ თვალა იმ ინფორმაციას, რომელიც ქალაქიდან მეორე პირებისგან მიიღეს, ამ უკანასკნელებს კი არავითარი კავშირი არ აქვთ ჩვენს დაზვერვასთან. მე სხვა აზრის ვარ. ცხადია, როცა სახმელეთო ავენტურა ისეთ ინფორმაციას იძლევა, რომელიც საპერო დაზვერვის მონაცემებს უწინააღმდეგება (რომელსაც აქვე, ოპერატული ცენტრში ვიღებდით), ცხადია, ეს ფაქტი განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებს. ასეთ შემთხვევაში ძალისმიერი ოპერაციის დაგეგმვისას მონაცემები უნდა შეფასდეს – საპერო დაზვერვის უტყუარობა უნდა დავეუბნოთ ისპირით ავენტურის მონაცემთა უტყუარობას. როგორც ავენტობა ჯგუფმა შევგატყუარა, გენერალი აიღიდა სამი მანქანისგან შემდგარი კოლონის თანხლებით გამოვიდა რეზიდენციიდან, საპერო დაზვერვის მონაცემების თანახმად კი იმ დღეს რეზიდენციიდან არც ერთი მანქანა არ გასულა“.

გარდა ამისა, თავად საგანგებო ძალების შიგნით არ არსებობდა ისეთი დონის საგამოძიებო ორგანო, რომელსაც შეეძლო შეკვრა, განეზოჯდებინა და გაეანალიზებინა პარტიდან და ხმელეთიდან შემოსული არასრული სადაზვერვო მონაცემები, რათა წარმოედგინა ჰქონიდათ, რა ხდებოდა სინამდვილეში.

ნაცვლად ამისა, ამერიკელები ნებისმიერ ინფორმაციავზე, რომელიც მათი აზრით ეჭვს არ იწვევდა, დესანტის გადასახმით რეაგირებდნენ. ასეთი ოპერაციები კი კვი-

ძალების ყველაზე წარუმატებელი ოპერაციია.

აიღიდა, რომელზეც რეინერების მიული ოპერატული-ტაქტიკური ჯგუფი ნადირობდა, რა თქმა უნდა, ვერ დაიჭირეს. ამერიკელებმა მის მოსახლეთილად დიდი მსხვერვალი გაიფეს – მოკლულებსა და უგზო-უკვლად დაკარგულებს სახით 19 ვარისკაცი გამოაკლდათ, 84 საეცრაზმეული კი დაიჭრა. მშვიდობისმოყვლე მალაიხილებს მოუკლეს ერთი და დაუჭრეს ცხრა ვარისკაცი. გარდა ამისა, სომალელებმა გაანადგურეს ამერიკელების ორი შეუღლები და რამდენიმე „პაპირი“.

წარუმატებლობამ აშშ-ის საგანგებო ოპერაციების ძალების იძივს ჩრდილი მიაცენა. გაუქმებულ იქნა სამშვიდობო ოპერაცია UNOSOM-II-ი, ამერიკული ნაწილები კი სომალეიდან გაიყვანეს. სომალეში მდგომარეობა კიდევ უფრო გაუარესდა, რადგან აიღიდა დამი მომხრეები ხალხის თვალში გამარჯვებულის შარავანდელი შეიძინენ.

ჩვენ არ შეეცდებით აშშ-ის საგარეო პოლიტიკას, არც ვაეროს მიერ არჩეულ სამშვიდობო ოპერაციების შეიფხვს, რომლებიც კონფლიქტის მოგვარებას ისახავდა მიზნად. არც გადამდგარ ადმირალ ხოუს პირად ამბიციებზე ვილაპარაკებთ, რომლისთვისაც აიღიდას დატყვევება იფეიქლად იქცა და 113 დაჭრილისა და მოკლულის ფასად დაუჯდა სახელმწიფოს. ჩვენ შეეცდებით მივეუთითოთ იმ ტაქტიკურ მცდელობებზე, რომლებიც ოპერაციის დაგეგმვისა და მისი უშუალოდ მიმდინარეობისას დაუშვა სარწმობამ.

პირველი და მოვარე მოწინააღმდეგვის შეუფხვსებლობა. მაგალითად ოპერაციის დაგეგმვისას არავინ გაუთვალისწინებია, რომ აიღიდა სახმელეთო განათლება იტალიისა და რუსეთის სამხე-

დების კერებს, ბოევიტა ტანკსწინააღმდეგო დანადგარებს და ისე უახლოვდებოდნენ ალყაშორტრტული ამერიკელ საეცრაზმელებს. ორ-ნახევარი საათი დასჭირდა კოლონის დათქმულ ადგილამდე მისაღწევად, მაგრამ წარმოიშვა ახალი პრობლემა – სიხველემი ვერ არჩევდნენ მტრისა და ჩამოვარდნის ადგილისკენ გაემართა. ამერიკელი რეინერები, რომლებიც ვაეროს ბადრაგში იფენენ, ჩამოვადებული შეუღლებიდან ხუთაი მტრის მანძილზე გადამოსდნენ ჯავანტრანსპორტიორებიდან და ალყაშორტრტული თანამომხების გამოსახსნელად ბრძოლაში ჩაებნენ. 1 საათი და 55 წუთზე რამის სამიწიების მემევიბით უთიერთამიციანობის შუქვდე პირველი კოლონა რეინერების შეუერთდა.

მეორე კოლონას ნაკლებად გაუმართლა, როცა მამეველები 2:00 საათზე „სუპერ-64“-ის ჩამოვარდნის ადგილზე მივდნენ, მათ იქ შეუღლებდნენ ნამსხვრევებისა და გასართობი მასრების გარდა არავინ დახვედრია. არც ეკიპაჟი და არც „დელტას“ სხაიპეები არსად ჩანდნენ. გვემისამბერ შემვიდობისმყოფელები ხელახლა უნდა გაერთიანებულვიფენენ და ერთ კოლონიად უნდა დამორულიფენენ ბაზისკენ. მაგრამ მეორე კოლონამ დროზე არჩე დამოყ შეხვედრის წერტილისკენ სვლა, ხოლო როცა დათქმულ ადგილს მიადწია, მეორე კოლონის ადარ დალიდა და თვითნებურად გაეურთა პაკისტანელი მშვიდობისმყოფლების დისლოკაციის ადგილისკენ (ლიმიბიური სტადიონი). მეორე კოლონამ ბორტზე აიფენა გადარჩენილი რეინერები და გამოეინისა ისიც მშვიდობისმყოფელთა დისლოკაციის ადგილისკენ დაიძრა. ამჯერად დამოვარდა ამერიკული საგანგებო დანიშნულების

რამი ერთხელ ტარდებოდა, საბოლოოდ კი ეს დაელო საფუძვლად შემდგომ შეცდომას;

შესამე – მოქმედების შაბლონურობა, რის შედეგადაც ამერიკელებმა მოწინააღმდეგეს თავიანთი ჯარისკაცების მანქანი გაბმის საშუალება მისცეს.

ბოეკვიბი კვირამი ერთხელ „პრეკინ-ვალე შოუს“ მოწმენი ვებოილენ – რენ-ჯერები შეველმფერენებიდან ეშვეილენ „სწრაფი თოკების“ მეშვეობით და საბრძოლო პოზიციებს იკავებდნენ, შემდეგ კი მათ „დელტას“ მაგარი ბიჭები მოჰყვებოდნენ ხოლმე. მართალია, ვერაფერი იჭერდნენ, მაგრამ საბაჟეიროდ ვეველფერის ლამაზად აკეთებდნენ. მოწინააღმდეგის მხრიდან მხდელი და ზარმატი თუ დატოვება მსგავს „თამაშებს“ უყურადღებოდ. უბრალოდ, აიდიდა ისინი ზაფანგში შეიტყუა. ვასაკვირც იქნებოდა, რომ ეს მანია არ გამოყენებნა. მის ფორმირების მოქმედების სასაათიდან გამოძინარე, გენერალმა დაამუშავა და გამოიყენა განვამის გამოცხადების, თავშეკრის ძალების კონკრეტრაციისა და საკვირო მიმართულებით სვლის საკმაოდ ეფექტური სისტემა. სხვადასხვა სიტუაციაში მისი მებრძოლების მოქნილი მოქმედებები, მართლაც რომ ქების ღირსი იყო;

მოთხო – სატყუარკის არასწორი შეფასება. მხოლოდ ამის გამო დაუფიც თვებოიში თურკეთის დავებმისა, ვერჯერალმა პარისონმა არ გაითვალისწინა, რომ სულ რაღაც ორიოდე კვირის წინ აიდიდის მებრძოლებმა ამერიკელი სამხედრო შეველმფერენი ნაღმსატორცნის ჭურვით ჩამაჯახეს. იგი ვულკურფვლიდ ფიქრობდა, რომ აიდიდის მებრძოლებს შეველმფერენებთან საბრძოლველ ეფექტური საშუალებები არ გაჩნდათ. მან ყურადღების მიღმა დატოვა პაკ-

სტანელთა სატანკო ბრიგადის წინააღმდეგ მოწმენილი საკმაოდ გაბედული და შედეგადად ჩასაფრების ფაქტი. ვერჯერალმა სომხელთა წარმატება, პაკისტანელთა სუსტი მომზადებით ახსნა. არადა პაკისტანელები კარგად მომზადებული მეომრები არიან.

ამის გამო იყო, რომ ქალაქში „ჰაპერების“ კოლონის სულა არასწორად დაიგეგმა. მართლაც საოცარია, როგორ მოახერხა ბადრავმა ქალაქიდან გამოსვლა და ტყვეების გამოყვანა. ჩვეულებრივ მიწისზედა კოლონის ბრძოლიდან გამოსვლის უზრუნველსაყოფად მისი მარშრუტის ყველაზე მნიშვნელოვან გზაჯვარედინებზე ბლოკოსტებს აწყობენ, ახლომასლო შწინობების სახურავებზე, რათა აღგამონ მოწინააღმდეგის ძალები, რომლებიც ბადრავის სვლისთვის ხელის შემშლას შეეცდებიან. სხვათა შორის, მეორე ბადრავის ქალაქში შესვლის მცდელობა თვითმკვლელობის ტოლფასი იყო;

მეხუთე შეცდომა – სახმელეთო ძალების მოქმედების სუსტი საპერიო მხარდაჭერა. ძნელი ასახსნელია, რატომ არ ხდებოდა ყველა მოქმედების შეველმფერენიდან ცეცხლით მხარდაჭერა. ეს ენება ორივე კოლონის მიმართობას და ქვეითთა ბრძოლებით გადაადგილებას.

შველმფერენებს ჰავრში ჩამოვლებულ მანქანებს ოთხე დღეჯის და მათი უსაფრთხოების რაკეტების ცეცხლით უზრუნველყოფა შეეძლოთ. ასეთ სიტუაციაში ყოფნა კი მათ საკმაოდ დიდხანს შეეძლოთ – სანამ ერთნი დავავლებას შეარჩულებდნენ, მეორენი ბაზაზე დაბრუნებოდნენ საწვავისა და საბრძოლო მარაგის შესავსებად.

ვარდა ამისა, თურკეთის მიმდინარეობისას სომხლის ტერიტორიაზე იმყოფებოდა შეველმფერენების AH-1F „კობრა“-ს

ესკადრითა, რომლის პოტენციაც სავსე არ გამოიყენებიათ. ზემოთ აღნიშნული, რომ თვითმფრინავ „სპექტრის“ ესკადრითა დროზე ადრე დაბრუნეს იტალიაში, ბაზაზე. ამ საპერიო საარტილერიო ბატარეების გამოყენება საომარ მდგომარეობას კარდინალურად შეცვლიდა;

მეექვსე – თურკეთის დატეხვის დრო იარაღის არასწორი შერჩევა. ამერიკელი ექსპერტები თვლიან, რომ თუ ბადრავის შემადგენლობაში ტანკები იქნებოდნენ, მთავრად შექმლით ბრძოლის ბედის შემობრუნება. თურკეთის დროს არ გამოიყენებოდა M-19 ტანკატური და ლულისქვეშა ვუმბარსატორცნები M-203. მათი გამოყენება მნიშვნელოვნად გაზრდიდა სპეცრაზმელთა შესაძლებლობებს.

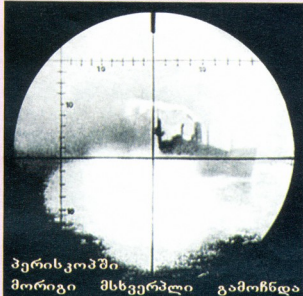
თუმცა, თუ ბოლო აზრს შესაძლებელია უყოფნაოდ დავთანხმდებით, ტანკების გამოყენება მთავიანთს ქუჩებში ნაკლებეფექტური და, შესაძლოა, დამოუკველიც ყოფილიყო (საკმარისია ვაიხისწინთ 1995 ახალი წლის დამე. რა ხდებოდა მამინ გიოსხნის ქუჩებში).

თურკეთის ჩაფლავების მიზეზების ძიების ნოციკალურ მონაცემებში ერთ ადგილას თავიქვამა, რომ მარცხი აზრითკლთა ციციხალი ძაღის ნაკლებობითაც იყო განპირობებული. ამ ექსპერტებს შეეჯახსნებო, რომ ეს იყო მხოლოდ საგანგებო სიტუაცია, რომელიც მოწინააღმდეგის ლიდერების დატყვევებას ისახავდა მიზნად.

საინფორმაციო საშუალებები გამოუმეტით აღნიშნებდნენ, რომ თურკეთში მონაწილე ყველა ჯარისკაცი და მეთაური სათანადოდ იყო მომზადებული, რომ ისინი მსგავს თურკეთებს ატარებდნენ როგორც პოლიციონებზე, ისე რეალურ ვითარებაში ქალაქ მოვადინოში. მიუხედავად ამისა, იქნება მოთავსდებოდა, რომ მოქმედების სტანარი მონაცვალეების შესაძლებლობების გათვალისწინებით ვარაუდები დაიწერა, რადაც დაიწყო თუ არა რეალური ბრძოლა, ყოველივე რასაც ვარაუდავებს ბანაკში ასწავლებდნენ, არცთუ გამოსადელი აღმოჩნდა. ამასთან დაკავშირებით ვგავსნებოდა დიდი კარლ ფონ კლეუვიციის სიტყვები: „სანამ დაიწვენივლობა რას წარმოადგინს ბრძოლის დროს სიკვდილის საფრთხე, წარბოსხვე გამობობის რომანტული სურათებს ვიხსენებავს, ეს მოვლენა ჩვენს ცნობიერებაში საზარლად სულაც არ აღიქმება, პირიქით, წარბეცადედ გამოითურება. მტერიან სამკვდრო-სასიცოცხლო ბრძოლის წყურვილით ანთებული მეომარი, ფეხბობის კი მტყუარზე, რომელსაც შუეულია წამში ადგენოვ გააცვივის იგი!“

გერმანული VII სერიის წყალქვეშა ნავები სპეცოთა „ურუკაბის“ წინააღმდეგ

პირველ მსოფლიო ომში დამარცხებულ გერმანიას ვერსალის სამშვიდობო ხელშეკრულებამ წყალქვეშა ნავების აგება და სხვა ქვეყნებში ყიდვის უფლება აუკრძალა, მაგრამ გამოსავალი მალე მოიძებნა და გერმანელი სპეციალისტები პოლანდიაში გადაბარგდნენ, სადაც გაუფიქრებულ ტექნიკური მახასიათებლების მქონე წყალქვეშა ნავების შემენაზე მუშაობა განაგრძეს...

პერისკოპში მორიგი მსხვერპლი გამოჩნდა

ავარიული ამოყვინთვა...

ხელისუფლებაში მოსულმა ნაცისტებმა 1935 წლის 16 მარტს ვერსალის ხელშეკრულებას დენინირება გაუკეთეს და გერმანია საშხდრო საზღვისზე აშკარად გადავიდა. მომავალ ომში მთავარ მოწინააღმდეგე ბრიტანეთს განიხილებოდა; ქვეყანა, რომლის ეკონომიკა საზღვაო გადაზიდვებზე გვირად იყო დამოკიდებული.

1936 წლის ანკარაში წყალქვეშა ძალების სარდლად პირველი მსოფლიო ომის მონაწილე და გამოცდილი მეთაური, II რანგის კაპიტანი კარლ დენიცი დაინშნა.

ის კარგად იცნობდა წყალქვეშა ნავის შესაძლებლობებს და მისი გამოყენების თაობაზე საკუთარი მოსაზრებები ჰქონდა. მისი აზრით, ბრიტანეთის ბლოკადა მასშტაბურ წყალქვეშა ომსა და წყალქვეშა ნავების ვაგფური, ე.წ. „გზლების ხროვის ტექტიკით“ მოქმედებს საჭიროებდა, რაც თავის შივივ გემთსაშუნი ქარნებისსაგან დიდი რაოდენობით მანერულ და კარგად შეთარაბებულ სუბმარინებს მოითხოვდა.

1939 წლის შივივ მსოფლიო ომი გერმანიამ 57 წყალქვეშა ნავით დაიწყო და სრულყოფილი ტექნოლოგიური პროცესების გამოყენებით ომის დასრულებამდე კიდევ 1131 სუბმარინის აგება მოასწორო, რომლის უდიდესი ნაწილი VII სერიაზე მოდიოდა.

საკეანო წყალქვეშა ნავებს შორის VII სერიის სუბმარინები ყველაზე პატარა იყო, მაგრამ კონსტრუქციულად იდეალურ ხომალდად ითვლებოდა, რასაც მართვის

პოსტების რაციონალური განლაგება, მექანიზმებისა და მოწყობილობების ოცდა ომსაზურება და მაღალი ტექნიკური მახასიათებლები განაპირობებდა.

დადებითი მხარეების სიმრავლის მიუხედავად, VII სერიის ხომალდებზე სასიცოცხლო-საყოფაღზრებელი პირობები უადრესად პრიმიტიული რჩებოდა.

ეკაპაის დიდ ნაწილს დასვენება მოსახსნელ საწოლებში ან ჰამაკებში ზმზრად საშუალო ადგილზე უხდებოდა. ლაშქრობისას მიმეტებული ტენიანობის, არქტიკული ცივი თუ საშრეთის მაღალი ტემპერატურის პირობებში ყოფნა ზანგრძლივი დროით უწევდათ. წყალქვეშა ნავებზე კვება ყოველთვის პრობლემა იყო – ეკაპაი ძირითადად კონსერვირებული პროდუქტებით იკვებებოდა. შეზღუდული იყო სასმელი წყლის მარაგი, ხოლო გამამტკნარებელი დანადგარით გამოხილვ ზღვის წყალს არცთუ კარგი ხარისხი ჰქონდა.

VII სერიის პირველ ცხრა ხომალდს საფუტევი 1936 წელს ჩაყვრა და 1945 წლის მაისამდე ფლოტმა A, B, C, D, F მოდიფიკაციათა 709 წყალქვეშა ნავი მიიღო. ყველაზე მეტი, 674 ნავი, C მოდიფიკაციათა იყო. რამდენიმე მთავანი ნაღმების დამყენებლად და ტრორჯილების გადამზიდვ სატრანსპორტო საშუალებად გადაკეთდა.

ომით გამოწვეული სიძნელეების მიუხედავად, გერმანელი სპეციალისტები წყალქვეშა ნავის პროექტს მუდმივად აუზომებებდნენ და მასში ახალ-ახალი

ტექნიკური სიახლეები შეჰქონდათ. შეიქმნა წყალქვეშა ნავის საუკეთესო ფორმის კორპუსი, წყალქვეშ დონის ძრავისათვის ჰერმის მიწოდებელი დანადგარი (შნორკელი), რადიოტალღების შთანთქმევი რეზინის საფარი, ატკრულ ცილზე მომუშავე ენერგეტიკული დანადგარი, წყალქვეშა ნავის შესანადი ხვადსხვა მოწყობილობა და ა.შ. ბევრმა სიახლემ გამოცდა VII სერიის ნავებზე გათარა და ეფექტიანდაც.

VIII სერიის სუბმარინების წყალქვეშა წყალწვევა 871 ტონა და სიგრძე 67,1 მეტრი იყო; სიჩქარე წყალზედა 17,0 კვანძი/წყალქვეშა 7,6 კვანძი; ცურვის სიშორე; წყალზედა 6100 მილი 12 კვანძით/წყალქვეშა 80 მილი 4 კვანძით; ჩაყვინთვის სიღრმე 100 მეტრი; ენერგეტიკული დანადგარი წყალზედა სელის 2X1400 ცხს/წყალქვეშა სელის 2X375 ცხს.; ეკაპაი 44 კაცი, ავტონომიურობა 35 დღე; ომის ბოლოს ზოგიერთი მთავანი შნორკელებით აღიჭურვა;

შეთარალება: ცხვირის 4 და კიხის 1 სატორპელო აპარატი 14 ტორპელოთი, ერთი 88 მმ-იანი ქვეშები 200 გასროლით, ერთი 20 მმ-იანი ავტომატი 15000 გასროლით.

VII სერიის წყალქვეშა ნავები დაცურავდნენ ატლანტისა და ინდოეთის ოკეანებში, ხმელთაშუა ზღვაში, ბალტიის ზღვაში და არქტიკაში.

ატლანტის ოკეანისათვის ბრძოლის მთავლა სიმძიმე VII სერიის სუბმარინებზე გადაიარა და დალაუბული გემების სამწუსარო სია U-30-სა გახსნა, რომელმაც 1939 წლის 3 სექტემბერს ბრიტანული

სამზავრო ლაინერი „აოინა“ ჩაიძრა. შედეგადობით კორეაშიაჩრის წყალქვეშა ნავებს შორის საუკეთესო შედეგი U-48-ს ჰქონდა. U-48-მა 1939 წლის სექტემბერ-1941 წლის ივნისში მოკავშირეთა 51 სატვირთო ეგზო, ტონაჟით 306875 ტონა და 1 საბრძოლო ხომალდი, ტონაჟით 1060 ტონა ჩაიძრა, ხოლო 3 სატრანსპორტო ეგზო, ტონაჟით 20480 ტონა, დააზიანა.

ძომიღვირ ადვოლი კორევეტ-კაპიტან ოტო კრეტსმერის U-99-ს უკავია. ამ სუბმარინამ 290 დღეში (1940 წლის ივნისი-1941 წლის მარტი) 47 ეგზო ტონაჟით 274333 ტონა ფსკერისკენ გაისტურა.

კიდევ ერთი „ერეკორდი“, რომელიც VII სერიის U-32-ს ეკუთვნის. 1940 წლის 24 ოქტომბერს ატლანტის ოკეანეში გერმანულმა თვითმფრინავებმა კანადური სამზავრო ლაინერი „ემპერს ოვ ბრიტნი“ (ტონაჟი 42348 ტონა) დაბომბეს და დაზიანეს. ორი დღის შემდეგ U-32-მა ლაინერს ტორპედოებით ბოლო მოუღო და „ემპერს ოვ ბრიტნი“ მჭიდრო მსოფლიო ომში ყველაზე დიდ დღეულულ სატრანსპორტო ეგზოდ დარჩა.

შეზღუდული ავტონომიურობის მიუხედავად, VII სერიის ერთ-ერთმა სუბმარინამ, U-1062-მა უაღრესად რთული და შორეული გადასვლა განახორციელა. 1944 წლის 3 იანვარს U-1062-მა ნორვეგიის პორტ ბერგენიდან გამოვიდა, განვლია ატლანტის ოკეანე, ჰემპდურა აფრიკას, გადაცურა ინდოეთის ოკეანე და 19 აპრილს მალაკა

სანჯვარკუნძულზე პორტ პენანგში შევიდა.

ომის პირველ თვეებში როცა ბრიტანელებს წყალქვეშა ნავებთან ბრძოლა ძალიან უჭირდათ, 1939 წლის 13-14 ოქტომბერს U-47-მა კაპიტან-ლიტენანტ გოუნტერ პრინის მეთაურობით „როიალ ნეივის“ მთავარ ოპერაციულ სამხედრო-საზღვაო ბაზა სკაპა-ფოლუში შეაღწია და სასაზო ხომალდ „როიალ ოუკის“ ტორპედირება მოახერხა. U-47-ის რეიდი ბრიტანელებს 24 ოფიცრისა და 809 მატროსის სიცოცხლის ფასად დაუღვიათ, ხოლო პრინმა პირადად ფიფრისისკან რანდისს ჯვარი მიიღო და გერმანიის ერთ-ერთ დიდი გმირად იქცა.

VII სერიის წყალქვეშა ნავების წარმატებული შეტევების შემდეგ ბრიტანეთის ფლოტმა გამოაქვია სასაზო ხომალდები: „პარპები“ და „როიალ ოუკი“, ავიამიღვი: „კორიუჯის“ და „ივლი“, სავსკორტი ავიამიღვი „ოლფსიტა“, კაპიტანები: „გალატეა“, „ნაიადი“ და „ედინბურგი“, წყალქვეშა ნავი „საბრტვიში“ და სხვა ხომალდები. მძიმე დაზიანებები მიიღეს: სასაზო ხომალდმა „ნელსონმა“, კრეისერმა „ფეიჯი“, სავსკორტი ავიამიღვიდმა „ნაბობი“ და „ტინმა“ და ა.შ.

ერთი გერმანული წყალქვეშა ნავი, თითქოსდა რეიტი მსხვერპლი, ომის შემდეგ საკმაოდ ცნობილი გახდა. 1942 წლის 30 აპრილს U-456-მა კოლის უბენი კრეისერი „ედინბურგს“ მძიმე დაზიანება მოაყენა. კრეისერის ბუქსირება შეუძლებელი აღმოჩნდა და ბრიტანელებმა ის ჩაიძირეს. გერმანულმა მეზღვურებმა, ალბათ, არ იცოდნენ, რომ „ედინბურგის“ ტროუებში 5,5 ტონა 465 ოქროს ზოდი ეწყო. გასული საუკუნის 80-იან წლებში 270 მეტრ სიღრმეზე ჩაძირულ კრეისერზე ორი ექსპედიცია მიეწყო და ოქროს დიდი ნაწილის ამოღება მოხერხდა.

რამდენიმე წყალქვეშა ნავი ბრიტანეთისა და ამერიკის ფლოტებმა ტყვედ აიგვეს და ერთ-ერთმა სასაზო „როიალ ნეივიში“ გააგრძელა. 1941 წლის ავისტოსში ისლანდიდან სამხრეთით 80 მილიმ ბრიტანელმა მფრინავებმა გერმანული წყალქვეშა ნავი დააზიანეს, ხოლო შვიადღებულმა ტრაულებმა ბუქსირზე აიგვეს და ინგლისის ერთ-ერთ პორტში შეყვანა. ასე აღმოჩნდა U-570 ბრიტანეთის ხელში და იმავე წლის 19 სექტემბრიდან „აგროსის“ სახელით დაგაღებეს ბრიტანეთის დროშით ასრულებდა. მასწრო რამდენიმე ლაშქრობა, სანამ 1944 წლის მარტში მოტლანდიის სანაპიროსთან მძიმე დაზიანება არ მიიღო და ფლოტიდან არ გაივრცა.

არანაკლებ საინტერესო იყო U-250-თან დაკავშირებული ისტორია. 1944 წლის

30 ივლისს ბალტიის ფლოტის წყალქვეშა ნავებზე მონადირე კატარამ U-250 ჩაიძრა. შემოღობიანზე საბჭოთა მეზღვურებმა U-250-ის ამოწვევა მოახერხეს და მასში უახლესი აკუსტიკური ტორპედი T-5 აღმოჩნდა.

აკუსტიკური ტორპედი ეგმის ხრანების ხმაურზე რეაგირება და მოკავშირეების მიხედვით დაცვის საშუალებები არ ჰქონდათ. ჩვენობა სტალინის, როცა U-250-ის ამავი შეიტყო, ტორპედოს გადაცემის თხოვნით მიმართა. სტალინმა ცოტა ხანს იფიქრა, მაგრამ ბრიტანელთა თხოვნა მანც დააკმაყოფილა.

გერმანული სუბმარინა კი საბჭოთა სპეციალისტებმა შეისწავლეს და მიღებული ინფორმაცია იმდენად მნიშვნელოვანი გამოდგა, რომ ამის საფუძველზე 613 პროექტის წყალქვეშა ნავებისა სავსკორტი ტექნიკური დაგაღება შეუწყდა.

1951-56 წლებში საბჭოთა ფლოტმა 613 პროექტის 215 წყალქვეშა ნავი მიიღო. XX საუკუნის 20-იან წლებში გერმანელების შექმნილმა ბევრმა ტექნიკურმა სახელმწიფო საბჭოთა წყალქვეშა ნავებს სამსახური კიდევ დიდხანს გაუწია.

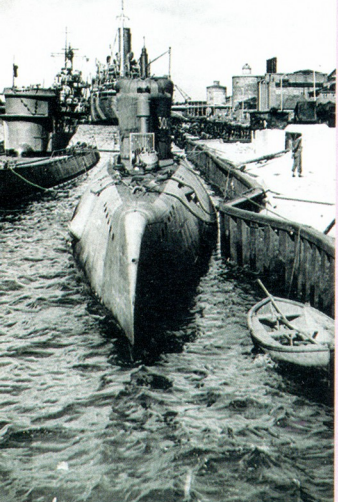
გერმანიის ფლოტმა მჭიდრო მსოფლიო ომში მიუხედავად 718 წყალქვეშა ნავი დაიწყო, საიდანაც VII სერიის სუბმარინებზე 558 მიღეს. ამის გარდა კაპიტან-ლიტონის გამოცხადების დღეს 62 ნავი თავად ეგაგვეს ჩაიძირეს.

კრეისერის დარჩენილი ხომალდები და წყალქვეშა ნავები მოკავშირეებს დაინაწილეს. საბჭოთა ფლოტს VII სერიის 4 სუბმარინა შეხვდა. ნავებს ბალტიის ფლოტში 1955 წლის ბოლომდე იმსახურეს, ხოლო U-1305 (საბჭოთა ნომერი C-84) 1957 წლის ოქტომბერში კარის ზღვაში, ახალი მიწის რაიონში, ატომური ბომბის გამოცდამი მონაწილეობდა.

საბრძოლო მოქმედებებში საბჭოთა წყალქვეშა ნავებმა VII სერიის 2 სუბმარინის ტორპედირება მოახერხეს. 1941 წლის 10 ავისტოსს 11-307-მა ფრინთვის ფრეტი, ლიბავის სამხედრო-საზღვაო ბაზის მახლობლად, U-144, 1943 წლის 28 ავისტოსს კი C-101-მა კარის ზღვაში, კონც ევლიანის რაიონში, სამტორპედოიანი ზალპით U-639 განაგაგურეს.

თავის დროზე გერმანელმა სპეციალისტებმა საბჭოთა კავშირს წყალქვეშა ნავების პროექტირებაში დიდი დახმარება გაუწიეს. ცნობილმა გერმანელმა ფრმა „დემიგში“ 1068 ტონა წყალწვევის საშუალო წყალქვეშა ნავის პროექტი შექმნა და 1934 წლის გაზაფხულზე ნახაზების სრული კომპლექტი დენინგრადად კონსტრუქტორებს გადაეცა. საბჭოთა ფლოტისათვის გერმანული პროექტით მ-

**„წყალქვეშა მონადირეები“
საკუთარ ბაზაზე**

ამ გერმანულ წყალქვეშა ნავს არ გაუმართლა... მოკავშირეთა კრეისერს გადაიანგდა...

ოლივ 3 წყალქვეშა ნავი აიღო და მოკარი აქტიური ბრიტანული L-55-ის მიხედვით შექმნილ პროექტ „შრუკაზე“ გაკეთდა.

1919 წელს ბალტიის ფლოტის ხომალდებს L-55 ფინეთის ყურეში ჩაძირეს. 1928 წლის აგვისტოში საკარიო-სამაშველო სამსახურმა მისი ამოწვევა და სარემონტოდ კონსტრუქციულ ხისხელეზე, არქიტექტურასა და გარემოსაზოლოჯის ფორმებზე გამახვილა, რის ხარჯზეც „შრუკების“ მშენებლობა ბევრად გაიყვანა. თუმცა პროექტს მთელი რიგი ხარვეზები მანც შეჰბრუნა: ჩაყვინთვის ცისტერნათა მცირე მოცულობა წყალქვეშა ნავს სწრაფად დაძირვის საშუალებას არ აძლევდა, შექმნილების არარაციონალური განლაგება მომსახურებისას ზოგიერთ ავრეგატთან მიდგომისას სხვების მოხსნას მოითხოვდა, არასაკმარისი წყალზედა სიჩქარე ჩქაროსნულ ქარავნებზე შეტევას გამოიწვევდა და ა.შ.

ზოგიერთი ხარვეზი მომდევნო სერიებში გამოისწორდა და შეიძლება ითქვას, რომ მთლიანობაში „შრუკები“ კონსტრუქციის სიძარტებით, შექმნილებისა და მოწყობილობების სიმშრობით გამოირჩეოდნენ. ჰქონდა სიმტკიცის დიდი მარაგი. შეუძლია 6 ბალანდ ტალღებში ჩაყვინთვა-ამოყვინთვა და ზღვასწორ თვისებებს არც 9-10-ბალიან შტორმში კარგავდა.

სერის პირველ სამ წყალქვეშა ნავს საფუძველი 1930 წლის 5 თებერვლის ჩაყვრა. მშენებლობა დიდ სერიებად იყო განზრახული, მაგრამ საბჭოთა გემთსამართა არასაკმარისი სიმძლავრეები ამის საშუალებას არ იძლეოდა.

საბჭოთა ფლოტში 305 წყალქვეშა ნავიან ვეჯალდებ მუტი 88 „შრუკა“ ირცლებოდა. სუბმარინები III, V, V-Бис, V-Бис-2, X და X-Бис სერიებად იყო,

საიდანაც 86 მწყობრში შევიდა და 2 სათადარიგო ნაწილებად დაშალა.

ბოლო X სერიის „შრუკას“ წყალქვეშა წყალწვევა 705 ტონა და სიგრძე 58,8 მეტრი იყო. სიჩქარე: წყალზედა 14,0 კვანძი/წყალქვეშა 8,0 კვანძი; ცურვის სიშორე: წყალზედა 6100 მილი 8 კვანძით/წყალქვეშა 120 მილი 2,5 კვანძით; ჩაყვინთვის ზღერული სიღრმე 90 მეტრი; ძრავები წყალზედა 2X800ცხმ/ წყალქვეშა 2X400 ცხზ; ეკიპაჟი 40 კაცი, ავტონომიურობა 20 დღე;

შეიარაღება: 533 მმ-ანი 4 ცხვირისა და 2 კორს სატორბელ აპარატო 10 ტორბელითა, ორი 45 მმ-ანი ნახევარგტომანი 21-K 1000 ვასილით, ორი 7,62 მმ-ანი ტრაქტორტყვევი „მაქსიმ“-M-1 და 5 „პოსისის“ შაშხანა 24000 ვაზნით, 27 რევოლვერი.

„შრუკების“ ათვისებას, ტექნიკურ სირთულეებთან ერთად, ავარიებსაც ახლდა, მსხვერპლითურთ. 1935 წლის 4 ნოემბერს უსურის ყურეში შტორმმა 11-103 ქეპზე გამოიყვ. მოგვიანებით ნავის ბუქსირება მოხერხდა, მაგრამ დაზიანებები იმდენად მძიმე გამოიღვა, რომ აღდგინაზე უარი ითქვა. მორე ავარია 1939 წლის 20 ოქტომბერს ჩრდილოეთის ფლოტის 11-324-ს შეეძოხა, როცა კოლის ყურედან გამოსვლისას თევზმჭერ ტრაულერის დაეჯახა და ჩაიძირა. ეკიპაჟიან 10 კაცის გადარჩენა მოხერხდა.

1938 წლის 24 ოქტომბერს წყნარი ოკეანის ფლოტის „შრუკა“ 11-112 მონაწილეობდა საბჭოთა-სახელგაო დივერსანტთა პირველ სწავლებაში. აკვალანტიტ-მეცნიერთა დეკლუბს წყალქვეშა ნავი დატრავა და დაჯავლეს შესრულების შემდეგ უკან დაბრუნდა.

მორე მსოფლიო ომში მონაწილე 44 „შრუკადან“ 31 დაიღუპა, საიდანაც ნაღებებს 22-23, წყალზედა ხომალდებს 5-6, გერმანულმა წყალქვეშა ნავებმა 2 და საბჭო-

თა ავიაციამ 1 „შრუკა“ იმსხვერპლა. 5 სუბმარინა პირველვე ლაშქრობაში, ხოლო 8 იხე დაიღუპა, რომ მოწინააღმდეგის არც ერთი გემი არ ჩაუხერხავს.

ომის დროს გერმანელთა საზღვაო გადაზიდვები დიდი მასშტაბის არ იყო და, შესაბამისად, საბჭოთა სუბმარინები ძალი შედეგიანობით არ გამოირჩეოდნენ. „შრუკების“ ანგარიშზე 59 ჩაძირული ხომალდი და გემბა, ტონაჟით 82211 ტონა, და 4 დაზიანებული გემი, ტონაჟით 18168 ტონა, რაც საბჭოთა ფლოტის მორე ჩაძირული ხომალდების რაოდენობის 40% და ტონაჟის 35%-ია.

საბჭოთა წყალქვეშა ნავების 84 მეთურს შორის, ვინც მოწინააღმდეგის ხომალდების ჩაძირვა შეძლო, შედეგებით მესამე ადგილზეა ბალტიის ფლოტის 11-407 (მეთაური კაპიტან-ლეიტენანტი პავლე ბოჩარევი), რომელსაც გერმანელთა 2 გემი, ტონაჟით 13308 ტონა, ჩაძირა. „შრუკებიდან“ 11-407-მა 1944 წლის 4 დეკემბერს ვეჯალდა დიდი სატრანსპორტო გემის „ზეგერერის“ (წყალწვევა 12181 ტონა) ტორპედირება შეძლო.

მომდევნო შედეგი შავი ზღვის ფლოტის 11-211-ს (მეთაური უფროსი ლეიტენანტი ალექსანდრ დეივანკო) აქვს. 11-211-მა 2 სატრეილო გემის (ტონაჟით 11862 ტონა) ტორპედირება მოახერხა. ბალტიის ფლოტის 11-309-მა 3 სატრანსპორტი გემი, ტონაჟით 11762 ტონა, ჩაძირა. რამდენიმე გემის ტორპედირებამ მრავალრიცხოვანი მსხვერპლი გამოიწვია. ტრავაიკულად დასრულდა 1942 წლის 17 ნოემბერს 11-304-ის შეტევა, რომლის სამხრე 7880 ტონა წყალწვევის სატრანსპორტო გემი „პინდენბურგი“ გამოიღვა. გემთან ერთად ბალტიის ზღვაში 880

დავალებიდან დაბრუნებული სუბმარინა ბაზაში შეყვავთ

საბჭოთა სამხედრო ტყვე დაიღუპა.

1943 წლის მთიერ ნახევრიდან, როცა ომში გარდატეხა მოხდა და გერმანიის არმია უკან დახვევა დაიწყო, განსაკუთრებით ბალტიის ზღვაში სატრანსპორტო გემებს სულ უფრო ხშირად იყენებდნენ მშვიდობიანი მოსახლეობისა და სამხედროების გადასაცხად.

აღმოსავლეთ პრუსიიდან ევაკუაციონისას, 1944 წლის 6 ოქტომბერს, **Աქ-307**-მა სასწავლო-სანავიგაციო გემი „აიროდმტრენი“ (წყალწვევა 1127 ტონა) ჩაიძრა. გემზე გერმანიისაკენ მიმავალი ბალტიისპირელი ლტოლვილები იყვნენ, დაღუპულითა რაოდენობამ 531 კაცს გადააჭარბა. ორი დღის შემდეგ **Աქ-310**-ის მსხვერპლი სამხედრო ტრანსპორტი **PO-24** „სონგე-ეიკი“ (წყალწვევა 4499 ტონა) აღმოჩნდა. ამჯერად 448 ბალტიისპირელი ლტოლვილი დაიღუპა.

არანაკლები მსხვერპლი მოკვდა შვედ ზღვაში ებრალი ლტოლვილებით პლენტიანისაკენ მიმავალი ბულგარული „სტრუმას“ ტორპედირებას. 1942 წლის 24 თებერვალს **Աქ-213**-ის მიერ ნაწროლმა ტორპედომ 768 კაცი იმსხვერპლა.

ომში ბევრი შევიცოდა ხსილად და ამ მხრივ არც საბჭოთა მეზღვაურები იყვნენ დაცულები. მარტო „მშუკეპიმა“ ნეიტრალური ქვეყნების 19 გემი და შუზნა ჩაიძრეს. მათ შორის 10 თურქეთის, 5 ბულგარეთის, 3 შვედეთისა და 1 ესტონეთის დროშით დაღუვდა.

სამაგიეროდ საბჭოთა-საესკადრო ნაღმოსანმა „სლობაზიტელნიმ“ 1941 წლის 26 ივნისს, კონსტანცას ახლოს, წყალქვეშა ნავს შეუტია – მისი მსხვერპლი შავი ზღვის ფლოტის **Աქ-206** გამოდგა.

ერთი „მშუკა“ ფინური წყალქვეშა ნავი „ეიტენინენი“ ანგარიშზეა. ფინელმა მეზღვაურებმა 1942 წლის 5 ნოემბერს **Աქ-305** გერმ ქვეყნიდან დაცხრილეს და შემდეგ ტრანზული დარტყმით ბალტიის ზღვის ფსკერისკენ გაუშვეს. მსგავსი შემთხვევა, უკვე საბჭოთა ნავის მონაწილეობით, 1943 წლის 31 აგვისტოს, ნახიდკის უბეში მოხდა. **Աქ-130** დამბო, სატორპედო სროლების დამუშავებისას, შემთხვევით **Աქ-128**-ს დაეჯახა და ჩაიძრა.

მთიერ მსოფლიო ომის შემდეგ „მშუკეპიმა“ საბჭოთა ფლოტებში სამსახური 1953-54 წლებში დაასრულეს. ეს პერიოდი კიდევ ერთი კატაკლიზოფიტი აღინიშნა, რომელიც 1952 წლის 15-16 დეკემბერს იაბონის ზღვაში **Աქ-117**-ს შეემთხვა. „მშუკა“ 50-კაციანი ეკიპაჟით უკვალოდ დაიკარგა და დღემდე უერ უპოვათ.

თეიმურ ჩაჩანიძე

მტრალავი ხომალდი „ვაინდლო“

ესტონეთის სამხედრო-საზღვაო ძალები

აღმირალ სინკლერის „როიალ ნეივის“ ესკადრა გამოჩნდა.

დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლაში ესტონეთის არმიასთან ერთად ფლოტიც წავა, რომლის ფორმირებას საჯარო ფლოტის კაპიტან იონან პიტკას ხელმძღვანელობით მიმდინარეობდა.

ტალინის პორტში პირველი მცურავი საზღვალები განმარტების დატოვებული საკანონირო ნავები „ლეპიტი“ (წყალწვევა 990 ტონა, შეიარაღება: 2-120 მმ-იანი და 4-75 მმ-იანი ქვეშეი) და „ლონი“ (წყალწვევა 400 ტონა, შეიარაღება 2-57 მმ-იანი და 2-37 მმ-იანი ქვეშეი), პიდრორაფიული „ლორი“ (წყალწვევა 265 ტონა) და 3 პატარა ნაღმფაძამობი ხომალდი (წყალწვევა 40 ტონა, 1 ტყვიამურქვეი) იყო. ყველა ხომალდი შეეკეთება მოითხოვდა. თუმცა ამის შემდეგაც რეალურ ძალას მხოლოდ „ლეპიტი“ წარმოადგენდა.

პიტკას მონღომებამ და ენერჯულიობამ ნაყოფი მალე გამოიღო და დეკემბერში საკანონირო ნავი „ლეპიტი“ მწყობრში ჩავა. 1918 წლის 23 დეკემბერს ესტონური ხომალდები ბრიტანული ესკადრის თანხლებით ზღვაში პირველად გაედინენ და კუნდის ყურეში დესნატო გადასახეს. მომდევნო ოპერაცია ისევ დესნატის უკანსხში 25 დეკემბერს ლოქსას რაიონში ჩატარდა.

იმავ დროს ბოლშევიკების საესკადრო ნაღმოსები „აუტროლი“ და „სპარტაკი“ ბალტიის ფლოტის მოავარი კომისრის, ფიოდორ რასკოლნიკოვის შეთავაზებით ტალინის დასაბოშმავად მოემართოდნენ. ბრიტანელებმა რუსული ხომალდები შეჩინეს და ცეცხლი გაუხსნეს. სამწოდვე ბრძოლა ბალტიის ფლოტისათვის სამარცხნიოდ დასრულდა. რასკოლნიკ-

ესტონეთს ხელსაყრელმა გეოგრაფიულმა მდებარეობამ და უამრავმა კუნძულმა ზღვაონიბის განვითარებისათვის ხელსაყრელი პირობები შექმნა.

ქალაქი ტალინი გერ კიდევ შუა საუკუნეებში, ბალტიის ზღვის მნიშვნელოვან პორტად ჩამოყალიბდა, ხოლო მდინარე ნევისთან მდებარე ნარვა დასავლეთ ევროპასა და ჩრდილოეთს შორის დიდი როლს თამაშობდა.

1705 წლის გაზაფხულზე პეტრე პირველმა შეედეხა ბალტიისპირეთის მიწების დიდი ნაწილი წაართვა და ესტონეთის ქალაქებში: ტარტუში, ნარვასა და ტალინში ბალტიის ფლოტის ხომალდების სარეზერვუო ვერფები ააგო.

რუსეთის ფლოტის სამსახურში მყოფმა ესტონური წარმომავლობის საზღვაო ოფიცერებმა: ფადე ბულისსაჟუზენმა, ივან კრუზნშტერნმა, ოტო კოცებუმ და ფიოდორ ლილიც დადამიწის გარშემო მოგზაურობებითა და გეოგრაფიული აღმოჩენებით სახელი გაითქვეს.

საუკუნეების განმავლობაში დაგროვებულმა საზღვაო გამოცდილებამ და ტრადიციებმა ესტონელებს 1918 წლის ნოემბერში, დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ, სამხედრო-საზღვაო ფლოტის ჩამოყალიბება ბევრად გაუადვილა.

ახალშემქმნილმა სახელმწიფოს მალე ბოლშევიკური რუსეთი დაეპყრნა და 28 ნოემბერს წითელმა არმიამ ნარვა დაიკავა. ბოლშევიკები ბალტიის ფლოტის მხარდგენით ტალინისაკენ მიწვედნენ და ესტონეთმა დახმარებისათვის ბრიტანეთს მიმართა. 12 დეკემბერს ესტონეთის წყლებში

ოვსა და ბოლშევიკებს ხომალდების ბრიტანელებისათვის ტყვედ ჩაბარება ახლობინის.

ორივე დატყვევებული ხომალდი, სახელწოდებით „აღურეკი“ და „ვაიპოლა“, ესტრინოის ფლოტის შემადგენლობაში შევიდა და 1919 წლის 6 ანარიდან ბოლშევიკებს ებრძოდა.

თურქულაშუაში ქვეყნის გათავისუფლება მიზნად, რაკეტა წყლილი ელემენტება მუხეზაურებზე შეტანეს. ფლოტის პირველი სარდლის პიტკის დამსახურება 1919 წლის კონტრადმირლის წოდებით აღინიშნა.

იმის შემდეგ წლებში ფლოტის საბრძოლო მოზადებამა დიდი ავდილი დატვირთა. პოლენდო, ბრიტანულ თუ გერმანულ მუხეზაურებთან ერთობლივად სწავლებებს დაიკავა.

ფლოტის ახალი ხომალდებით შეცვლის მიზნით, 1933 წელს, ვენსუელას „აღურეკი“ და „ვაიპოლა“ მაქაელის, სანაველიდ ბრიტანეთში წყალქვეშა ნაუბი „აჟალევი“ და „ლეშბიტა“ აიღო.

მოლოტოვ-რიბენტროპის საიდუმლო პაქტის ბალტიკისპირეთი საბჭოთა კავშირის ინტერესთა ზონად ცნო. მოსკოვი განსაკუთრებულ დანებრუნებას ესტრინოისადმი აძლავებდა. ესტრინო პორტების სამხედრო-სტრატეგიული მდებარეობა მიუღწევი წლის განმავლობაში ბალტიის ზღვის ცენტრალური ნაწილსა და ფინეთის ყურის შესასვლელის გაკონტროლების საშუალებას იძლეოდა.

ერთმა ინციდენტმა კი ქვეყნები ღამის თამაგ მიიყვანა და საბჭოთა კავშირის ესტრინოის დანერვისათვის საბაბი მისცა. მსოფლიო ომის დაწყებიდან ორი კვირის შემდეგ, 1939 წლის 15 სექტემბერს, ტალინში დამთ პოლინური წყალქვეშა ნაუბი „ოჟელი“ შევიდა. გერმანელთა მოთხოვნით „ოჟელი“ დააკავეს, მაგრამ პოლინელმა მუხეზაურებმა ესტრინოელთა წაურეკებით ისარგებლეს და 18 სექტემბერს დამთ წყალქვეშა ნაუბი ზღვაში ვაჯიყვეს.

საბჭოთა კავშირში დიდი პოლინურის კომპლექსი და ინციდენტის მოსკოვის რისხვა მოჰყვა. ვითარების განმუხტვისათვის ესტრინოის საზღვაო ძალების სარდალი, საზღვაო კაპიტანი (I რანგის კაპიტანი) ვალეჟ მურე გადავდა და მისი ავდილი კაპიტან-მაიორმა (III რანგის კაპიტანმა) იბარეს სანტანგეს დაიკავა.

მოსკოვმა ესტრინოის თავისი მოთხოვნები მოახვია თავს, რასაც 1939 წლის სექტემბერში საბჭოთა არმიის 20-ათასიანი კონტინგენტის შემოსვლა მოჰყვა. საბჭოთა ოკუპაცია 1940 წლის 6 აგვისტოს ესტრინოის საბჭოთა კავშირში შესვლით დასრულდა. ესტრინოის სამხედრო ფლოტი მთლიანად ბალტიის ფლოტის შემდგენლობაში შევიდა, მაგრამ საავტორო ფლოტის ბევრი გემის ეკიპაჟს საზღვაოარეთ

დარჩენა ახლობინა.

მამხდელი ესტრინოის სამხედრო-საზღვაო ფლოტი მცირეუბიკოვანი, მაგრამ დაბალანსებული ძალა იყო. მასში შედიოდა: საზღვაო დივიზიონი (2 წყალქვეშა ნაუბი, 7 წყალზედა ხომალდი და 30-მდე კატარა), რუსის ტბის ფლოტელა (სხვადასხვა ტიპის 5 ხომალდი), ჰიდროავიაციონ-მურინების რაზმი, სასწავლო ასეული და 3 საზღვაო სამარეკო ქვეყნები მდებარე 132 ათასი კაცი ცხოვრობდა. ჰყავდა 20-ათასიანი არმია, რომელიც ომის დროს 129 ათასმდე იზრდებოდა.

ბევრი ესტრინელი საბჭოთა ოკუპანტებს აბრელი დაუპირისპირდა. მათ შორის იყო ადმირალი იბან პიტკა, რომელიც 1944 წელს ერთ-ერთი შეტაკებისას დაიღუპა.

ბალტიის ფლოტის შემადგენლობაში მყოფმა ესტრინებმა ხომალდების მცირე მსოფლიო ომში აქტიური მონაწილეობა მიიღეს, მაგრამ სახელი განსაკუთრებით ნაღმადახლოვდა წყალქვეშა ნაუბი „ლეშბიტა“ გაითქვა. ამ ხომალდმა ნაღმებითა და ტორპედოებით II ხომალდი და გემი ჩაბარა, სერიოზი ტრავმა 9169 ტონა. გარდა ამისა, 1944 წლის დეკემბერში „ლეშბიტთან“ დაჯახებამ გერმანული წყალქვეშა ნაუბი U-479-ის დაღუპვა გამოიწვია.

1945 წლის 6 მარტს „ლეშბიტა“ წითელი არსკვლევის ორდენით დაჯილდოვდა და 1985 წლის 5 მაისიდან ტალინის პორტში მემორიალური ხომალდია, ხოლო 1994 წლის 2 აგვისტოდან ესტრინოის სამხედრო-საზღვაო ძალების №1 ხომალდია.

1991 წლის აგვისტოში ესტრინოის დამოუკიდებლობა აღადგინა და ერთწინაული შეიარაღებული ძალების ფორმირებას შეუდგა. საზღვაო ძალების შექმნა 1992 წლის 15 აპრილიდან დაიწყო, მაგრამ მცურავი საშუალებების არარსებობა და საზღვაო ოფიცერთა ნაკლებობა ბევრ სირთულეს ქნიადა.

პირველი კატარები რუსი მესაზღვრეების გარათად გაყვდილი 2 „ვრთვი“ იყო. ერთ-ერთი P 401 „ვრთვი“ ჩამოსწრის შემდეგ 2001 წლის 25 მაისიდან სამხედრო-საზღვაო მუხეზაუდ გადაკეთდა. საზღვაო ძალების შექმნა ესტრინოის დიდი დახმარება დასავლეთის ქვეყნებმა გაუწიეს. შევიდნან, ფინეთიდან, ნორვეგიიდან, გერმანიიდან და სხვა ქვეყნიდან რა თუთულზე მეტი ხომალდი, კატარა და დამხმარე გემთა ძილბული, რითაც მცურავი საშუალებებისა და ოფიცერთა მომზადების პირობებები მოიხსნა.

1994 წლის 13 ნოემბრიდან დამოუკიდებელი ესტრინოის საზღვაო ძალების სახელად სამოქალაქო საზღვაო კაპიტანი როლიან დიუტი დაინიშნა.

1996 წლიდან საზღვაო ძალები შეიარაღებული ძალების დამოუკიდებელი

სახეობაა. მასში 350 კაცი მსახურებს და შტაბს, წყალზედა ხომალდებს, სანაპირო დაცვის ძალებს, ზურვისა და სპეციალური უზრუნველყოფის სამსახურებს აერთიანებს. ხომალდების ბაზრების ბუნებრივად ტალინი და პალდიკო.

ამჟამად ესტრინელთა განკარგულებაშია: სასაბურთო კატარები P 421 „სურურეპი“ და P 422 „რისტანა“ (გადასცა ფინეთი), მტრალავი ხომალდები M 311 „ვაიპოლა“, M 312 „სულევი“, M 414 „კალევი“, M 415 „ოლევი“ და M 415 „აინელი“ (გადასცა გერმანიამ), სამზარეულო ხომალდი A 230 „ადმირალ პიტკა“ (გადასცა დანიამ), დამხმარე გემი A 432 „ტასუია“ (გადასცა დანიამ).

სანაპირო დაცვაში 400-მდე კაცი მსახურებს და სხვადასხვა დანიშნულების 20-მდე ხომალდს და კატარას ითვლის. მცურავ საშუალებათა ნაწილი 25 მმ-იანი ავტომატებით, 14,5 მმ-იანი, 12,7 მმ-იანი და 7,62 მმ-იანი ტყვიამურევეებით არის აღჭურვილი.

საზღვაო ავიაციაში 4 Mi-8 ტიპის შვეულფრენი ავიაცი.

ესტრინოი ჩრდილოატლანტიკური კავშირის წევრია და მისი სამხედრო-საზღვაო ძალები NATO-ს სწავლებების წყალზედა ხომალდებით, მცირეაფთა ვაკუეებითა და შვეულმურეხებით არის წარმოდგენილი.

სწავლებებზე ხომალდების ეკიპაჟები, ძირითადად, სამშველი ოპერაციების, მცირე-ობებისა და სხვადასხვა სახის აბრალით სრული ელემენტების ამუშავებენ, მაგრამ აქტიური ძელი საზღვაო ნაღმების, ტორპედოების, ჭურეებისა და სხვა ფორქბალი ნაღმების ტყვა-განადგურებაზე კეთდება.

ბალტიის ზღვაში ვერ კიდევ პირველი მსოფლიო ომის დროინდელი ბევრი ნაღმა დარჩენილი და ჩნოვანების მუხეზაუდია, არის შემოსხვეები, რიცა მეთეხვითა ბაღმთ ან ლუზზე მიღებისას ავიკებულა.

ბოლო II წლის განმავლობაში ესტრინოის წყლებში 300 საზღვაო ნაღმი და 60 სხვადასხვა ფორქბალი საფანა ნაღმით და განადგურებულია.

დაწვეულია ძელი ხომალდების ახალი ჩანაცვლების პროექტი. 2006 წელს 800 მდებარე ბრიტანეთის „სუნდლუნის“ სერიის 3 მტრალავი ხომალდია ნაყდი. პირველი ხომალდს „ადმირალ კოუნი“ დაერქვა. ადმირალი უოლტერი კოუნი 1919-20 წლებში იმ ბრიტანულ ესკადრას მეთაურობდა, რომელიც ესტრინოის ბოლშევიკურ რუსეთთან ბრძოლაში ემხრობოდა. სხვათა შორის, 2006 წლის ოქტომბერში, ტალინში ვინფისას, ბრიტანეთის დიდფრედმა ელიასტერ მეთრემ ახალი ხომალდის გერბი ესტრინელ მუხეზაურებს პირადად გადასცა.

„კატილი“ სამონაღმრთო ბომბები

„არაკეთილგონივრული სიმაბაცე მხოლოდ და მხოლოდ სიმხდალის განსაკუთრებული სახეა და მგეი არაფერი“

სენეკა

როგორც ყოველთვის, კაცობრიობა იმდენადაა გართული ომისა და მშვიდობის პრობლემებით, რომ ამ მომქანცველი ფიქრების შემდეგ, თუ ირგვლივ მიმოიხედავს, აღმოაჩენს, რომ სამყარო ისეთი აღარ არის, როგორც იყო და ომიც სხვაგვარი ახლოვდება.

რამდენიმე წლის წინათ მასაჩუსეტსის ტექნოლოგიურმა ინსტიტუტმა გამოაქვეყნა იმ ტექნოლოგიების სია, რომლებიც უახლოეს მომავალში კაცობრიობისთვის უსარგებლო შეიქნება. ამერიკელი მეცნიერების აზრით, კაცობრიობის ისეთ მიღწევებს, როგორიცაა შიდაწვის ძრავა, ელექტრონათოვნი, DVD-დისკები და თქვენ წარმოიდგინეთ, ატომურ არაფრსაც კი, მალე დაიწყების მტკერი დადება. ანალიტიკოსთა არგუმენტები და აზრთა მდინარება ისეთივე ძველია, როგორც სამყარო: ვითომდა ჯერ კიდევ ორი ათეული წლის წინ კაცობრიობას იმდენი ატომური ბომბი ჰქონდა დაგროვებული, რომელსაც ათასჯერ შეეძლო სიცოცხლის მოსპობა დედამიწაზე. მასაჩუსეტსელი სამხედრო ანალიტიკოსები კი გვარწმუნებენ, რომ ახალი ტექნოლოგიების გამოჩენამ სათუო გახადა როგორც სტრატეგიული დანიშნულების, ასევე ტაქტიკური ბირთვული იარაღის არსებობა.

მართალია იყო გოეთე, რომ თქვა: „თორა მშრალია, ჩემო კარგო, სიცოცხლის ხე კი მთელი არსებით ფეხვილობს“, თუმცა ამ კონტექსტში უშჯობისი სიკვდილის ხეზე საუბარი იქნებოდა. ასეა თუ ისე, პრაქტიკა დაბეჯითებით უარყოფს მსგავს პროგნოზებს. ეს იქიდანაც ჩანს, რომ „წინასწარმეტველობაგან“ განსხვავებით მათი გაცილებით პრაგმატული თანამემამულენი სრულიად საიდუმლო ვითარებაში ბჭობენ, როგორ შექმნან ბირთვული იარაღის ახალი თობა, რომელიც ძრავად-

ფუნქციური და უკიდურესად ეფექტიანი იქნება მოწინააღმდეგის ქიმიურ-ბიოლოგიური იარაღის საწყობებზე წინმსწრები დარტყმის მისაყენებლად. სწორედ ასეთ თებებზე იყო ლაპარაკი მაღალჩინოსან სამხედროთა ერთ-ერთ დახურულ კონფერენციაზე სწორედ იმ დღეებში, როცა მასაჩუსეტსელმა ექსპერტებმა სენერული ბოლუტენი გამოატყვევეს. გენერლებმა და მეცნიერებმა ახალი ტიპის ბირთვული

იარაღის შექმნის შესაძლებლობები გააანალიზეს. საქმე ენება ტაქტიკურქობინიან მინიბომბებს, რომელთა წონა ერთ კილოტონაზე ნაკლებია. მათი აზრით, ბუნკერსაწინააღმდეგო (EPW - Earth - penetrating Weapons) და ნეიტრონული ბომბები გაცილებით პრაქტიკული იქნება.

იშვითაა შუბოხვევა, როცა ამერიკელების სიტყვებს საქმე არ მოჰყვება. ამასზე მტკიცელებს BULLETIN OF THE ATOMIC SCIENTISTS-ის გამოქვეყნულ სტეფან შვარცის სიტყვები: „ჩემი აზრით, ახალი ბირთვული იარაღის წარმოებისა და გამოცდის გეგმა წარმატებით ვითარდება ცხოვრებაში, მაშინ, როცა საერთაშორისო საზოგადოებრიობას ან ცალკეულ ქვეყანას მოუწოდებთ, თავი დაანებონ ატომური იარაღის მოდერნიზაციის ცდებს, ჩვენ თვითონ იმავეს ვაკეთებთ“.

თუმცა, თუ ექოციას უკუვაგდებთ და კარგად მიმოიხედავთ, დაფინანსავთ, რომ არა მარტო აშშ, არამედ ყველა წამყვანი სამხედრო ქვეყანა სწორედ ბირთვული იარაღის სრულყოფითა და მოდერნიზაციითაა გატაცებული. არცთუ დიდი ხნის წინ რუსეთის პრეზიდენტმა განაცხადა, რომ მალე ამ ქვეყნის შეიარაღებული ძალები მიდებენ ახალ, უნიკალურ ბირთვულ იარაღს, რომლის ანალოგიც მსოფლიოში არ მოიპოვება. „კარგად გვესმის, — თქვა მან, — რომ საჭიროაა, ყურადღება მოვადგინოთ ატომური იარაღის განვითარების საქმეში, რომ სხვადასხვა საფრთხის წინაშე აღმოჩნდებით, ამიტომ ვადაწყვეტილი ვგაქვს, გავაძლიერო ჩვენი შეიარაღებული ძალები და მათ შორის მისი ძირითადი ბირთვული შემადგენელი ნაწილი“.

როგორ წარმოუდგენიათ სპეციალისტებს მომავლის ატომური იარაღი?

ცხადზე უცხადესია, რომ მესამე თაობის ყველა გამოთონებას შეეძლება მოწინააღმდეგის სტრატეგიული სამიზნეების განადგურება კოსმოსში, დედამიწის ზედაპირზე. მის სიღრმეში, წყალს ზემოთ და წყალს ქვემოთ. ცხადია, მათ შეუძლარებლად მცირე ზომის ქობინები ეწევათ, სამაგიეროდ, დამანერგველი ძალის მხრივ არაფრით ჩამოუვარდებიან ახლანდელ გეგანტებს, ისეთი აუცილებელი ტექნიკური პარამეტრი კი, როგორცაა სიზუსტე, თავისი ხარისხით გამოცდილი ქირურგის ხელში სკალპელის ხმარების სიზუსტეს გაუტოლდება. სწორედ მსგავსი ბირთვული იარაღი მუშავდება მსოფლიოს სამხედრო ლაბორატორიებში დღეს. მისი აფეთქების შედეგად წარმოიქმნება გამოხსნევა, რომელიც ნეიტრონის ბომბზე „უკეთესად“ სპონს ყოველივე ცოცხალს ირველვ. ამ იარაღს შეცინებებს საუფლებლად დაუღეს ქობინი ელემენტი გაფნოუმი, რომლის ატომებიც დასხვებისას აქტიურდებიან და გამოყოფენ სასიკვდილო გამაამოსხვების ფორმის ენერჯიას. მეცნიერთა არჩევანი გამართლებულია, რადგან ერთი გრამი გაფნოუმი გამოყოფს იმდენივე მილაკვინებულ ენერჯიას, რამდენსაც 50 კილოგრამი ტერატილი. ამის გამო ექსპერტები ახალ საბრძოლო მასალად რეკლამირებენ მიმწვეწ, რომლის გამოენენებაც არა მარტო ავიაჯიას და არტვლერას, არამედ სახმელეთო ჯარების მეომრებსაც შეეძლებათ ჩვენთვის კარგად ნაცნობი უკუბარსატორცნების მეშვეობით. გაფნოუმის კიდევ ერთი უტყარეო უპრატესობა ისაა, რომ ბირთვის გახვლების გარეშე დღებინდება, აქვან გამოიძინარე, ეს იარაღი ამ ექვემდებარება ბირთვული იარაღის შეზღუდვისა და გავრცელების არც ერთ საერთაშორისო კანონსა და შეთანხმებას. არანაკლებ საინტერესოა მაჩინათი ტერატილის არა მარტო ისეთი ბირთვული იარაღის შექმნა, რომელიც მიწის ქვემ აღწევს, არამედ ისეთისაც, რომელსაც მიწის მიღების საკუთარი სისტემა ექნება. შედეგად, ნებისმიერი სამეთაური ცენტრი და მნიშვნელოვანი სახელო რიბექტი, ჩვენ რომ გვკვიანა, სადაც მიწის წიაღში სამოქმედო მიმალული, ასეთი ბირთვული „თხუნელასთვის“ ადვილად მისაგნები იქნება. ამ ბირთვულ იარაღს ენათესავება შედარებით უფრო მძლავრი პენეტრატორები, რომლებიც ვერც რომელიღეს ზედაკვლ და სიღრმისეულ ნობექტებს უპრობლემოდ ანადგურებს. მათი ექვემდებარების არსი შემდეგში მდგომარეობს: ბირთვული იარაღის მიწის წიაღში ჩადრმაყებისას მნიშვნელოვნად იზრდება ენერჯიის წილი, რომელიც აფეთქების შემდგომი „ძარბის“, ნერვის ზონასა და სეისმურ ტალღებზე ნაწილდება. პენეტრატორებს, ისევე როგორც ბალისტიკურ რაკეტებს, ძალით განსაკუთრებული სიზუსტით, წერტილოვანი დარტყმებით მოსპონ მოწინააღმდეგის დაცული განსაკუთრებით მტკიცე იბექტებში მათივე ტერიტორიაზე. აღსანიშნავია, რომ პენეტრატორების პირველი გამოცდები მათივე ტერიტორიაზე დასამხედროები უკეთესონდ მივიღენ დასკვნამდე, რომ ამ ახალ იარაღს დიდი მომავალი აქვს.

ლაზერული
შაშხანა
PHaSR

საინტერესოა, რომ ყველაზე გაბედული და მოქილი ჭკუის პატრონი მეცნიერებიც კი ვერ წინასწარმეტყველებენ იმ შედეგებს, რომელიც ნანოტექნოლოგებმა შეიძლება გამოიწვიოს. თუმცა ეჭვს არ ეპარებათ ამ მიმართულების მუშაობის აუცილებლობაში. ამერიკელი მეცნიერების კიდევ ერთი კონცეფციური იდეა – ბალისტიკური რაკეტების ქობინების განადგურება შრანგელის მეშვეობით – ლითონის უტერეხი ნაწილაკები უზარმაზარ სიჩქარეს აღწევენ უსპერი სივრცეში ატომური აფეთქებისას.

მტკიცეული, მაგრამ არა მომავლინებელი

აღბოთ, ბერი დევეჯანანება, რომ ცნებაში „კომუნური იარაღი“ რაღაც კერავუნი ივრძინება, მისი შემქმნელების მიზანი ხომ ადამიანების მიწისაგან პირის აგავატი არა, მხოლოდ და მხოლოდ დაზიანებულა. თითქოსდა არ ღირდა ამ მიმართულებით მუშაობა, ხომ არსებობს მშენიერი ქობინი ნეოთერები, მაგალითად: ცრემლმდენი CN, CS ანუ წიწყის გაზი, რომელიც როგორც სამხედროება, ასევე პოლიციელები არიან შეიარაღებულნი, მაგრამ ეს ნეოთერები შორსა სრულყოფისგან. მასობრივი არეულობების ნეიტრალიზაციის ტრადიციულ საშუალებებს ბერი ნაკლი აქვს. უბრველეს ყოვლისა, მათ გარჩევა არ იციან და „ჩვენთანებსა“ და „მოწინააღმდეგებზე“ ერთნაირად მოქვლებენ. მორე – ნაკლებეექტინაა ქარის დროს. საკანისა, ნაგება დაბეროს, რომ მოწინააღმდეგეს კურცხალსაც ვერ მოაგდებინებ. დასასრულ, ეს ნეოთერები უნივერსალური სულაც არ არის. ზოგიერთისთვის CN თუ კოლოს ნაკლებნივიათ, ზოგს იმავე გაზმა შეიძლება ფეხები გააფშეკინოს, რაც სამართალდამცავების გეგმაში არ შედის. საბღისწერი შედევი მოაქვს ზოგჯერ კინეტიკურ ჰუმანდარარაღსაც, რომელიც პლასტიკურ დარეხინის ტყვიის სიკვითს. რა თქმა უნდა, შეიძლება მათი სიჩქარის შემცირება და დამეტრის გადიდება, რაც მათ გაცილებთ უსაფრთხის გახდის, მაგრამ ეს შესწორებები მნიშვნელოვნად გაუარესებს ბალისტიკურ თვისებებს, მოხვედრის ალბათობას კი ნულამდე დაიყვანს. ამერიკელმა მეცნიერებმა კვანთაფლისონის ყოველივე ეს და შექმნეს ზედაინფლი დღის იარაღი – ლაზერული შაშხანა PhASR, (როგორც საჯარისო, ასევე საპოლიციო ფორმირებულა.

მიუხედავად „მოხუცებული“ ასაკისა, U-2A მაინც მონაღების სიმადლებუა და თანამედროვე იარაღით აღჭურვასაც უპირებენ...

ბოსიის), რომელსაც შეუძლია კარგა დიდ მანძილზე დაბრძოლის ადამიანი და მისი სივრცეში მთლიანი დეზორიენტაცია გამოიწვიოს (ამაზე „არსნალი“ უკვე წერდა). მოსალოდნელია, რომ PHASR-ის პირველი პარტიით ამერიკელები მალევე აღჭურვან თავიანთ ჯარისკაცებს.

ახეთ არაღს მეცნიერებ ადრეც სთავაზობდნენ სამხედროებს, მაგრამ ის ლაზერული შაშხანები შორ მანძილზე არ მოქმედებდნენ, ახლო მანძილად კი ადამიანს საუბრადობ აბრძებდნენ.

მაშინ სამართალდამცველებმა და სამხედროებმა მართლაც გამოიჩინეს „ჰუმანურობა“, სამაგიეროდ, დახვეწილი იარაღი მიიღეს.

კიდევ ერთი უსაფრთხო იარაღია „თვალისმომჭრელი“ თოფი, რომლის დახვეწაზე ინტენსიური მუშაობა მიმდინარეობს ამერიკის ერთდროულად ორ შტატში. მისი მოქმედება ეფუძნება ულტრაიისფერი ტალღების ერთობ სასიოთი ეფექტს, რომელიც „თეთრი სიბრძვის“ სახელითა ცნობილია. ეს უკანასკნელიც ლაზერი – VGL-ი გახლავთ, რომელიც იმ დამაბრძებელი სხვიის გენერირებას ახდენს, რომელიც ადამიანს მხედველობას დროებით უხიანებს, უნილავს. როგორც მეცნიერები ამტკიცებენ, ეს მცირე დროით ხდება, თუქცა პრესამი გათიილი ინფორმაციის თანამად, საქმე სხვაგვარადაა. მხედველობა ყოველთვის არ ალუღლებათ ხოლმე ამ იარაღით დაზიანებულ ადამიანებს, სამხედროების აზრით კი ეს მოვლენა გვერდით მოვლენათ და ეფექტებს უნდა მიაკუთვნოთ, ისევე როგორც წამლებს აქვთ გვერდითი მოვლენები.

დღეს მრავალი ქვეყნის არმიას აქვს

შეიარაღებაში სხვადასხვა „ჰუმანური იარაღი“, რომელიც, რბოლად რომ ვთქვათ, რეკლამას არ საჭიროებს და ამიტომ არც უკეთებენ. ამასთან, მესამე ათასწლეულის დაწყებისთანავე ფანტასტიკური რომანებიდან რეალურ არსებლებში გადაინაცვლა, უპირველეს ყოვლისა, აკუსტიკურმა იარაღმა, რომელიც იწყვეს გულისრეგვას, თავბრუსხვევას, ფსიქიკურ აშლილობას და შინაგანი ორგანიზმის დაზიანებასაც კი: ფართო მოხმარება ამ იარაღმა სამხედრო ობიექტების დაცვაში მათ გარშემო აკუსტიკური ველის შექმნით პოვა. სინამდვილეში კი მათი გამოყენების არეალი გაცილებით ფართოა.

გარდა ამისა, არსებობს სუბერწებოვანი და, პირიქით, სუბერსიალად მასალები, რომლებიც მოწინააღმდეგის ტექნიკასა და ცოცხალ ძალას ხმელეთზე გადაადგილებაში უშლის ხელს. მინიმუმ ხუთი წლის წინ გამოჩნდა „სუბერსაცხი“ და „სუბერწებო“ შეიარაღებაში და ზღაპური სისტემის ტურბების შიგთავსად გამოყენებისას მშვენიერი შედეგი აჩვენეს. განსაკუთრებული ადგილი უკავია ფსიქოანთროპული იარაღს – მიკროტალღური მსხვილები დისხალანის იწყვენ ადამიანის ფსიქიკაში. ასევე ეფექტიანად მოქმედებენ ელექტრომაგნიტური ველის გენერატორები: მათ სიხვევში მოხვედრილი ადამიანები ამ მამინებ იბინებენ, ანდა პირიქით, – დაბინების უნარს კარგავენ და უკვე რამდენიმე დღის შემდეგ დაქანცულები და გამოვიტყლები დიდ ძალას აღარ წარმოადგენენ. ამავე იარაღის ტრას მოკუთვნება პულსოტალღური მიოტრონი – ნაცადი ელექტრომოკრის თანამედროვე პირში, რომელიც კუნთების მუშაობას აფერ-

ხებს, და „თერმული პისტოლეტი“, რომლის ტყვიასაც ადამიანის სხეულის ტემპერატურის ცვლასით 40-41 გრადუსამდე გაზრდა შეუძლია. ამერიკის სამხედრო-საზღვაო კვლევის ინსტიტუტის მიკრობიოლოგებმა გამოიყენეს საგანგებო სახის მიკროორგანიზმები, რომლებიც ნიქვენ პოლიურტანის პენტაგონის რწმუნებით, ისინი ადამიანების ვანმრთელობისთვის აბსოლუტურად უვნებლნი არიან. სამაგიეროდ, ანელა კლავენ“ სამხედრო ტექნიკას. გაცნობიერებულმა პირებმა უწყიან, რომ პოლიურტანი შედის იმ სადგავის შემადგენლობაში, რომლითაც სამხედრო-საზღვაო ძალების ხომალდებს ღვავენ, რათა ისინი არ დაიქანონ. ცხადზე უცხადესია, თუ მათ სადგავი არ დაიცავს, მალე გამოუსადგენი გახვდებიან – როცა მკრობები საქმეს მორჩებიან, ნებისმიერი ხომალდი ჩაიბრება. ეს მხოლოდ დასაწყისია. დღეისათვის ესაა გენური ინჟინერის შესაძლებლობების ზღვარი, მაგრამ რა იქნება ხვალ? – მეცნიერებს ადვილად შეუძლებთ გამოიყვანონ ისეთი მიკროორგანიზმები, რომლებიც საკვება შამანების საცემ-სასხლეტი მექანიზმის ზამბარებს ან გარისკაცების მურდიის დილემს მიტარებენ.

ამს წინათ კალიფორნიულმა კომპანია Mission Research-მა პრესას აუწყა, რომ დაამთავრა მუშაობა ახალი „ჰუმანური“ ლაზერული ქიმიური იარაღის საცდელ ნიმუშებზე. თავისი არსით იგი პოლიურტანის კლასიკური ბლასტისაა. ვარსკვლავური ობიქტის“ სერიოდან, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ ამ ახალი იარაღიდან გასროლა, როგორც მეცნიერები ირწმუნებიან, სადგისწერო შედეგს არ იძლევა. მისი მოქმედების გამარტველები პრინციპი შემდეგია: გაშვებული სხივი (დააკვირდით, ორი კლიბორების სიმირი) იმდენად ახურებს პაერს, რომ ქმნის პლაზმას, რომელიც ეფიქტება. წარმოქმნილი ძლიერი დამტრფელი ტალღა აქცვეს ყველას, ვინც ნებსით თუ უნებლიეთ მისი მოქმედების არეალით მოხვდება. შესაძლებელია ადამიანის სხეული დაუბეგვოს, დაუბეგოს, შესაძლებელია კოლირი მოსტყდეს ამ გაუტარს, მაგრამ მთლიანობაში დიაგნოზი უკვლეულია: „პაციენტი“ ამ მოკვდება.

დღეს Mission Research-ი ისეთი იარაღის ევრსიაზე მუშაობს, რომელსაც როგორც ავტომატური იარაღს, ჯერით სწოლა შეუძლება. ამერიკელები მის გამოყენებას როგორც ხმელეთზე, ასევე სამხედრო-საპაერი ძალების და საზღვაო ფლოტილშიც გეგმავენ. მაგალითად, აშშ-ის სამხედრო-საპაერი ძალების საეკოპერაციების ხე-

ლმდღვანელობა ამ იარაღის ბომბდამშენ U-2-ზე განთავსებას აპირებს, სადაზარაო შესაძლებელი გახდება არა მარტო არეულობის დამოწმება, არამედ მოწინააღმდეგის ჯარისკაცების მწყობრიდან გამოყვანაც. პენტაგონი კიდევ ერთ „ჰუმანურ“ იარაღს ამუშავებს, რომლის წინასწარი სახელწოდებაც აქტიური აკრძალვის სისტემა (ADS). თავისი არსით ADS-ის სვერული ანტენის მქონე მასხივებელია, რომელიც წვრილ მიკროტალღურ სიხვს გამოიყოფს. შედეგი მომავლენიებული არა, მაგრამ ერთობ მტკაენეულია, რადგან სამიხნე საკმოდ სწრაფად ხურდება ცელსიუსს 45 გრადუსსა და მეტზე. მოქმედების დიაპაზონი ბალანსირებს დამწვრობის ზღვარზე და ტემპერატურის რეჟიმში მერყობს. მისი მოქმედების არეალში მოვედრილ ჯარისკაცს არაფერ შეტვის, თავდაცვის თავიც არ აქვს. ასეთი უსაფრთხო იარაღი, აუცილებლობის შემთხვევაში, შესაძლებელია ინჟინერ გარნიზის მიპირბოლილად იქცეს. ასე ფიქრობენ ბრიტანელი ექსპერტები. ADS-ის გამოყენება გამოწვევებს გრძელვადიან უარყოფით ფიზიკურ და ფსიქოლოგიურ შედეგს, ეს დანგრევს ადამიანის ნერვულ სისტემას.

თავის მხრივ, ჰერსპეცტრული სამხედრო კვლევების სააგენტომ (ფირციანის შტატი) სამხედრო ბაზარზე გამოიტანა ვერტიწოდებული „სუპერნისლი“ – სრულიად გაუმჭვრაველი აზრობლი, რომლის პერში გაფრქვევის შედეგად ნებისმიერი სამიხნე მოწოდბლიობა, მათ შორის ინფრასიხილიც, დანიშნულბებს კარგავს. გამოცდის დროს ერთმა მცირეგაბარი-

ტიანმა თვითმავლბმა დანადგარმა მწყობრიდან გამოიფინა ჯარისკაცების ასეული. თუქცა C-4A-ს საპირსინდ, როგორც მას თვითმავლურად უწოდებს, შექმნილია საფრთხედაც სათვლე (საკუროვ თავანთვის), რომელმაც კარგად ჩანან მოწინააღმდეგის თავგზაანბნული ჯარისკაცები.

ზოგჯერ უწებურად თვითონ ბუნება სთავაზობს მცენიერებს ახალი იარაღის იდეებს. ერთ-ერთი მათგანის დამუშავებას („ჰუმანურის“) დღეფინებმა მისცეს ბოძე.

კვლევებმა ცხადყო, რომ დღეფინების მიერ გამოცემული სასამბორო შრიალა ხმა, რომელიც ჩვენ მისაღბმა ან მათი საუბრის ნაწყვეტბები ვეერთია, თურმე ნუ იტყვით და, იარაღი ყოფილა. მისი დახმარბით დღეფინი ბრაკონიერზე არანაკლებ ოსტატურად აბრუნებს თვეზებს, ხის ხმა სმინის აპარატს უზიანებს, ზღვის პატარა ზომის ბინადართ, რის შედეგად იაც მსხვერპლი სივრცესა და დროში ორიენტაციას უწარს კარგავს. ამავე პრინციპს ეყვარება კალიფორნიული კორპორაცია American Technologies დირექტორის ელკუდ ნორისის სამეცნიერო ჯუნდის გამოფონებაც. ისინი ვიწრო, მაგრამ მძღვარი ხმავანი სხივის ვენერბრებას ურთულესი კონსტრუქციის დანადგარბით ახდენენ. დანადგარი ტყვიასავთი ისერის ხმავან იმპულსს. ცნობისათვის: ადამიანისივის ტკივილის ზღვარი იწყება 120-130 დეცბბალიდან. ნორისი 140 დეცბბალს ერთბორბ წამის განმავლობაში სთავაზობს სამხედრობს, რადგან თვლის, რომ სასურბოელი ფეექტის მისაღწევად ესეც

საკმარისი იქნება. ამ იარაღის ზემოქმედბაში მოხვედრილი ადამიანი მწვავე ტკივილს განბნის ყურბებში, დროებით ყრუდება, ვესტბბალურად აპარატის ბალანსის დარღვევა კი მასში ორიენტაციის დაკარგვას იწვევს. აპარატის ფეექტბანი სროლის საგარულდ სიმორე, ვერეჯობობი, 90 მეტრზე მეტბა.

სუვე შექმნილია ულტრაბერბით რყეეების საბოძოლ ვენერბტორბები 100 კილოჰერციის ზეზღვრულ სიხმარზე, რომელიც მოწინააღმდეგის ჯარისკაცების ორგანიზმბის სიციფლისფრიაბიანბს არღვევს. არანაკლებ ფეექტბანი ადმინრდ ინფრბგერის ვენერბტორბის საღვდლი ნიშნებში, რომელიც სუპერბბალ სიხმარზე მუშაობენ – 16 ჰერცზე ნაკლებბი. ვთავალიწმრბულია ამ იარაღის როგორც სტანდარტული, ისე ჯარისკაცის ფეეხბ სტარბბული ვარიანტბები. ასე რომ, ერთბ ასეთი იარაღბთ აღჭურვილ ჯარისკაცს შეუძლია წინააღმდეგობა გაუწიოს ასობბი მოწინააღმდეგეს, თვად კი უწებბელი დარჩეს. შეგასხენბთ, იარაღი მომავლენიებული არა, უარულად მისი მოქმედბის რადიუსში მოხვედრილი ჯარისკაცი ბრძობის სურვილს კარგავს. ვერტიწოდებული „ჰუმანური“ მიზანმიმართული ენერგია იარაღი ფეექტბანი იქნება მომავალ ომებში, რომლებიც შესაძლებელია ერავყსა და ავღანეთის მსგავს ქვეყნბში დაიწყოს. გარდა ამისა, როგორც კონსტრუქტორბები ორწმუნებბან, ახალი იარაღის სხვადასხვა მოდიფიკაციას შეუძლია „ვადანყს“ რაკეტების ელექტრონული კონსტრუქტბები და გააუწებბოს გზბის გასწვრებ ჩამარბული ფეეცასბი და ნაღბები. შეუძლიათ დიდი სისწრაფობთ მიმავლი საგზა ტრანსპორტის მოტორის გათიშეც; კონსტრუქტორბების აზრბთ, ამ ლაზერის განსაკურობულ სიზუსტეს შეუძლია ბვერი მძველის სიციფლდ იხსნას.

როგორც კომპანია Xtreme Alternative Defense Systems-ის (ინდიანას შტატბ) პრეზიდენტმა, საზღვაო დენსტრისთვის მიზანმიმართული ენერგია იარაღის ხელის ნიშნბის შემქმნელმა პიტერ ბაიტერმა განაცხადა, ამ იარაღს შეუძლია მწყობრიდან გამოიყვანოს როგორც ასაფეთქებელი მოწოდბლიობების ელექტრონული კომპონენტბები, ასევე შეუძლია ტერორისტბა ხელ-ფეეხის კუნთების პარალიზება. თუკი ეს სიმართლეა, მართლაც რომ ჰუმანური უნდა დარქვან პიტერ ბაიტერის ხელმძღვანელობბთ შექმნილ იარაღს.

ერთბა პატარა კოლბამ შეიძლებმა მალე მრავალბონიანი ბომბებბი შეცვალოს

GIS & NOCS

იტალიის ანტიფარკოისებული ქვედაყოფები

ომები გაგრძელდება მანამ, სანამ მათ დაწყება-დამთავრებას ისინი წყვეტენ, რომლებიც ბრძოლის ველზე არ იღუპებიან.

ანრი ბარბიუსი

იტალია ერთ-ერთი პირველი ევროპული ქვეყანაა, რომელსაც გასული საუკუნის სამოცდაათ-ოთხმოციან წლებში, მთელი ძალით დაატყდა თავს ტერორისტთა შეტევები. ამ ქვეყანაში სხვადასხვა კრიმინალური დაჯგუფება თავისუფლად დათარეზობდა, ხოცავდნენ სახელმწიფო მოხელეებს, მოსამართლეებსა და პროკურორებს.

გაუსწრებლობით იყო გამოწვეული. მათ არ ციფდნენ, როგორ მოქცეულიყვნენ კონკრეტულ სიტუაციაში, არ გააჩნდათ შეიარაღებული კრიმინალების აფანისა და ნეიტრალიზაციისთვის საჭირო ტექნიკა.

1972 წლის მუწუნების ტერაქტმა და მას შემდეგ განვითარებულმა ტრაგიკულმა მოვლენებმა იტალიის სახელმწიფოს მეთაურები აიძულა, სერიოზულად მოჰკიდებოდნენ ტერორიზმთან ბრძოლის პრობლემებს.

სწორედ მაშინ შეიქმნა საპოლიციო სპეცკვლანაყოფი, რომელიც დღეს NOCS-ის (Nucleo Operative Centrale di Sicurezza - უშიშროების ძალების ცენტრალური ოპერატიული ჯგუფი) სახელითაა ცნობილი. რამდენიმე წლის შემდეგ კი შეიქმნა კარაბინერთა სვანგები ქვედაყოფი - GIS (Gruppo d Intervento Spezial - ჩარევის სვანგები ჯგუფი).

NOCS - პოლიციის სვანგები რაზმში

1974 წელს, ბრემის მორიგი ტრაგიკული შემთხვევა, რომლის დროსაც რამდენიმე უდანაშაულო კაცი დაიღუპა, იტალიის შინაგან საქმეთა მინისტრმა ფრანცისკო კოსიგამ ეროვნული პოლიციის ანტიტერორისტული ბიუროს უფროსს ემილიო

სანტილის უბრძანა, შეექმნა ქვედაყოფი, რომელიც უფექტანად შექმნააღმდეგობა ტერორსა და ორგანიზებულ დანაშაულს. დროის მცირე მონაკვეთში პოლიციის პირტული ასულის წევრებსგან შეიქმნა 30-35 ძლიერი აღნაგობის რიგითი და ოფიცერი, რომელთაც ტერორისტებთან ბრძოლის დიდი გამოცდილების მქონე ანდრეა სკანდურა მეთაურობდა. ქვედაყოფის „კონტრტერორისტული რაზმი“ ეწოდა. ერთი წლის განმავლობაში მებძობლები თანდათან დაეუფლნენ სელჩართული ბრძოლის, სროლის, თავდასხმისა და დაცვის აუცილებელ ტექნიკას, რის შემდეგაც ქვედაყოფი თანდათან ჩაატეს შეიარაღებული დამნაშავეების, „წითელი მრავლების“ ორგანიზაციისა და სხვათა წინააღმდეგ დაგეგმილ ოპერაციებში.

1977 წელს იტალიაში სპეცსამსახურთა გადასაღისება დაიწყო. გადაწყდა, რომ კონტრდაზვერვას და სასწრაფო დახვეწვას უფრო მჭიდრო კავშირი დაემყარებინათ პოლიციასთან და ოპერატიული ინფორმაციები უზრუნველყვათ იგი. პოლიციამც შექმნა საკოორდინაციო სტრუქტურა - გენერალური გამომძიებისა და სვანგებო ოპერაციების ცენტრალური შტაბი.

სტრუქტურამ ფართო რწმუნებები მიიღო, რამც საშუალება მისცა გაცალიებოდა სერიოზულად მოპკიებიდა „კონტრტერორისტულ რაზმებს“. გაიზარდა მასში მონაწილთა რიცხვი, შეიცვალა რაზმების სტრუქტურა, შეისყიდეს ახალი, თანამედროვე აღჭურვილობა.

1977 წელს რაზმმა მიიღო დღევანდელი სახელწოდება - NOCS.

შერჩევა

NOCS-ში სამსახურის დაწყება შეუძლიათ პოლიციელებს, რომელთა ასაკიც 28 წელს არ აღემატება, აქეთ არანაკლებ ოთხი წლის ოპერატიული მუშაობის გამოცდილება და არ აქვთ დღისკიბიონარული დარღვევები.

შერჩევა ზაფხულ-შემოდგომაზე იწყება. მანამდე ყველა კანდიდატი რაზმის წევრ ოფიცერებსა და რიგითებთან ვადის გასაუბრებას, რომლის დროსაც გამოცდილი ფსიქოლოგები და ოფიცრები შესაფერისი

ტემპერატურის მქონე კანდიდატებს არჩევენ. ამას მოჰყვება სამედიცინო შემოწმება და თავად შესარჩევი კურსი. კანდიდატის პირადი მომზადება საფუძვლიანად მოწოდება. ამისთვის მომავალმა კონკურსანტებმა 5 კმ 20 წი-ში უნდა გაიბრძინონ. შეასრულონ ნახტომების დაწესებული რაოდენობა, იატაკიდან აზიდვის გარეაშები, ფეხების დაუსმარებლად უნდა აცოდნენ ხუთმეტრიან ბავიჯზე, გადალახონ წინაღობები და ბოლოს 15 და 25 მეტრის მანძილიდან სროლის დაფარეონ ნორმატივებით გათვალისწინებული ქულები.

დაცვის განყოფილებათვის მონაზღაბა

შესარჩევი ტურის გავლის შემდეგ კანდიდატები საბაზო მომზადების ექვსოიანი კურსებზე ირიცხებიან, რომელიც ინტენსიურ ფიზიკურ და საცეცხლე მომზადებას, სხვადასხვა ტრანსპორტის მართვას ექსტრემალურ სიტუაციებში და განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანი პირობების დაცვის უზრუნველყოფას მოიცავს.

საცეცხლე მომზადების დროს კურსანტები სხვადასხვა ტიპის იარაღს სწავლობენ (საკუთარი შეიარაღებული ძალების და იმ იარაღსაც, რომელიც ტერიორისტები იყენებენ). ყველა სროლითი ვარჯიშში მხოლოდ მოძრაობისას მიმდინარეობს, მეტრობლები თითო-თითოდ, წვეცილებად ან სამყულებად არიან დაყოფილი. დროთა განმავლობაში ვარჯიშები რთულდება და კურსანტებს იმავე ვარჯიშების სწრაფ ტემპში გამეორება უწევთ.

კიდევ ერთი სავარჯიშო რამდენიმე მანქანიდან შემდგარი კოლონიი განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი პერსონის გაცეცხლა.

ამ სავარჯიშოს შესრულებისას ხდება კოლონაზე თავდასხმის იმიტაცია, რომლის დროსაც კურსანტებმა უნდა უზრუნველყოფილი იქნას უსაფრთხოება და გაანადგურონ თავდასხმელები. შემდეგ დავალება თანდათან რთულდება: იხრება მანქანების სიჩქარე, „თავდასხმელთა“ რაოდენობა, გამოიყენება ნაღობი იმიტაციები. დიდი ყურადღება ეთმობა ხელნართულ ბრძოლასაც.

ნახევარი წლის განმავლობაში კურსანტი ყველა აუცილებელ საბრძოლო ჩვენებას იტყის. ისინი, რომლებიც წარმატებით ათავაზდებიან კურსს, ევროპაში წავიდებიან განყოფილებაში ირიცხებიან. იცავენ მაღალჩინოსნებსა და სამხედროებს, ამასთან, სრულყოფენ ფიზიკურ და საცეცხლე მომზადებას. ორი წლის განმავლობაში აკვირდებიან მათ NOCS-ის ოფიცრები. მათ შორის გამოირჩევილებს საგანგებო რაზმში გადასვლას სთავაზობენ.

NOCS-ისთვის მომზადება

ამისთვის კიდევ ერთი, ექვსოიანი მონაზღაბეული ეტაპის გავლა საჭირო. მეომრებს აქ მიეცევიან გასათავისუფლებლად და ბანდიტ-ტერიორისტების დასაპატიმრებლად აზღაფენ. ორი თვის განმავლობაში მიმდინარეობს შეიმათა ზოგადი სწავლება: საცეცხლე-ტაქტიკური მომზადება და ჩაკეტულ სივრცეში მოქმედებისთვის მზადყოფნა. შემდეგ მათ ასწავლიან, როგორ გაათავისუფლონ შენობაში, თეთიმურჩანებაში და საწყალონის ტრანსპორტში მყოფი მძველები.

განსახილრულ ეტაპზე მეომრები რამდენიმე იფოიან, ერთნი ასრულებენ პირველი სართლის მოიერიშეთა (შეგარევიები) როლს, მეორენი ცეცხლით იფარავენ მათ. როცა

ინსტრუქტორები დაწრწუნდებიან, რომ ვარჯიშის ყოველი წერილობრივი ავტომატიზმის დონეზე ათივისეს მეომრებმა, ისინი მათ როლებს უცვლიან.

უნივერსალურ მომზადებასთან ერთად ტარდება ინდივიდუალურიც, „სპეციალობების მიხედვით: „სნაიპერი“, „მედსანტი“, „განამდგველი“, „ამბოლი“.

სნაიპერები და განამდგველები თავიდანვე ინდივიდუალურად მზადდებიან. სნაიპერებს ჯერ ასწავლიან ყოველივეს, რაც ანტი-ტერიორისტული ოპერაციის დროს დასჭირდებათ, შემდეგ კი იწყება ჯგუფთან შეთანხმებული ერთობლივი ვარჯიშები. საგანგებო ვარჯიშებს კურსანტები ხშირად ატარებენ იტალიის შეიარაღებული ძალების სპეცდანყოფიების ბაზუზზეც; მაგალითად, მეცნიერების მომზადება ზედა მებრძოლ მოცურავეთა ბაზაზე COMSUBIN-ზე, დესანტებს პარანუტისტთა ბაზა Col Moshin-ზე აზღაფენ.

ყველა ჯგუფი მოვალეა საბოლოო მომზადება გაართოს პოლიციის ალბერ სკოლაში. ზოგიერთი ჯგუფი პარტიზანთა წინამძღვე ბრძოლის ტაქტიკაშიც იწვინება. მომზადების სრული ციკლი 5-6 წელიწადს შეადგენს.

„მოიერიშეთა ჯგუფებში“ მოხვედრილი მეომრები ყოველდღიურად ხვეწენ და სრულყოფენ ოსტატობას. NOCS-ს ურთიერთ-მოქმედების არხები ნატოს წვერი ქვეყნებთან თითქმის ყველასთან აქვს.

ყველა რაზმი პერიოდულად მიიგზავრება უცხოეთში გამოცდების გასახარებლად. მაგალითად, გერმანიაში გადინა საღაფერეო-საპატრულო კურსებს, დანიას და ნორვეგიაში მეომრებს საშუალება ეძლევათ ტყიან და ჭობიან გარემოში

სრულყოფილი ოსტატიბა.

არცთუ დიდი ხნის წინ იტალიელმა სპერანზებელმა თანაშრომლობა დაიწყო ისრაელის ომ საგანგებო რაზმებთან, რომლებსაც ქალაქში ბრძოლის დიდი გამოცდილება აქვთ.

სტრუქტურა

NOCS-ი შედის ეროვნული პოლიციის შემადგენლობაში და ემორჩილება DCPPI-ს, რომელიც თავის მხრე შენაგან საქმეთა მინისტრს ექვემდებარება. ვაკუუმის წყვეთა ზუსტი რაოდენობა უცნობია, თუც ვარაუდობენ, რომ მასში ასი შოიბანი ირიცხება. NOCS-ი რამდენიმე ასობლივად დაყოფილი: ადმინისტრაციული, დამხმარებლური და ოპერატიული.

ადმინისტრაციული განყოფილება განსხვავდება რაზმის კოორდინაციულ მოქმედებებს, დამხმარებლურ საქმიანობებს, რომელშიც შედის საინფორმაციო სამსახურის ტექნიკურ და უზრუნველყოფა და ფსიქოლოგიური სამსახური (ტერორისტებსა და ბანდიტებს მონაპირაგება), ხოლო ოპერატიული ოპერაციების განყოფილება უშუალოდ მოქმედებს ტერორისტებისა და ბანდიტების წინააღმდეგ. მათი ამოცანა მძევლების გათავისუფლება; პოლიციელთა ძალიანძირი მხარდაჭერა და ანტიტერორისტული ოპერაციები; პოლიციური ქვეყნოვლებების გაწვრთნა და ცხელ წრტილებში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი პერსონების დაცვა. არსებობს კიდევ ერთი განყოფილება – USSA, რომელიც პასუხს აგებს ახალი თანამშრომლების მომზადებაზე, ახალი ტიპის იარაღისა და ტექნიკის დამუშავებასა და გამოცდაზე. ამ განყოფილებებში ევტრანი სპერანზებელი მსახურობენ.

შეიარაღება

მებრძოლი შეიარაღება: 9 მმ-ანი Hecker & Koch-ის სხვადასხვა მოდიფიკაცია; პისტოლეტები და რევოლვერები: 9 მმ-ანი ნახევრად ავტომატური Beretta 92 FS და Beretta AR 70/90, „კოლტი“, „მაგნუმ“, Glok 7; 17 და 19. ვაკუუმი აღჭურვილია აგრეთვე ავტომატური იარაღით, რომელიც ნატოს ქვეყნების შეიარაღებულ ძალებშია პოპულარული. ეს გახლავთ 9 მმ-ანი, სნაიპერის HK PSG1, Mauser 86SR და Barret M82. გარდა ამისა, მათ არსებობს, უახლოესი მოდიფიკაციის დამით შედის მოწყობილობები, ლაზერული მიზანმიმართულებები, უხში სრულის მოწყობილობები, ოპტიკური სამიონიტორი, ასფოტოქემილი მასალები საინფორმაციო ტექნოლოგიისთვის, საგანგებო საიერიშო საშუალებები – მანათობელ-ხმაურისანი და გაზის ხელფეხარები.

მებრძოლის აკვირთ მუქი ლურჯი ან ნაცრისფერი, სამუხლებიანი და საიდევეებიანი კომპლენზონები. ყოველ მებრძოლს აქვს ინდივიდუალური კავშირის საშუალება, როგორც წესი, რადიოსადგური „მოტილოა“.

ალბა, როგორც წესი, რადიოსადგური „მოტილოა“.

NOCS-ი უზრუნველყოფილია წყალში, მიწაში, ტყეებსა და ჭაობებში საძოქედოდ შესაბამისი აღჭურვილობებით. რაზმს აქვს სატრანსპორტო საშუალებების დიდი პარკი, მათ შორის ავტობუსები, სატვირთო მანქანები, ვერტმფრენები და კატარალები.

ოპერაციები

NOCS-ი ძირითადად სპეცოპერაციებს ატარებს, რომელთა უმრავლესობა ბანდიტთა და ტერორისტთა დაპატიმრებას და გაუქმებულებას ისახავდა მიზნად. მაგალითად, 1970-1980 წლებში განაგრძებულ იქნა „წითელი ბრიგადის“ ბოეები, არაერთი ოპერაცია ჩატარდა, აგრეთვე, მძევალთა გათავისუფლების მიზნით. იტალიაში ფუნქციის გამოძღვის მიზნით ადამიანის გატაცების ფაქტები დღესაც ხშირია.

NOCS-ის მიერ ჩატარებულ სპეცოპერაციებს შორის ყველაზე წარმატებულად ამერიკელი გენერლის, ჯეიმს ლიზიერის გათავისუფლება ითვლება. ბრიგადის გენერალი დიზიერი ამერიკის შეერთებული შტატების წარმომადგენელი იყო ნატოს სამხრეთ სადღიობაში. იგი „წითელი ბრიგადის“ ბოეებმა გაიტაცეს. ამერიკელებს გაუჩნდათ ეჭვი, რომ იგი საბჭოთა დაზვერვის ხელში აღმოჩნდებოდა, რადგან „წითელი ბრიგადის“ სუკონი კავშირი ჰქონდათ.

აშშ-ის, იტალიისა და ნატოს ქვეყნების დაზვერვა ძალას არ იშურებდა გენერლის ადგილსამყოფლის მისაგნებად. ამერიკელებმა, რადგან იტალიელების პროფესიონალიზმისა არ სჯეროდათ, ყოველი შემთხვევისთვის „დელტას“ ერთ-ერთი რაზმი გაგზავნეს ამერიკის ნახევარკუნძულზე.

გატაცებულთ თითქმის თვეზე მეტი იყო გასული, როცა იტალიის კონტრაზვერვამ გენერლის ადგილსამყოფელს მიაგნა. იგი ქალაქ პალეაში, შრავალსარეოლიანი შე-

ნობის ერთ-ერთ ოთახში ჰყავდათ დამწყველული. მაღალჩინოსნის გასათავისუფლებლად NOCS-ის ათკაციანი რაზმი გაიგზავნა. ოპერაციის დაწყებისთანავე სპერანზებელმა გადაკეტეს შინობის პირველ სართულზე მდებარე უნივერსიტეტის შესასვლელი, დანარჩენებმა უხმაურიო გაუკეთეს ბლოკირება ოთახს, რომელშიც გენერალი იყო დატყვევებული. ოთახის კარის აფეთქებას მიერდნენ, რადგან ფიქრობდნენ, რომ ტერორისტები გენერლის მოკვლას მოასწრებდნენ. ამიტომ ერთ-ერთმა სპერანზებელმა, რომ იტყვიან, თავად „ვაიტანა“ კარი თავისი ტერორისტებისადად. მიერ ტერორისტებიც იარაღის გარეშე გაითიშეს. რამდენიმე წუთის შემდეგ გენერალი დიზიერი გათავისუფლებული იყო.

ოპერაციებს შორის ასევე შეიძლება გამოვლით ბონესემენ დანტე ბულარინელის გათავისუფლება 1989 წელს. აგრეთვე ისლამისტების დატყვევება, რომლებიც ბონესეში დაქირავებული რაზმების სახით ჩასვლას გეგმავდნენ.

სულ NOCS-მა სამი ასახვე მუტი მნიშვნელოვანი და წარვლი სპეცოპერაცია ჩატარა, რომელთა შედეგად დაარწმუნა სარდლობა, რომ სწავლებების ფუნჯად არ ჩაუვალა, რაზმში დღესაც მზად არის ნებისმიერი სირთულის ამოცანის გადასაწყვეტად.

GIS - კარაბინერთა კორპუსის სპეცრაზმი

იტალიის კარაბინერთა კორპუსის სტრუქტურაში არსებობს ქვედანაყოფი, რომელიც ტერორიზმსა და სხვა დანაშაულებთან საბრძოლველადაა გამოწინა. ეს ქვედანაყოფი გახლავთ GIS (Gruppo d'Intervento Spezial – ჩარვეის საგანგებო ჯგუფი).

რიცხვით მცირე, ჩარვეის საგანგებო ჯგუფების შექმნის ბრძანება იტალიის შინაგან საქმეთა მინისტრმა ფრანცისკო კოსიგამ 1977 წელს გასცა. მას ამისკენ

ქალაქ მოგადიშოში ტერორისტთა მიერ დატყვევებული თვითმხრანების მფარვეების გერმანული სპეცრაზმ GSG-9-ს მიერ გათავისუფლებამ უძიბა. ბრძანების თანახმად, ჩარევის ვაკუუმი სამხედრო ფლოტის სპეცრაზმის (COMSUBIN) სახმელეთო ჯარების მე-9 პოლკისა და კარაბინერთა სამხედრო ბატალიონ „ტოსკანინა“ სტრუქტურებში უნდა მოქცეულიყვნენ. ბრძანება შესრულდა და ჩარევის ვაკუუმი დასრულდა შეიდან სამხედრო ფლოტისა და ლანძიო სპეცვაკუუმების შეხადგენლობაში. კარაბინერები უფრო შორს წაყვანდნენ და 1978 წლის თებერვალში მარის ვაკუუმის საუვეკელზე შექმნეს ფართოდ ცნობილი სპეცრაზმ GIS.

ეს ვაკუუმი თითქმის მამხინვე ჩაება ძალიანძიერ აქციებში და უკვე 1980 წელს მონაწილეობდა იტალიის ერთ-ერთ ციხეში დაწვებული ამბოხის ჩახშობასა და პატიმრების მიერ მძველად აფხანილ ციხის შეივალყურეთა გათავისუფლებასში.

მოგვიანებით რაზმი ძილენიებით გაივზანა ახლო აღმოსავლეთში, სადაც გაიქვვა, რომ GIS-სისთვის საგანგებო საცცხლე მოზადებს იყო საჭირო, რათა შეეზობად და ამავე დროს არაორდინარულად ემოქმედა საბრძოლო ამოცანების შესრულებისას. მართალია, GIS-ს მებრძოლების საცცხლე და ტაქტიკურ მოზადებას შესაფერისი ყურადღება ეცეკვოდა, მაგრამ როგორც რეულურამ მოქმედებამ აჩვენა, მათი საბრძოლო მოზადების დონე არასაკმარისი იყო.

მერჩევა

GIS რიგებში ჩარიცხვა შეუძლიათ იმ კანდიდატებს, რომლებმაც არანაკლებ 4 წელიწადი იმსახურეს კარაბინერად და აქვთ დღებოთი საშასხურებრივი დახასიათება. კანდიდატების უპირადესობა ამ რანხებში ძვეალიონ „ტოსკანადინ“ მოდინ.

პრეტენდენტს ელის ფსიქოლოგიური გამოცდა და საძვიდინო შემოწმება, შემდეგ გასაუბრება და შესარჩევი ეტაპი, რომლის დროსაც უპირატესობა ფიზიკურ დატვირთვას ენიჭება. ტესტები ევროპის სხვა საცესამსახურებისა და ანტიტერორ-

ისტული ვაკუუმების ტესტთა ანალოგიური. პირველად გადარჩევის შედეგად მოსაზრადებულ კურსებზე მსურველთაგან მხოლოდ 40-50% რჩება. შესარჩევი გამოცდების გავლის შემდეგ იწყება ათიოთანი მოსაზრადებული კურსები, რომელიც ორ ეტაპად იყოფა.

პირველი ეტაპი 18 კვირის განმავლობაში გრძელდება და მოიცავს ფიზიკურ და საცცხლელ წვრთნებს, აგრეთვე, როგ სპეციალურ დისციპლინებს. იარაღის შესწავლის შემდეგ იწყება ვარიუზები – სტატიკურ და მოძრავ სამიხნეებზე სროლა, შემდეგ გადადიან მოძრაობის დროს სროლაზე. მერე კი მოძრაობის დროს სწრაფად სროლაზე და ასე შემდეგ. საყარევიშოები სრულდება როგორც ინდივიდუალურად, ასევე წველი-წველიად და ვაკუუმით ერთად. საცცხლური საცცხლე მოზადებისას ვარევიშობენ მანქანიდან სროლაში და პირიქით – მოძრავ ტრანსპორტის მიმართულებით სროლაში. კურსანტები სწავლებენ აგრეთვე ფანჯრიდან, მინის მიღმა, ღია სივრცეში სროლას და ქალაქის შვიდრიოდ დასახლებულ უბნებში იარაღის გამოყენებას. ფიზიკური მოზადება მოიცავს ხელნართულ ბრძოლებს, სიბრძილსა და წინაძილების გადაღასხვას. წვრთნების თანმიმდევრობა ფიზიკური ვარევიშების სროლაშიან შეიავსების საშუალებას იძლევა. მაგალითად: სირბილი წინაძილების გადაღასხვით, რომლის დროსაც კურსანტებმა რამდენიმე სამიხნე უნდა დაახინდნ სხვადასხვა იარაღიდან სროლით. გარდა ამისა, კურსანტები სწავლობენ დანაღმისა და აფეთქების ხელყოენებას. მომავალ სპეცრაზმებებს ასწავლიან სხვადასხვა შერობისა თუ ობიექტის დანიშნულებასა და ოთახების განლაგების გარეკანი ნიშნების მიხედვით გამოცნობას და ამის მიხედვით შერობის მტურმისას შესავერისი იარაღის შერჩევას.

ერთ-ოთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ეტაპი საერთო მოზადებაა. სწორედ მაშინ ხდება ვაკუუმის შიფინი და რანხებს შორის შოინანხებული მოქმედების დამუშავება. კურ-

სანტები სწავლობენ შერობაში ასავიექტებულ მასალის გამოყენებით შეღწევის მეთოდებს. აგრეთვე, იერიშისას ბაგირების გამოყენებასა და სხვა კომბინირებულ მეთოდებს. საძვიდინო მოზადებისას კურსანტები სწავლობენ პირველად დახმარების გაწვევას და ხატოს წვერი ქვეყნიდან ერთ-ერთის ენას. პირველი ეტაპის სირთულეზე მეტყველებს ის ფაქტი, რომ მას პრეტენდენტთა მხოლოდ 50% ამთავრებს.

მეორე ეტაპი – პროგრამა, რომლის სახელწოდებაა „საიერიშო მოზადება-2“, პირველის ლოგიკური გაგრძელებაა. იგი გულისხმობს მტურმის დროს სრულდასოვანი მოქმედების სწავლებებს. წვრთნების დროს კურსანტები ორად: მთიერიშობად და „ტერორისტებად“ იყოფიან. პრეტენდენტებს ვარევიშებენ ჩაცეტლ სივრცეში, საგანგებოდ მოწყობილ შერობაში, სადაც არის სხვადასხვა სიტუაციის მოდელირების საშუალება.

მას, ვისაც სნაიპრობა სურს, გაცელებით მკაცრი შერჩევითი კურსის გავლა უწევს. აქ მხოლოდ უმტკიცესი ნებისყოფის, გაწონასწორებული ხასიათისა და წრბინობით გამოირჩეული შემოშები იფიან თავს. მათ ასწავლიან ყველაფერს, რაც (კლასიკური გაგებით) საჭიროა სნაიპრისთვის: მომინება, შერბილებს ხელყოენებას, დახვერვას, დაკვირვებას და პირველივე გასროლით სამიხნის დახინებას. გარდა ამისა, სნაიპერი სწავლობს კავშირის საშუალებების გამოყენებას, იგი ხომ მუდმივ კავშირში უნდა იყოს მეთაურთან, რომელიც მისი მოქმედების კოორდინაციას ახდენს.

მრადებთა კურსის გავლისას პრეტენდენტები სწავლობენ, როგორ გამოითვლიონ ასავიექტებულ მასალის შესადგინო მუხტის სიძლიერე, მაგალითად: კარის, ფანჯრის, კედლის თუ ქერის ასავიექტებლად შემდეგინო შერობაში შეჭრის მიზნით. ამავე დროს გამოცდილი ინსტრუქტორები მათ აცნობენ იმ ასავიექტებულ მასალის, რომლებსაც სხვა ქვეყნის სპეცრაზმლები და სხვადასხვა ჯურის ტერორისტები იყენებენ.

ჩილება, რომელიც თავის მხრივ შედის თავდაცვის სამინისტროში. ეს იმას ნიშნავს, რომ GIS ნებისმიერ მომენტში შეიძლება აღმოჩნდეს იტალიის საზღვრებს გარეთ, მაგალითად, ერაყში. სწორედ ამითაა განპირობებული იტალიის საჯაროს წევრობები. ამვე დროს იტალიის შიგნით კრიზისული სიტუაციების შექმნისას GIS-ი, შესაძლოა, მინაგან საჭმთა სამხინსტროს დაუქვემდებარონ.

GIS-ი ხუთი რაზმიდან შედგება. სამი მათგანი არასამომარაგო – სამეთაურო, ადმინისტრაციული და საგარეჯიშო. საომარ რაზმებს მიეუკუთვნება მოიერიშე და საღაზვერუო-სნაიპერული იტალიის საჯაროს წევრობა რაზმი იყოფა სამ მომცრო ქვედანაყოფად. ერთ-ერთი მათგანი სადღვლიანის საომარ მზადყოფნაში იმყოფება. მაგალითად: ვაკუუმის ხელმძღვანელი, ამფოქეტელ-ტექნიკის, არა-აღისა და აღჭურვილობის სპეციალისტი, ტექნიკისა და შერიაში შეღწევის სპეციალისტი. საღაზვერუო-სნაიპერული განყოფილება სამუდამადაა დაყოფილი, რომელშიც შედის: მეთაური, სნაიპერი და კორექტირების სპეციალისტი. საგარეჯიშო განყოფილებაში, ძირითადად, ვეტერანები მსახურობენ.

შეიარაღება

GIS-ი შეიარაღებულია ფირმა H&K-ს ტყვიამფრქვევებითა და ავტომატებით, რომელთაც აქვთ უხმო და უკლო სროლის მოწყობილობები და ლაზერული დამონხების აპარატი. მებრძობი აღჭურვილი არიან Beretta SC 70/90 პისტოლეტებით „ავლო“-ისა და „ზე-ზაურის“ მოდიფიკაციებით. აქვთ ამერიკული რეკოლვერები, ავსტრიული და ამერიკული საიერიშო შაშხანები Steyer AUG და 16-კალიბრის საფანტის SPAS12, SPAS15 თოფებით და სნაიპერის H&K PSG1 და Mauser 86R

AW, Barret შაშხანებით.

ჯგუფი აღჭურვილია კავშირის სხვადასხვა საშუალებითაც, დამის ხედვის აპარატებითა და მოხმებისა და თვალთვლის ტექნიკური საშუალებებით, GIS-ის განკარგულებაშია ტრანსპორტის სხვადასხვა საშუალებები თუ სამხედრო ტექნიკური საშუალება, მათ შორის – შევრულ ფრენება, გეპები და კატარალები.

ოპერაციები

ცნობილია, რომ GIS-ი მონაწილეობდა ლიბანის, ალიყრის, აღბანიისა და ერაყის სამშვიდობო მისიებში. მათ შორის ლიბანსა და ერაყში მას აჯანყებულთა წინააღმდეგ ბრძოლაშიც მონაწილეობდა. აჯანყებულთა ჯგუფი მაღალი რანგის პოლიტიკოსებს იცავდა, თუმცა დასავლეთის პრესა წერდა, რომ მათ დიდ ქალაქებში ბოვეკითა წინააღმდეგ ბრძოლებშიც იყენებდნენ. მსგავს მისიას ასრულებდნენ GIS-ის მებრძობი ბალკანეთის ნახევარკუნძულზე, კერძოდ, ალბანეთში.

ყოველი მებრძობის შემდეგ მებრძობი მომზადება ახალი მოთხოვნების შესაბამისად იცვლებოდა. 2000 წელს GIS-ი მობრუნდა ერაყში. აქ მისმა მებრძობებმა ბანდიტების მებრ ვატყვეული 15 წლის გოგონა გაათავისუფლეს. ოპერაციის დროს ჯგუფმა ბლოკირება გაუკეთა შერიას, სადაც მძევლები მჭიდროდ ბანდიტებს გამოკეტული, შემდეგ ერთმა მებრძობმა თოხაში ხმის ხელუწყობა შეკეთა, რასაც მთელი რაზმის იერიში და რამდენიმე ბანდიტის ნეიტრალიზაცია მოჰყვა. იტალიაში ჯგუფმა არაერთი გავლენიანი ბიზნესმენი გამოიხსნა ტერორისტთა კონტროლქდან. 2000 წელს GIS-ის მებრძობებს შტურმით აღეს შერია, რომელშიც ცნობიდან გაქცეული შეიარაღებული რევადიუსტი ადრიანო ჩეზარანო იყო გამოაგრეობული.

დღეს GIS-ის მებრძობები ერაყში გადან მორიგ, მძიმე და სერიოზულ გამოცდას.

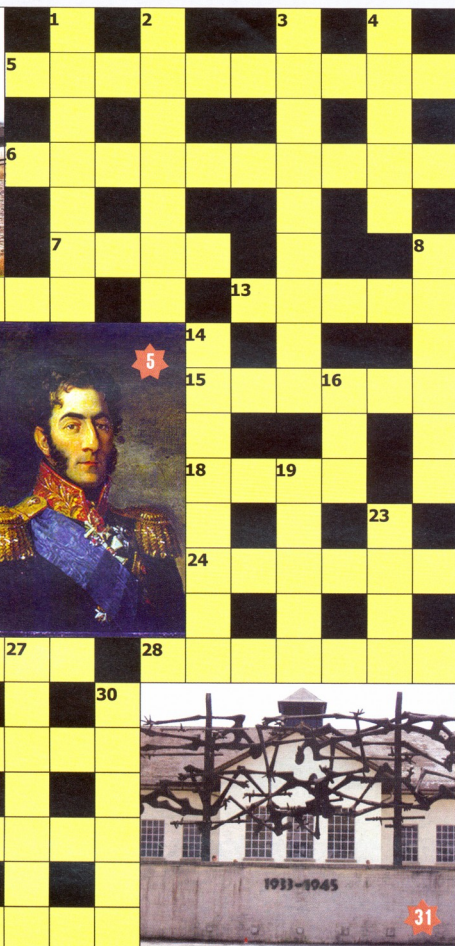
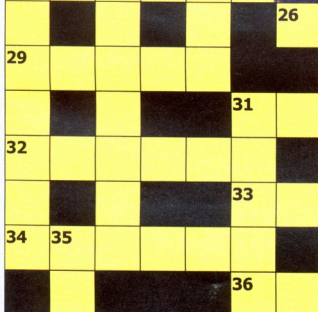
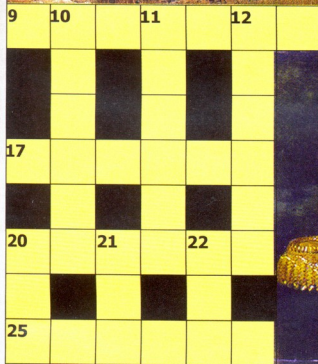
სამთო-სათხილამურო მომზადება კარაბინერთა აღპურ ცენტრში მიმდინარეობს. ეს ეტაპი ცველა კურსანტისთვის საუვალე-ბულია, რადგან სპეკოპრაციების უმრავლესობა მაღალმთიან რეგიონებში ტარდება. მოუკუქ მყვინათვა მომზადება ითვალისწინებს, საყვინათვი მოწყობილობების შესწავლას, მათი მუშეობით ცნობისა და წყალაქვერ გადაადგილების საშუალებების გამოყენებას. მებრძობებს ასწავლიან ნაბირზე გადასვლას და სანაბრო ზოლის დაცვებს, ღაზვერვას, გეპების ხელში ჩადებას და მცველების გათავისუფლებას. წერნები კარაბინერთა სამეობით ცენტრში მიმდინარეობს. „ასაბიექტო მომზადება-2“-ის კურსის გავლისას მებრძობები შეისწავლიან იმ ობიექტებს, რომლებზე მუშაობაც მათ შეიძლება მომავალში მოუწიოთ. დაკვირვებით სწავლობენ სკოლების ტიპურ პროექტებს, საეკოპო ცენტრების, საეკადემყოფილების, თეატრების, საელჩოების, საკონსულიოებისა და აეროპორტების პროექტებს. ჯგუფის კომპოზიტის ბაზაში ინახება იტალიის ცველა მსხველი ნაგებობის გეგმა.

ტაქტიკურ-სპეციალური მომზადება მიმდინარეობს მე-9 საღვინსტო პოლის პირად შემადგენლობასთან მჭიდრო კავშირში. წერნები მაღალმთიან რეგიონებში ეწყობა. მებრძობები სწავლობენ დენის მეთოდებს, ჩასაფრების მოწყობის, ბუნებრივი წინააღობების გადალახვას და „ცინი“ აჯანის ხელთნებას. საბაზო კურსი ათ თვეს გრძელდება.

როგორც ხედავთ, მომზადების მეთოდები თითქმის იგივეა, რაც NOCS-ში, მაგრამ არის ერთი განსხვავებაც – GIS-ში უფრო მეტი ყურადღება ეთმობა თვითმფრინავებში მძველების გათავისუფლებასა და საჯარისო მომზადებას.

სტრუქტურა

GIS-ი კარაბინერთა კორპუსს ემორ-

ქრისტეანე ჯგერძელი

თარგმანად 5. ქართველი თავადი, რუსეთის არმიის ინჟანტერიის გენერალი, 1912 წლის ომის გმირი; 6. გერმანული პისტოლეტი; 7. თუგოსლაველი დიქტატორი; 9. ესპანური პისტოლეტი; 13. ხელის ცეცხლსასრული იარაღის ერთ-ერთი პირველი სახეობა, იყენებდნენ არაბები XII-XIII სს; 15. თევზის წიფება; 17. მიწილეთის ჯარისკაცი; 18. რუსული თითმფრინავი; 20. ისლამური ტერიორისტული დაჯგუფება; 24. არგენტინული პისტოლეტი; 25. მერინავი ტუჩქნოვარა ცხოველი; 26. ქალაქი საქართველოში; 28. სარტილე-

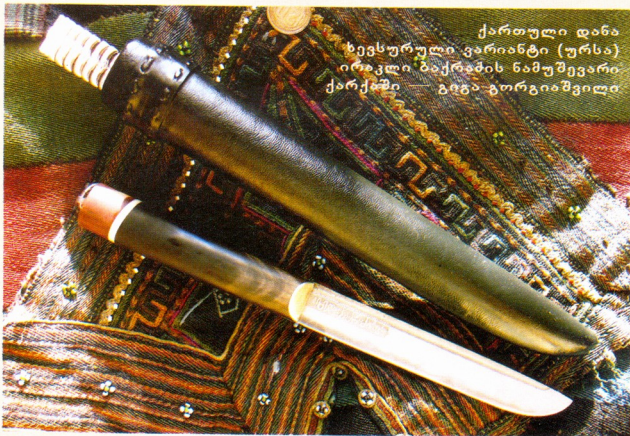
რიო ქვედანაყოფი, რომელსაც აქვს რამდენიმე ქვეყნის; 29. მოკლე შარვალი; 31. „სამი მუშვეტრის“ ავტორი; 32. ესპანური ავიაკომანა; 33. გერმანიის ფეხბურთის გუნდი; 34. პომეროსის პოემა, რომელშიც მოთხრობილია ტროას ომის მეთე წლის ამბები; 36. კოლუმბისის პრეზიდენტი.
შემაჯავ 1. წვრილ-წვრილი ტყვიები; 2. მსკდომი საარტილერიო ჭურვი; 3. ბელგეური პისტოლეტი; 4. NBA-ს კალიბრული; 8. მუხლებს ქვემოთ ვიწროდ შემოკრული, ხოლი ზემოთ განიერი სამხედრო შარვალი; 10. გვერტური ავტომობილი; 11. მძებ

ქვეითი ჯარის ძირითადი შეიარაღება ძველ მკვიდრებში; 12. ქართული ლული; 14. სასეულის მოხსნა ან შესვლუქება; 16. შეიარაღებული ბრძოლა; 19. საბრძოლო შეველ-მფრინი; 20. სტალინის ნამდვილი ვგარი; 21. ამერიკული პისოლეტის „კოლტის“ მოდელი; 22. ისრაელის საშუალო სიშორის მართული რაკეტა „პერი-პერი“-ს ტიპი; 23. თხის ჯიგი; 27. სულ მჯერ განსხვავება რაიმეში; 30. ესპანური რევოლვერი; 31. პირველი საკონცენტრაციო ბანაკი, რომელიც შეიქმნა გერმანიაში; 35. მუსკალური ნოტი.

ქრისტეანე ჯგერძელი გამოცდების „არსნალოდის“ ასუბუბუ **თარგმანად** 4. სიანა; 5. უიტანი; 7. ერმანოსი; 8. ობრეგონი; 11. კარლოსი; 13. დოფინი; 14. კურარე; 15 ნაგანი; 18 ოსბრეი; 20. ნარდი 22. ტანკი; 23. ესკადრილია; 26. საკუთი; 27 ლოარა; 28. ორიონი; 29. კოშკი; 30. ექონა. **შემაჯავ** 1. შტუტერი; 2. ტატამი; 3. ვალტერი; 4. სასალარი; 6. ოუნა; 8. ორდონანტისტილი; 9. ელიტა; 10. ოლიმი; 12. სტრატეგია; 14 კოპოტა; 16. გარდემარინი; 17. ნეი; 19 პინი; 21. ბაზილიკა; 24. რეენანი; 25. ლატარია.

ქართული ხალხური დანა - მივიწყებული მიგობარი

ხანჯლის ღილი პოპულარობის გამო ქართული ხალხური დანის ნაირსახეობანი საზოგადოებისთვის ნაკლებად ცნობილია, არადა უძველესი დროიდანვე ის მუდამ იყო ქართველის ყოფაში როგორც მშვიდობიანობის, ისე ომიანობის დროს.

ქართული დანა ხევსურული ვარიანტი (ურსა) ირაკლი ბაქრაძის ნამუშევარი ქარქაში გიტა გორგიაშვილი

ამჯერად ქართული ხალხური დანის ერთ-ერთ ყველაზე გავრცელებულ სახეობას გვინდა შევხებით. ის საქართველოს სხვადასხვა კუთხეში სხვადასხვა სახელით არის ცნობილი; „მტკეცის ხაძი“ (ლაზე-თი), „საქინლის დასაკლავი დანა“, „წელსაკიდი დანა“, „კვარაცხელიას დანა“ (მჭედელი თადა კვარაცხელიას მიხედვით) (სამეგრელო), „ურსა“ ან „აღორსა“ (ხევსურეთი), „გაჩ“ (სვანეთი). აღორის დანა“, „აგორგაძის დანა“ // „აგორგაული“ – ზოდელი ოსტატის გიორგაძის მიხედვით (იმერეთი). მცირე განსხვავებების მიუხედავად, ყველა კუთხისთვის დამახასიათებელია ის ძირითადი ნიშან-თვისებები, რის საფუძველზეც შეგვიძლია ამ დანას ზოგადად ქართული დანა ვუწოდოთ.

- 1. სწორი პირი. ფოლადის ან კომპოზიტის;
- 2. სწორი ტარი;
- 3. ვიწრო, ვრცელი, ოდნავ ოვალური დარი;

- 4. ტარში მოქალაქეობით ჩამავრებული ან გამჭოლი ყუნწი;
 - 5. მ-ისებური ვადა;
 - 6. დანის ქარქაშში ბოლომდე „ჩამარევა“;
 - 7. ბოლოში ლითონის რგოლი, ტყავის ზონარი („კუდი“) ან რქის ფირფიტა („საჩხრიალო“);
 - 8. ერთხელ, ორჯერ ან რამდენჯერმე დასმული ოსტატის დამდა.
- ქართული დანის ზომა არ არის შეზღუდული, მისი სიგრძე საშუალოდ 15-დან 30 სმ-მდე მერყეობს. შესაძლოა, ზოგიერთი ნიმუში 60 სმ-ს და მეტსაც აღწევდეს.
- ქარქაში წარმოადგენს ტყვედაკრულ ხის ცილინდრს ან ნახევარცილინდრს, ხშირად ტყავის ზონრებით ან ვერცხლით მორთულს. ქარქაშის ფორმა დანის მონახაზს იმეორებს, რაც მას სიმსუბუქესა და სანატყვეს სძენს.
- საინტერესოა, რომ ქართული დანის ეს სახეობა რიგი ნიმუშებით სხვა ხალხ-

„ნუ დაკარგავ ძველსა გზასა, ნურცა ძველსა მიგობარსა“

თა ეთნოდანებს უმსგავსება. სწორი ფორმა, ცალკეული პირი, ვიწრო ვადა, ღრმა ქარქაში ახასიათებს აგრეთვე ფინურ, იაკუტურ, ბურიატულ დანებს, რაც ბუნებრივი გადარჩევის საზოგადო კანონებით უნდა იხსნებოდეს. სრულიად იდენტური დანა გავრცელებულია ჩრდილოეთ კავკასიაში, რასაც ცხადია უკვე შემთხვევითობას ვერ მივაწერთ. უნდა ითქვას, რომ ჩრდილოეთი კავკასიისთვისა და საქართველოსთვის დამახასიათებელია იარაღის საერთო ფორმები, თუმცა ტონის მიძეგმე მაინც საქართველოში იყო, როგორც შედარებით დიდი და რესურსით მდიდარი რეგიონი.

ხალხური დანის თითოეულ დეტალში დიდი გამოცდილება თავისთვის, მაგალითად, ღრმა ქარქაში დანას ნესტსა და დაკარგვისგან იცავს. ბოლოში რგოლი, კუდი ან საჩხრიალო – დანის გამომშლელას ათივლეს. დარი – დანას დამატებით სისისტეს სძენს. სატარე კამეჩის, ვაცის ან თხის რქა კარგად იწოვს ხელის ოფლს და ნესტს ზეზე უკეთ იტანს. დამდა – ერთგვარი ხარისხის გარანტია და ა.შ.

შეძლება ითქვას, რომ ქართული დანის ძირითადი თავისებურება ტარის გაწევის ხის და ვადის კონსტრუქციაა. დანის ყუნწის ლურსმანივით დააწრილებენ, სადავე ფირფიტასა და ტარს წამოკავავენ, ყუნწის ბოლოს მორგალებენ, ხოლო ვადას მ-ისებურად მოკეცავენ. თუ სამუშაო ოსტატურად შესრულდა, წებო ზედმეტია. გადმოცემით, ქართველებს სიღმნითა გავარავრებულ ყუნწზე მარილიანი გამოტენილი ტარის წამოცმა. მარილი ამ შემთხვევაში წებოს ფუნქციას ასრულებდა, ის თანამედროვე წებოზეც კი გაცილებით სანდო ყოფილა.

ზოგჯერ (განსაკუთრებით სამეგრელოსა და გურიაში) მჭედელი ტარის გაწევის სხვა ზერხს მიმართავდა. დანის ვანიერ ყუნწს ოსტატი აქეთ-იქედან რქის ფირფიტებს შემოუწყობდა, ფერად

**ქართული დანა
რაჭული ვარიანტი
გიგა გორგაშვილის ნამუშევარი**

ლითონის ფურცლებს ჩაუჭიდებდა (მეგრ. „ფხინლა“. სვან. „ჩეი“) რამდენიმე აგვილას დახერხებდა და დააძოქონებდა. ბილის საყადელ გამოშვებულ ფორფიტებს – „ლოყებს“ გადაკვებდა და ქლიბითა და ზუმფარით მოასუფთავებდა. ტარის გაწყობის ეს წესი მჭველისთვის ნაკლებად შრომატევადია, ამიტომ საყოველთაოდ იყო გავრცელებული. გარეგნულად ორივე წესით გაწყობილი ტარი ერთმანეთს ძალიან ჰგავს. ორივე უბრალო (ხალხურ ყოფაში ვადები ვაზნებთანაც იკრება) მოხდენილი და სამძვლა. დღეს ხშირად ორივეს დანას მკვეთრად გამოხატული ვადით, რომელიც თითქმის ხელს იცავს ფხახე ჩამოსრიალებსაგან, მაგრამ ასეთი დანა მოუხერხებელია როგორც ალეგვაში, ისე ჭრავში.

ტრადიციული ქართული ჭვდვისთვის დამასასიათებელია ერთი უაღრესად მნიშვნელოვანი ოპერაცია, რაც კარგად აისახა დანის ჭვდვაშიც. „რკინის ცაკების“ დაკვირვებით, „დანა თუ სუფთა ფოლადი იქნა, ამოტყდება, – რქანა უნდა ჩაქსოვი, რომ ნაღი გამოვიდეს“. მართლაც, ფოლადის იარაღი „ფიჯხია“ (მეფე), ამიტომ გამოცდილი მჭველი ფოლადის სარწულს (მეგრ. „მჭიფი“) გვერდებიდან რკინის ფორფიტებს მოუწყობდა, ერთად შეჭვავდა და მხოლოდ ამის შემდეგ გამოიყვანდა დანას. ასეთი სამეფნა კომპოზიციის შესაჭვად საჭირო იყო ლითონის თანაბრად გახურება („მოწიფება“), ნამწვის გაღობა, ლითონის „აღლუბვა“, ტემპერატურის ზუსტი ცნობა, სწრაფად შეჭვავა და სხვა. სამაგიეროდ, შემდგომ მართიული გაწყვეის, წრთობისა და დამუშავების შემდეგ გამოდიოდა გამძლე, მჭრელი და ასალესად იოლი დანა. ამ წესითვე მზადდებოდა ცნობილი ქართული ცული და საბრძოლო იარაღი. მრავა-

ლი ხმალი სახელგანთქმული „გორდას“ დამდით, სწორედ ამგვარადა ნაჭელი. არსებითად შეჭვდვის იგივე წესი საფუძვლად უდევს ე.წ. „დამასკურ ფოლადს“ რომელსაც საქართველოშიც ოსტატურად ამზადებდნენ (ქართულად „პაწარული“, „შაკხალი“...), თუმცა შუაფოლადიანი იარაღი კიდევ უფრო პოპულარული იყო.

ძველი ოსტატების კიდევ ერთი ძალიან საინტერესო მიგნება დანისთვის „ოფლის მოღწეა“ იყო. გაჭვილილ და დამუშავებულ დანის პირს შეაიბობდნენ და მშრალ ქაღალდში ან წებინად გაცვილ ნაცარში ჩაფლობდნენ, რის შემდეგაც ფოლადი გაცივებით ნაკლებად იფანტებოდა.

სამწეუხაროდ, თუ XIX საუკუნეში თბილისი და ზოგადად, საქართველო, ცივი იარაღის ერთ-ერთი დიდი ექსპორტორი იყო, მეოცე საუკუნის 30-იანი წლებიდან

მეიარაღეობა, როგორც პროფესია, ნელ-ნელა კვდება. ამას არაერთმა ახირებულმა კანონმცემელმა შეუწყო ხელი: დიდი ხნის მანძილზე იკრძალებოდა ცივი იარაღის დამზადება, ვერცხლზე (რითაც ტრადიციულად ირთებოდა იარაღი კაკასიანში), სახლში მუშაობა და სხვა. მიუხედავად ამისა, დღესაც შეიძლება შეხვედეთ ასაკოვან მჭველს, რომელსაც რამდენიმე ათეული ახალი ძველი დანა ჩაუბლუვია მუშტრის მილოდინაში. დრომ მოიტანა, რომ მისი დანები უწინდებურად ლაზათიანად აღარ არის დამუშავებული და ფხაკ ისე მარჯვედ ვეღარ აქვს ადუხილი, მაგრამ მაინც ქართული კულტურის ის ნაქრწავლია, რომელსაც ქართული ხალხური დანა ეწოდება...

დასასრულ, წერილს გვინდა დავურთოთ ზოგიერთი დამლა, რომელთაც შეიძლება ქართულ დანაზე შეხვედეთ.

P.S. ქართული დანა ისევე „ხალხური“ რომ გახდეს, ანუ გვლების, მონადირის, მთევვის, მზარეულის ყოფის ნაწილად იქცეს, აუცილებელია მისი ქარხნული წესით წარმოება. სამწუხაროდ, ვერცერთი ამის პრესპექტივა საქართველოში არ ჩანს. ამ ციტა ხნის წინ კი ცნობილმა დაღესტურმა საწარმომ „ეხილიარამა“ დაიწყო ქართული დანის სრულიად იდენტური – ყარაჩაეთ-ბალყარული დანის სერიული წარმოება. ასე რომ, ინტერესტ-ფორუმზე კარგად ცნობილი „რუსი კახაკების ტრადიციული იარაღის – ხანჯლის“ გვერდით „ტრადიციული რუსული დანაც“ გამოიწნა.

ირიპლი ბაქრაძე

ქართული დანები

„კახილი“ რუსულად, ანუ „კალაშნიკოვი“ შებრუნებით

ერთი დიპლომატიდან ოთხნაირი „კალაშნიკოვი“ იწყობა...

ამ იარაღის დანახვისთანავე ძალზე ნაცნობი დეტალები გვხვდება თვალში. უკვე არ არის, რომ ეს „კალაშნიკოვის“ ავტომატიკა, თუმცა „უკუღმად“ აწყობილი – მჭიდვ სასხლეტის წინ ჰყავს, უკანა განთავსებული...

„არსენალი“ ამ უცნაურ და იმ დროისთვის ჯერ კიდევ გასაიდუმლოებულ „კალაშნიკოვს“ რუსეთში ერთ-ერთ საიარაღო გამოფენაზე რამდენიმე წლის წინ გაეცნო. მაშინ ერთგვარი პრეზენტაცია შედგა ფართო საზოგადოებრიობისთვის.

ისე კი, ეს საიარაღო კომპლექსი ОЦ-14 ГРОЗА 1992-93 წ.წ.-ებში შეიქმნა რუსეთის ერთ-ერთ საკონსტრუქტორო ბიუროში.

„ვროსა“, ფაქტობრივად, საავტომატიკო-ფუმარსატყორცნი კომპლექსია და, ძირითადად, რუსეთის ФСБ-სა და ГРУ-ს სპეცდანიშნულების რაზმების შესაარაღებლად შეიქმნა.

სხვათა შორის, ავტომატიკისა და ლულისქვეშა ფუმარსატყორცნის იდეა ახალი არ არის. ათწლეულების განმავლობაში კარგადაა ცნობილი ამერიკული ავტომატიკური შაშხანა M16 ლულისქვეშა ფუმარსატყორცნით M203-ით, ისევე როგორც საბჭოთა АКМ ლულისქვეშა ПП-25-ით.

ქალაქის პირობებში მეტრძოლ სპეცრაზმელებს კი უფრო კომპაქტური საიარაღო კომპლექსი სჭირდებათ, ვიდრე თითქმის ერთი მეტრის სიგრძე „კალაშნიკოვზე“ დაყენებული ფუმარსატყორცნიანი იარაღი.

ამიტომაც მოკლეღერძიანი АКС-74Y-ს დეტალების ფართოდ გამოყენების შედეგად შეიქმნა საავტომატიკო-ფუმარსატყორცნი კომპლექსი ГРОЗА „ვროსაში“ გამოყენებულია „ბულაპაის“ პრინციპი, ანუ მჭიდვი სასხლეტის უკანა გადატანალი, ხოლო სასროლი მექანიზმი ერთგვარ კონდასს ქნის. ასეთი კონსტრუქციული გადაწყვეტილებით მიღწეულ იქნა ავტომატიკის კომპაქტურობა, ამასთან, აფვარი კონდასი ადვილდებს ლულისქვეშა ფუმარსატყორცნიდან გასროლისას წარმოქმნილი დარტყმის ძალის შემცირებას.

თავდაპირველად, „ვროსა“ სპეციალური ვაზნების 9X39 მმ კალიბრის СП-5, СП-6 და ПАБ-ის გამოყენებაზე იყო გათვლილი. ასეთვე ვაზნები იდგა სხვა რუსულ სპეციალურ – სნაიპერულ შაშხანაში ВИНТОРЕЗ-სა და სპეციალურ ავტომატ АС-ში. ამ ვაზნების ტყვიის გასროლისას შედარებით მცირე უკუდარტყმა წარმოიქმნება (მაგალითად, ფრ-ის 7,62X39მმ ვაზნასთან შედარებით), 9 მმ-ანი მძიმე ტყვია

ამ დიპლომატიდან ოთხნაირი „კალაშნიკოვი“ აწყობა შეიძლება

ფრენისას უფრო მდგრადია და დიდი ენერჯია აქვს სამიზნის გასაზერებლად.

მოკვანებით „გროზას“ ბაზაზე შეიქმნა მოდიფიკაცია ГРОЗА-1, რომელშიც უკვე AKM-ის 7,62მმ-ანი ვაზნები გამოიყენება, რაც ათავსებს მის ექსპლუატაციას, რადგან СП-5 და СП-6 ტიპის ვაზნები ძვირი აღარაა. „გროზას“, ისევე როგორც ამერიკულ M16-ს, ზუსტი გადასატანი სახელური აქვს, რომელზეც ოპტიკური სამიზნე და დამითხედვის მოწყობილობა მონტაჟდება. „გროზაზე“ მაყუჩის დაცემაზე შეიძლება, რომელიც ამცირებს გასროლის ხმას და ლულადან ცეცხლის აღს.

ყველაზე ორიენტირებული გადამწყვეტილება საერთო სახსლეტი, რომლის საშუალებითაც შეიძლება როგორც ავტომატად, ისე ყუმბარსატყორცნიდან სროლა. „გროზას“ დაღებით მსარეღ თთულება მისი კომპაქტურობა და შედარებითი სიმსუბუქე ამას უმატებს „კალაშნიკოებისთვის“ დამახასიათებელი საიმედოობაც. „ბულაპაის“ სქემის გამოყენების შედეგად გაუმჯობესდა „გროზას“ ბალანსირება და იგი სროლისას ნაკლებად „აფრებს“ ლულას ზემოთ, რაც დამახასიათებელია AKM-ისთვის.

„გროზას“ კონსტრუქციის ნაკლოვანებად შეიძლება ჩაითვალოს მისი მოკლე დასამიზნებელი ზახი და დასამიზნებელი ზონების მალედა გაზიარება ლულასთან მიმართებაში. ამის გამო მსროლებ-

ლი იძულებული ხდება საფრიდან ნახევარი ტანი მანც წამოიხაიოს, რაც ზრდის მოწინააღმდეგის საპასუხო ცეცხლის ქვეშ მოხვედრის ალბათობას. თუმცე ეს თითქმის ყველა იმ კომპაქტური ავტომატური არა-აღისთვისაა დამახასიათებელი, რომლებიც „ბულაპაის“ სქემითაა კონსტრუირებული. მჭიდის სახსლეტის უკან გადატანამ, იხნავ გააანგლა მისი შეცვლის პროცესი, რუსი

სპეცრაზმელები ზოგჯერ უკმაყოფილო არიან უნივერსალური სახსლეტითაც, რომელიც ავტომატთან და ყუმბარსატყორცნიდან სროლის საშუალებას იძლევა. მათი აზრით, ცეცხლით მანვერირების ტემპი ეცემა, სანამ სპეციალურ გადამრთველს აამოქმედებ ცეცხლის სახეობის შეცვლისას.

„არსენალს“ „გროზას“ გაცნობისას შემდეგ ერთი შენიშვნა გაუწნდა: თუკი ამ მცირეგაბარიტთან ავტომატს წინ არც მაყუჩი და არც ყუმბარსატყორცი და არც სპეციალური ხელმოსაკიდი არ ექნება, მარცხენა ხელი ჰაერში ჩამოკიდებული დარჩება და გაავრთებული ბრძოლის დროს შეიძლება შენივე გასროლილი ტყვია ვაირტყა მარცხენა ხელში.

ამ ავტომატის ერთგვარი ნაკლია ისიც, რომ ცაყიებს ძალიან გაუჭირვრებათ მისი გამოყენება, რადგან მარჯვენა მხრიდან გამოყრილი მასრები პირდაპირ სახეში მოხვდებათ. მასრების გამოსაყრელი ფანჯრის მარცხნივ გადატანა კონსტრუქციულად გათავალისწინებული არ არის.

ОЦ-14 ГРОЗА, განსხვავებით ВИНТОРЕЗ-ისგან, „არსენალს“ საქართველოს ტერიტორიაზე არ შეუნიშნავს. თუმცა ეს სულაც არ ნიშნავს, რომ „ჩვენებური“ სეპარატისტების მსარდამჭერ რუსულ სპეცსამსახურებს „გროზები“ არ შეშოებენათ ცხინვალსა თუ სოხუმში.

ირბაქლი ალდაშვილი

ГРОЗА-ს არასრული დაშლა

არსენალი

საქართველოს
დასაცემი
სამხრეთი

8/88/9

ОЦ-14 Гроза